

ΣΠΥΡΟΥ Χ. ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

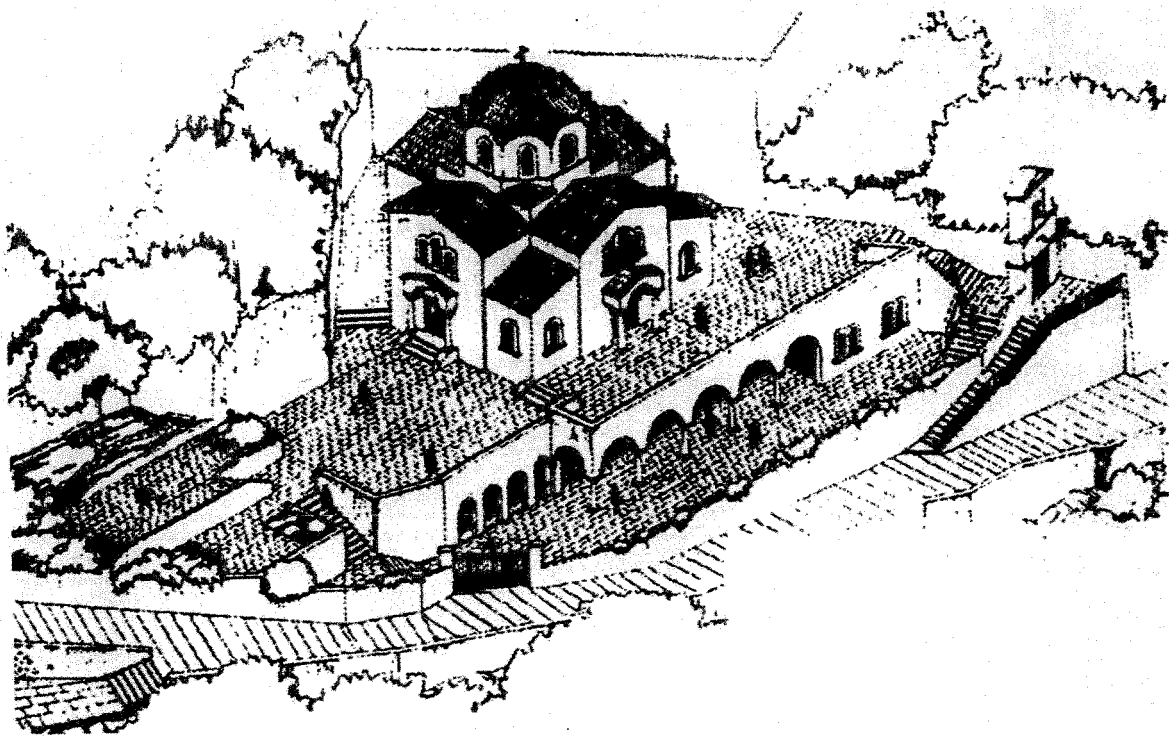
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ

ΤΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

τ. ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΙΕΡΟΨΑΛΤΩΝ ΠΑΤΡΩΝ

ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΟΥ Ι. Ν. ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΠΑΤΡΩΝ

ΜΕΘΟΔΟΣ
ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ
ΤΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2005

ΣΠΥΡΟΥ Χ. ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ

ΤΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

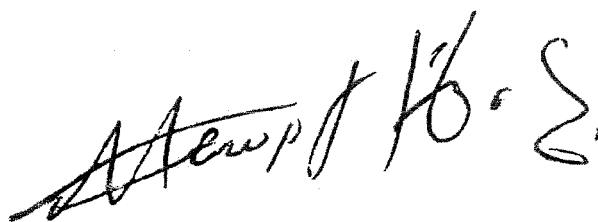
τ. ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΙΕΡΟΨΑΛΤΩΝ ΠΑΤΡΩΝ

ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΟΥ Ι. Ν. ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΠΑΤΡΩΝ

ΜΕΘΟΔΟΣ
ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ
ΤΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2005

Πάν γνήσιον αντίτυπον
φέρει τήν υπογραφήν τοῦ συγγραφέως.

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Σ. Χ. Γεωργακόπουλος'.

Σ. Χ. Γεωργακόπουλος

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ο Σπύρος Γεωργακόπουλος γεννήθηκε στο Παγκράτι Καλαβρύτων. Από μικρή ηλικία διακρίθηκε για την καλλιφωνία του και την έφεσή του για την ψαλτική τέχνη.

Τις πρώτες γνώσεις για την Βυζαντινή μουσική τις πήρε από τον μεγάλο δάσκαλο της Βυζαντινής Μουσικής, εφημέριο των Λεχαινών του Ν. Ηλείας Αθηνόδωρο Παπανδρέου, ο οποίος γνώριζε την Βυζαντινή σημειογραφία. Αργότερα φοίτησε και ολοκλήρωσε τις σπουδές του στο Παλαιό Εθνικό Ωδείο Πατρών, όπου και έλαβε τον

τίτλο του Μουσικοδιδασκάλου της Βυζαντινής μουσικής.

Έχει ψάλλει κατά καιρούς σε πολλούς Ι. Ναούς και δίδαξε την τέχνη του στην αρχή και για 15 χρόνια αφιλοκερδώς στην Σχολή Βυζαντινής Μουσικής που διατηρούσε ο Σύλλογος Ιεροψαλτών της Πάτρας και αργότερα σε διάφορα Ωδεία και Μουσικές Σχολές.

Πολλοί από τους 500 μαθητές του σήμερα είναι Κληρικοί, Πρωτοψάλτες και Λαμπαδάριοι σε όλη την Ελλάδα. Σαν χοράρχης έχει δώσει πολλές συναυλίες κατά καιρούς σε πολλές πόλεις, με την χορωδία που ίδρυσε ο ίδιος το 1978.

Δραστήριος και δημιουργικός έχει στο ενεργητικό του σημαντική προσφορά και στον συνδικαλιστικό τομέα. Διετέλεσε επί σειρά ετών Πρόεδρος του Συλλόγου ιεροψαλτών της Πάτρας και Αντιπρόεδρος της ΟΜ.Σ.Ι.Ε., θέσεις από τις οποίες εργάστηκε με σθένος, απαραμίλλο ζήλο και αποφασιστικότητα για τα Ιεροψαλτικά ζητήματα.

Το 1986 έκδοσε την “Ακολουθία των Εγκαινίων”, το 1994 την “Μουσική Ανθολογία Τεσσάρων Ακολουθιών”, το 1995 την δίτομη “Μουσική Ανθολογία του όλου Ενιαυτού”, το 1997 το “Τριώδιο” το 1998 το “Πεντηκοστάριο” και την “Μικρά και Μεγάλη Παράκληση” και το 1999 την “Αγία και Μεγάλη Εβδομάδα”.

Σήμερα ζει στην Πάτρα, έχει 70 μαθητές και διδάσκει στο “Πολύμνιο Ωδείο”. Κοσμεί δε και λαμπρύνει με την σεμνοπρεπή ψαλμωδία του ως Πρωτοψάλτης το Ι. Αναλόγιο του Ι. Ναού Αγίου Νικολάου.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το βιβλίο τούτο περιλαμβάνει λίγες απλές και ευκολοκατανοητές ασκήσεις της Βυζαντινής Μουσικής τις οποίες αφού τις μελετήσει καλά ο μαθητής με τη βοήθεια του δάσκαλου, μπορεί να αρχίσει μαθήματα από το Αναστασιματάριο τα σύντομα μέλη όλων των ήχων αρχίζοντας από τον ήχον πλάγιον του τετάρτου (σελίς 473) και μετά όλα τα μαθήματα από το Αργό Αναστασιματάριο. Και εκ πείρας λέγω ότι όποιος μάθει καλά όλο το Αναστασιματάριο (έκδοση Ζωής) μπορεί με θέληση και υπομονή να διαβάση όσα μαθήματα επιθυμεί από τον απέραντο πλούτο της Εκκλησιαστικής μας Υμνολογίας.

Επίσης περιλαμβάνει απλά και κατανοητά το θεωρητικόν μέρος, και τέλος περιλαμβάνει τους κανόνες ορθογραφίας της Βυζαντινής Μουσικής. Οι Δάσκαλοι της νέας μεθόδου δεν μας παρέδωσαν γραπτούς κανόνες ορθογραφίας. Η οπτική πολυχρόνια πείρα από την καθημερινή ψαλμωδία των μουσικών κειμένων, μαθημάτων διαπρεπών δασκάλων με οδήγησε στην καταγραφή των κανόνων ορθογραφίας της Βυζαντινής μουσικής, όπως εγώ πιστεύω ότι είναι ορθοί και σωστοί.

Ελπίζω πως και με αυτή την προσπάθειά μου προσφέρω κάτι καλό στους επιθυμούντες να μάθουν καλά την Εκκλησιαστική μας Μουσική και με το φωνητικό τους τάλαντο να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους από τα Ιερά Αναλόγια "άδοντες και ψάλλοντες εν τη καρδία αυτών τω Κυρίω" και αναβιβάζοντες προς ύψος το ανθρώπινον. Αλλά και για τους έχοντας την ικανότητα του μελοποιείν, να αντλούν αν χρειάζονται παραδείγματα εκ των κανόνων ορθογραφίας του παρόντος βιβλίου.

Πάτρα, Δεκέμβριος 2004

Ἡ ΔΙΑΤΟΝΙΚΗ ΚΛΙΜΑΞ ΤΗΣ ΒΥΣ. ΜΟΥΣΙΚΗΣ.

μαρτυρίαί.	φθόγχοι.	διαστήματα.	φθοραί.
2 2	ΝΗ	Μόρια 72	ΝΗ 2
2 2	ΖΩ	8	ΖΩ 3
3 6	ΚΕ	10	ΚΕ 6
3 6	ΔΙ	12	ΔΙ 9
2 2	ΓΑ	12	ΓΑ 6
2 8	ΒΟΥ	8	ΒΟΥ 3
5 6	ΠΑ	10	ΠΑ 9
3 3	ΝΗ	12	ΝΗ 2

Περὶ τῶν χαρακτήρων τῶν φθόγγων.

Οἱ χαρακτῆρες μετὰ τοὺς ὁποίους γράφεται ἡ ποσότης τῆς μελωδίας εἶναι δέκα (10) καὶ ὀνομάζονται:

ἴσον		0	χαρακτήρ ἰσότητος.
ὀλίγον		1	χαρακτῆρες ἀναβάσεως.
πεταστή		1	
κινήματα		1	
κίνημα		2	
ὑψηλή		4	
ἀπόστροφος		1	χαρακτῆρες καταβάσεως.
ὑπορροή		2	
ελαφρόν		2	
χαμηλή		4	

Οἱ ἀνωτέρω δέκα (10) χαρακτῆρες ὀνομάζονται χαρακτῆρες ποσότητος καὶ χωρίζονται εἰς τρεῖς κατηγορίες. Ἰσότητος, ἀναβάσεως, καὶ καταβάσεως.

Ἡ κατηγορία ἰσότητος ἔχει μόνον ἓνα χαρακτήρα τὸ ἴσον. Τὸ ἴσον δὲν ἀναβαίνει οὔτε καταβαίνει ἀλλὰ ἔπα-

να λαμβάνει τὸν προηγηθέντα φθόγγον.
καὶ εἴαν εἶναι εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς μελω-
δίας ἐπαναλαμβάνει τὴν μαρτυρίαν.

κατηγορία ἀναβάσεως.

ἔχει πέντε (5) χαρακτῆρες. Τὸ ὀλίγον
— ἀναβαίνει μίαν φωνήν. Ἡ πεταστή
⌒ ἀναβαίνει μίαν φωνήν. Τὰ κεντήμα-
τα « ἀναβαίνουν μίαν φωνήν. Τὸ κέν-
τημα » ἀναβαίνει δύο φωνές ὑπερβα-
τῶς. Ἡ ὑψηλὴ ∟ ἀναβαίνει τέσσαρες
φωνές ὑπερβατῶς.

κατηγορία καταβάσεως.

ἔχει τέσσαρες χαρακτῆρες. Τὴν ἀπόστρο-
φον ∩ ποὺ καταβαίνει μίαν φωνήν. Τὴν
ὑπορροήν ποὺ καταβαίνει δύο φωνές
συνεχῶς. Τὸ ἑλαφρόν ποὺ καταβαίνει δύο
φωνές ὑπερβατῶς, καὶ τὴν χαμηλήν ∟ ποὺ
καταβαίνει τέσσαρες φωνές ὑπερβα-
τῶς.

περί Ἰσότητος, Ἀναβάσεως καὶ καταβάσεως.

Ἰσότης εἶναι γειρά φθόγγων πού ψάλλονται μέ ἴδιες συλλαβές καί εἰς μίαν βάσιν, π.χ. Νη, Νη, Νη, ἢ πα, πα, πα, ἢ δι, δι, δι, κ.λ.π.

Ἀνάβασις εἶναι ὀξύτης ἢ ἄνοδος.

κατάβασις εἶναι βαρύτης ἢ κατάβασις.

Συνεχῆς καὶ ὑπερβατὴ ἀνάβασις καὶ κατάβασις.

Συνεχῆς ἀνάβασις καὶ κατάβασις εἶναι ὅταν οἱ φθόγγοι τῆς κλίμακος διαδέχονται συνεχῶς ὁ ἓνας τὸν ἄλλον δίχως νὰ παραλείπεται κανεὶς, ὅπως Νη, πα, Βου, Γα, δι, Γα, Βου, πα, Νη.

ὑπερβατὴ ἀνάβασις καὶ κατάβασις εἶναι ὅταν ἀνερχόμεθα ἢ κατερχόμεθα, παραλείποντας ἐνδιάμεσους φθόγγους, καθὼς Νη, Γα, πα, δι, Νη. ἢ Νη, Βου, δι, Βου, Νη.

Ἡ διατονικὴ κλίμαξ κατὰ τὸ διαπαῶν σύστημα πού διδάσκονται οἱ ἀρ-

χάριοι μαθηταί, ευκροτεῖται ἀπό ὀκτώ φθόγγους πού περικλείουν ἑπτὰ διαστήματα, καί κάθε ἓνα ἀπό αὐτά ὀνομάζεται τόνος.

Οἱ τόνοι εἶναι τρεῖς. Ὁ μείζων, ὁ ἑλάσσων καί ὁ ἐλάχιστος.

Κάθε τόνος χωρίζεται εἰς μικρά τμήματα (μόρια). Ὁ μείζων τόνος χωρίζεται εἰς δώδεκα (12) μόρια ὁ ἑλάσσων εἰς δέκα (10) καί ὁ ἐλάχιστος εἰς ὀκτώ (8) μόρια.

Ἡ Διατονική κλίμαξ χωρίζεται εἰς δύο τετράχορδα. Τό βαρὺ καί τό ὀξύ. Τό βαρὺ περικλείει τοὺς φθόγγους Νη-πα, μείζων τόνος 12 μόρια, πα-βού, ἑλάσσων τόνος 10 μόρια, καί Βου-Γα, ἐλάχιστος τόνος 8 μόρια. Σύνολον μορίων τετραχόρδου 30.

Τό ὀξύ τετράχορδο περικλείει τοὺς φθόγγους Δι-κε, μείζων τόνος μόρια 12 κε-ζω, ἑλάσσων τόνος μόρια 10, καί ζω-Νη, ἐλάχιστος τόνος μόρια 8. Σύνολον μορίων 30.

Ὁ τόνος Γα-Δι, πού συνδέει τὰ δύο

τετράχορδα βαρύ, καί ὀξύ, ὀνομάζεται
 διαzeugτικός ἢ ἐνωτικός τόνος καί εἶ-
 ναι μείζων 12 μόρια. εἰς τὰ τετρά-
 χορδα ὅλων τῶν ἤχων, ὁ διαzeugτι-
 κός τόνος εἶναι μείζων, πλὴν τοῦ βα-
 ρέος διατονικοῦ ἐκ τοῦ ζω ἀρχομένου
 ἤχου, ὅπου ὁ διαzeugτικός τόνος Βου. Γα,
 εἶναι ἐλάχιστος 8 μόρια (κατὰ τήν ἐ-
 πιτροπήν κων) λεως 1881.)

Σύνολον μορίων τῆς κλίμακος 72.
 βαρύ τετράχορδον μόρια 30. Ὀξύ τε-
 τράχορδον μόρια 30, διαzeugτικός τό-
 νος 12, σύνολον 72.

περί συνδέσεως τῶν χαρακτήρων.

Ἐπειδὴ μέ τοὺς δέκα χαρακτήρες ποσό-
 τητος δέν δύναμεθα νά ἀνέλθωμεν ἢ
 νά κατέλθωμεν ὀρισμένον ἀριθμόν φω-
 νῶν, καί εἶναι αὐτό ἀναγκαῖον, συνδέτο-
 μεν ὀρισμένους χαρακτήρες καί σχημα-
 τίζομεν τόν ἀνάλογον ἀριθμόν ἀναβά-
 σεως καί καταβάσεως. Τήν σύνδεσιν αὐ-
 τήν ὀνομάζομεν συμπλοκήν χαρακτήρων.

ΥΠΟΣΤΑΣΕΙΣ ΧΡΟΝΟΥ.

Κλάσμα \cup

Ἀπλή. \cdot

Διπλή. $\cdot\cdot$

Τριπλή. $\cdot\cdot\cdot$

Σταυρός. $+$

Χαρακτῆρες πού διαιροῦν τό χρόνο.

Γοργόν Γ , Δίγοργον Γ^{\prime} , Τρίγοργον $\Gamma^{\prime\prime}$.

Χαρακτῆρες πού διαιροῦν καί αὐξάνουν
τό χρόνο.

Ἀργόν γ , Ἡμιόλιον γ^{\prime} , Δίαργον $\gamma^{\prime\prime}$.

Ἄχρονοι ὑποστάσεις.

Βαρεία λ , Ὁμαλόν \rightarrow , Ψηφιστόν \sim ,

Ἀντικένωμα \rightarrow , Ἕτερον, ἢ Σύνδεσμος \hookrightarrow ,

Ἐνδόφωνον ∞ .

σημείωσις. λεπτομερῶς περί τῶν ἀκρό-
νων ὑποστάσεων, καί χαρακτήρων χρό-
νου, ὅρα εἰς τὰς σελίδας

κάθε ἦχος ἔχει τὰ προσωπικά μαρτυρικά
του σημεία.

κάθε μάθημα ἀρχίζει μέ ἓνα
σημεῖο πού λέγεται μαρτυρία,
καί ἔχει ἐπάνω τό γράμμα τοῦ
φθόγγου τῆς κλίμακος.

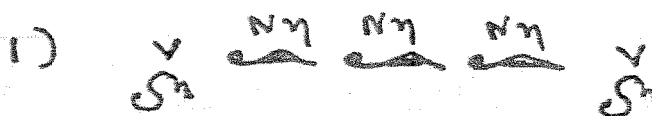
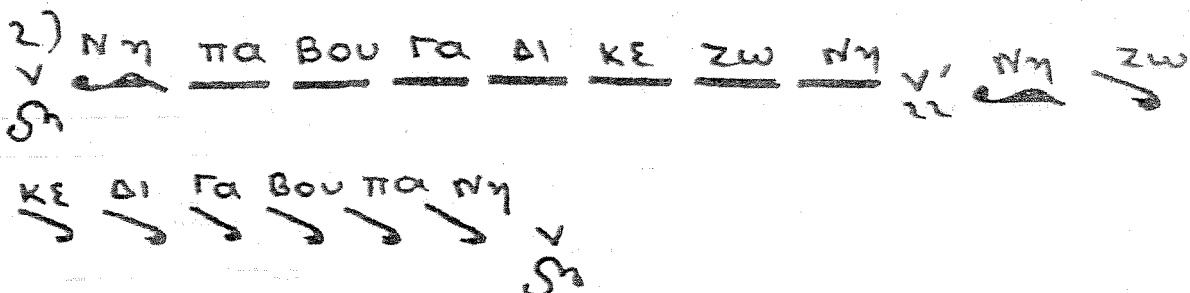
περί χρόνου.

Ὁ καιρός πού δαπανᾶται διά τήν
ἐκτέλεσιν ἐκάστου φθόγγου εἰς
τήν μουσικήν ὀνομάζεται χρό-
νος. Ὁ χρόνος ἐκτελεῖται μέ δύο
ἰσόχρονες κινήσεις πού λέγονται:
Θέσις καί Ἀρσις. Θέσις εἶναι ὁ
χρόνος πού δαπανᾶται ἀπό τήν
ἀρχικήν κίνησιν τῆς χειρός μέ φο-
ράν πρὸς τὰ κάτω, καί Ἀρσις ἡ
δευτέρα κίνησις ἐκ τῶν κάτω
πρὸς τὰ ἄνω.

↓ Θέσις
↑ Ἀρσις

ΚΛΙΜΑΞ	Νη	ν'
	ζω	ζ'
	κε	κ'
	δι	δ'
	γα	γ'
	βου	β'
ΠΑ	πα	π'
	νη	ν'
ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ		

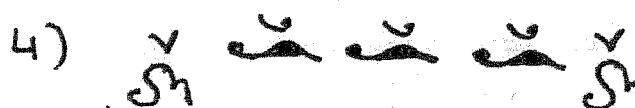
Ἀσκήσεις.

- 1)
- 2)

περί κλάσματος.

Τό κλάσμα ν κρατεῖ ἢ προβάλλει ἓνα χρόνο περισσότερο ὅταν βρίσκεται ἑπάνω ἢ κάτω ἀπό τοὺς χαρακτῆρες ποσότητος.

- 3) 3 χρόνοι.

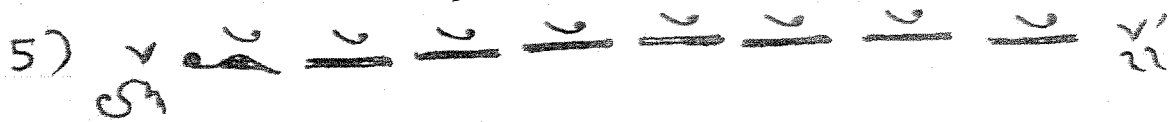
- 4) 6 χρόνοι

περί τῶν κεντημάτων.

Τὰ κεντήματα v ἀναβαίνουν μία φωνή. Γράφονται μόνα των v καθὼς ἐπίσης, κάτω, καὶ ἄνω ἀπὸ τό ὀλίγον. v v "Ὅταν εἶναι κάτω ἀπὸ τό ὀλίγον, ἐκτελοῦμεν πρῶτον τὰ κεντήματα καὶ μετὰ τό ὀλίγον.

Όταν είναι άνω από τό Όλίγον έκτε-
 λούμεν πρώτον τό Όλίγον καί μετά
 τά κεντήματα.

Άσκήσεις.

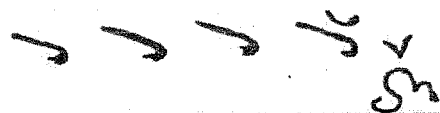
5)

6)

7)

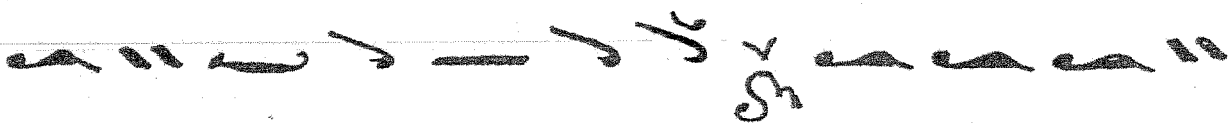
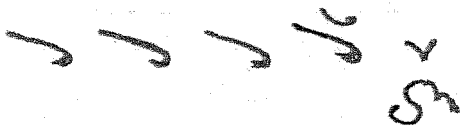

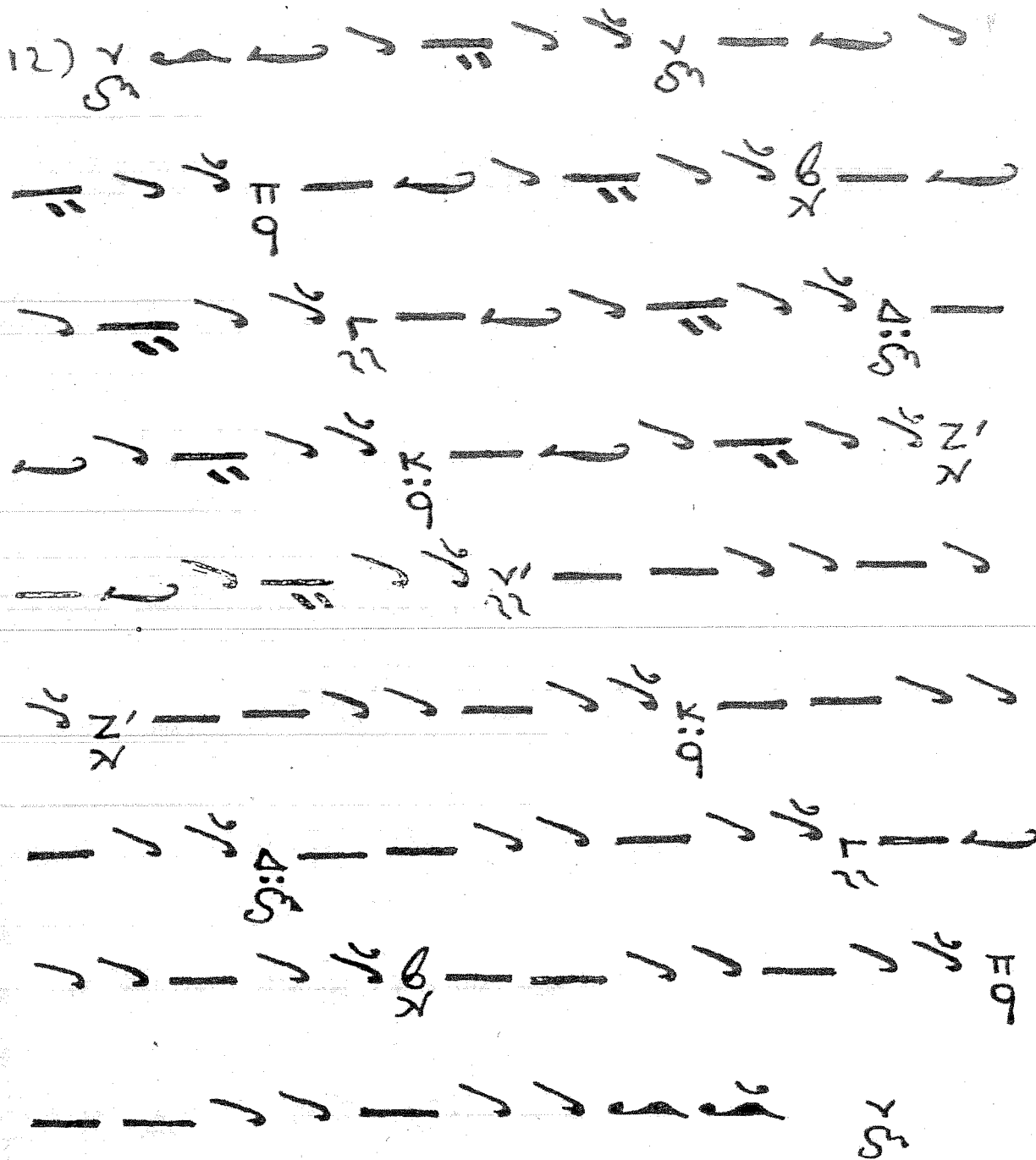
8)

Ἐξηγῆσαι γραφῆς καὶ τρόπος ἐκτελέ-
 γεως τῶν κατωτέρω φθόγγων.

ᾤ εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν δὲ
 ἐκτελέσωμεν τὴν Ἀπόστροφον κατερ-
 χόμενοι μίαν φωνήν, καὶ μετὰ τὰ κεν-
 τήματα ἀνερχόμενοι μίαν φωνήν. Τόο-

λίγον δέν ἐκφωνεῖται, χάνει τήν ἀξίαν του καί ἔχει θέσιν στήριγματος.

Ἐδῶ τό ἴσον ὑποτάσσει τήν Πεταστήν πού κρατεῖ τήν ποιότητάν της καί ἐκτελοῦμεν μόνον τό ἴσον.

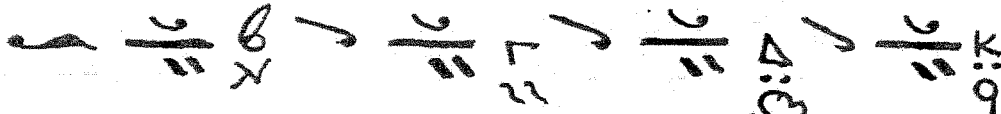
Ἀσκήσεις.

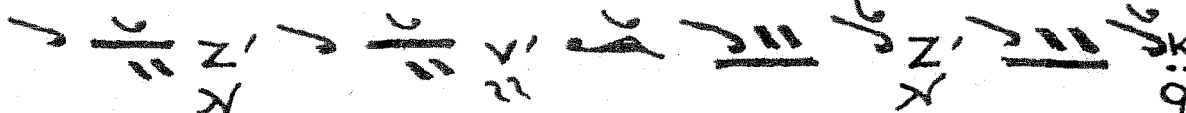
13) $\begin{matrix} \vee \\ \delta\eta \end{matrix}$

$\begin{matrix} \vee \\ \delta\eta \end{matrix}$

14) $\begin{matrix} \vee \\ \delta\eta \end{matrix}$

περί τῆς Ἀπλῆς.

Ἡ Ἀπλή, προσθέτει στόν φθόγγο πού,

τίθεται ένα χρόνο. Δύο 'Απλές .., δύο χρόνους. Τρεῖς 'Απλές ..., τρεῖς χρόνους. πάντοτε ἡ 'Απλή γράφεται κάτω ἀπό τούς χαρακτῆρες ποσότητος.

"Όταν πρό τοῦ ἀχρόνου χαρακτῆρος τῆς
βαρείας \ τὶθονται Ἀπλές, μετράται
μόνον ὁ χρόνος μέ παῦσιν τῆς φωνῆς.

¹ ² ³ ... χρόνοι μέ παῦσιν.

περί τῆς ὑπορροῆς.

· Η Υπορροή καταβαίνει δύο φωνές
ΕΥΝΕΧΩΣ. $\nearrow = \searrow \searrow$

ἈΓΚΥΡΕΙΣ.

15) $\int_0^{\frac{1}{2}} \sqrt{x} dx + \int_{\frac{1}{2}}^1 \sqrt{1-x} dx$

$\frac{1}{x} = \frac{x^0}{x^1}$

$\frac{1}{2} \frac{1}{2} \frac{1}{2} \frac{1}{2} \frac{1}{2} \frac{1}{2}$

Handwritten musical notation on a staff, featuring various notes and rests, with a treble clef and a key signature of one sharp (F#).

Handwritten musical notation on a staff, featuring various notes and rests, with a treble clef and a key signature of one sharp (F#).

16) Handwritten musical notation on a staff, featuring various notes and rests, with a treble clef and a key signature of one sharp (F#).

Handwritten musical notation on a staff, featuring various notes and rests, with a treble clef and a key signature of one sharp (F#).

Handwritten musical notation on a staff, featuring various notes and rests, with a treble clef and a key signature of one sharp (F#).

Handwritten musical notation on a staff, featuring various notes and rests, with a treble clef and a key signature of one sharp (F#).

Handwritten musical notation on a staff, featuring various notes and rests, with a treble clef and a key signature of one sharp (F#).

Handwritten musical notation on a staff, featuring various notes and rests, with a treble clef and a key signature of one sharp (F#).

Handwritten musical notation on a staff, featuring various notes and rests, with a treble clef and a key signature of one sharp (F#).

17) Handwritten musical notation on a staff, featuring various notes and rests, with a treble clef and a key signature of one sharp (F#).

Handwritten musical notation on a staff, featuring various notes and rests, with a treble clef and a key signature of one sharp (F#).

Handwritten musical notation on a staff, featuring various notes and rests, with a treble clef and a key signature of one sharp (F#).

" — ! $\frac{z}{\chi}$ > " — ! $\frac{\kappa}{\theta}$ > " — ! $\frac{\Delta}{\delta\eta}$ >

" — ! $\frac{\eta}{\eta}$ > " — ! $\frac{\beta}{\chi}$ > " — ! $\frac{\pi}{\theta}$ >

" — ! $\frac{\nu}{\delta\eta}$

Περὶ ρυθμοῦ.

Ἡ ἀκριβὴς διαίρεσις τῶν χρονικῶν ἀ-
ζιῶν τῶν φθόγγων καὶ μελωδίας, εἰ-
μέτρα ἢ πόδες, ποὺ χωρίζονται μέγα-
θες γραμμὲς ποὺ λέγονται διαστολὲς
καλεῖται ρυθμός. Ὅθεν,

Ρυθμός εἶναι χρόνος συγκείμενος κατὰ
τάξιν. Ἡ κατὰ ἄλλους: Ρυθμός εἶναι
ἡ ἀκριβὴς μέτρησις τῆς κινήσεως τοῦ
κινουμένου.

Ἀπὸ τίς χρονικὲς ἀξίες τῶν ποδῶν ἢ
μέτρων χαρακτηρίζεται καὶ ὁ ρυθ-
μός.

Ρυθμοὺς ἔχομεν ἀπλοὺς καὶ συνθέ-
τους. Ἀπλοὺς μὲν χρόνος εἶναι ἡ μικρο-
τέρα χρονικὴ μονάς ποὺ περιέχεται
εἰς τὸν ρυθμόν, καὶ δὲν ὑποδιαίρεται,

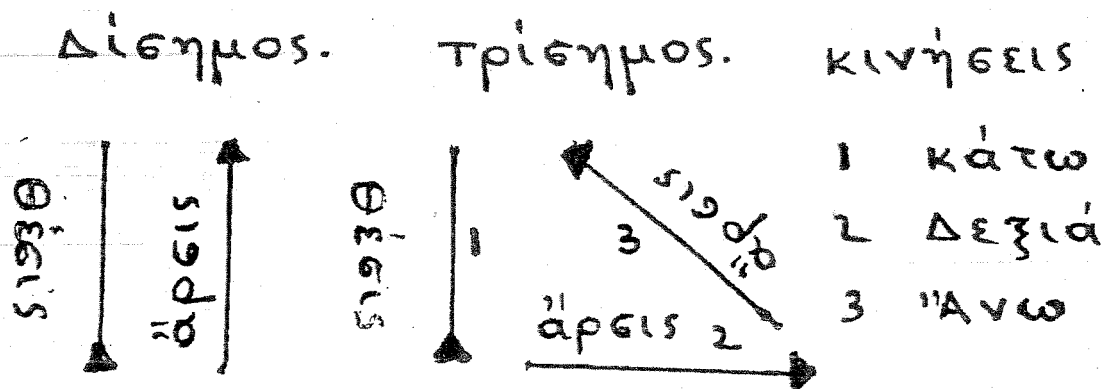
ἀλλὰ μόνον πολλαπλασιάζεται, καὶ
μας δίδει τοὺς συνθέτους ρυθμούς.

Οἱ πόδες ἀποτελοῦν τὸν ρυθμόν καὶ
ἀπὸ τὸ εἶδος τῶν ποδῶν χαρακτη-
ρίζεται ὁ ρυθμός, ἔάν εἶναι ἀπλός ἢ
σύνθετος.

Ἀπλοὶ ρυθμοὶ εἶναι ὁ Δίσσημος καὶ ὁ
Τρίσημος.

Ὁ Δίσσημος ἔχει δύο κινήσεις. Μίαν θέ-
σιν καὶ μίαν ἄρσιν, οὕτω οἱ. καὶ ὁ
τρίσημος ἔχει μίαν θέσιν καὶ δύο ἄρ-
σεις, οὕτω. οἱι.

Ὁ πρῶτος φθόγχος μετὰ τὴν κάθετον
διαστολήν εἶναι ἀρχὴ νέου μέτρου ἢ
πόδα, καὶ εἶναι πάντοτε θέσις καὶ τονί-
ζεται ἰδιαίτερα διὰ τοῦτο καὶ λέγεται
ἰσχυρόν μέρος τοῦ μέτρου.

Ἀγκήσεις. χρόνος δίσημος.

18 | | — | — | — | —

 | — | — | — | γ' γ'

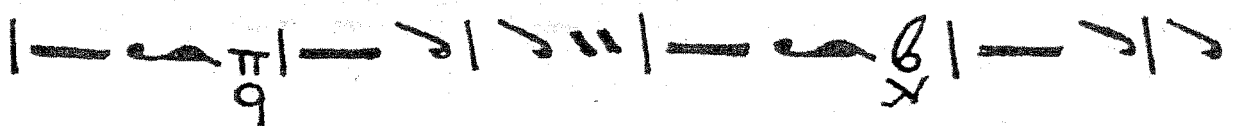
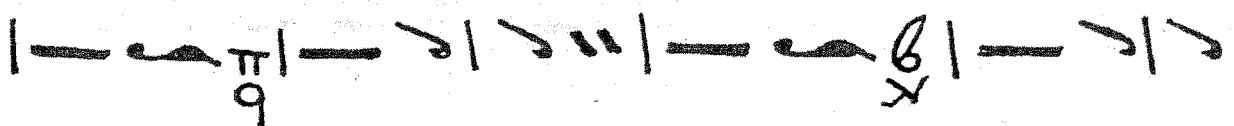
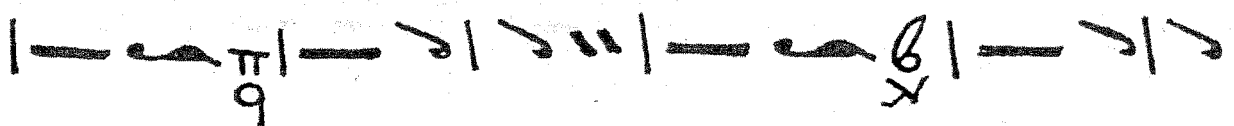
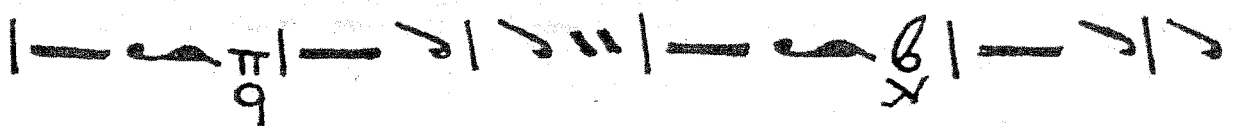
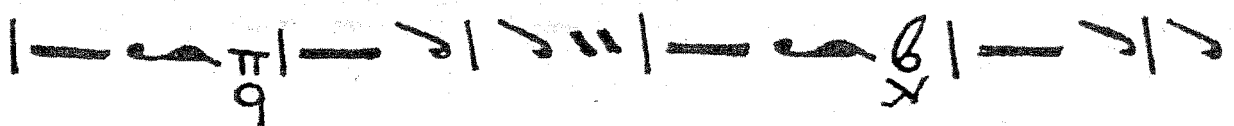
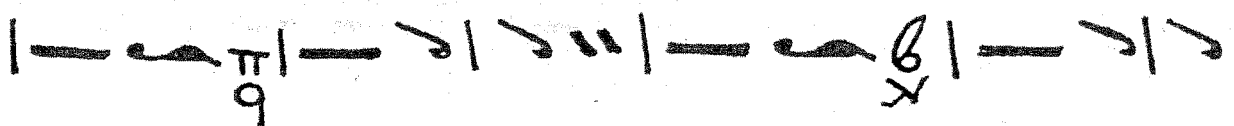
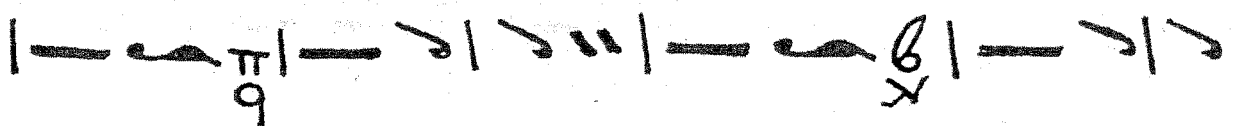
| | | | | |

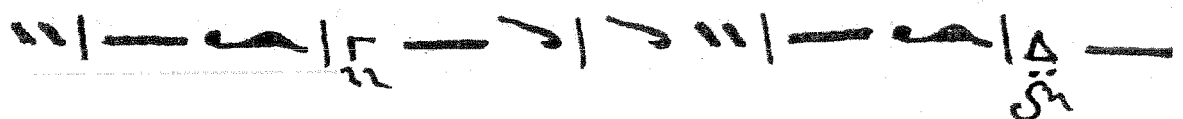
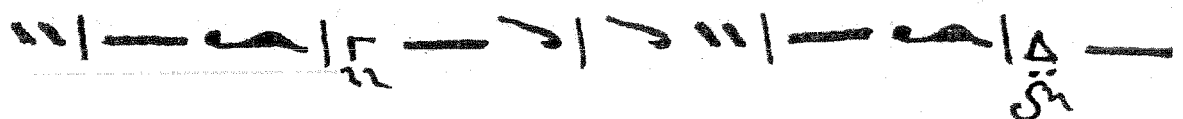
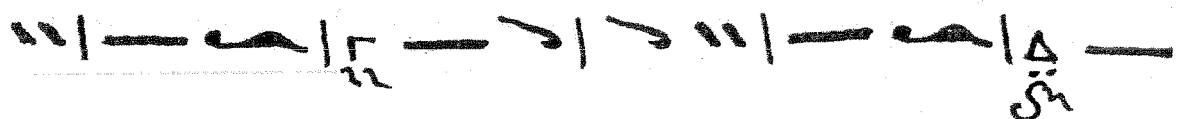
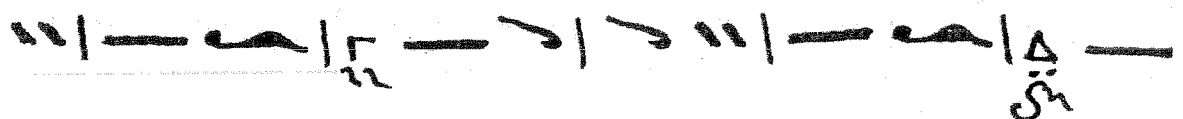
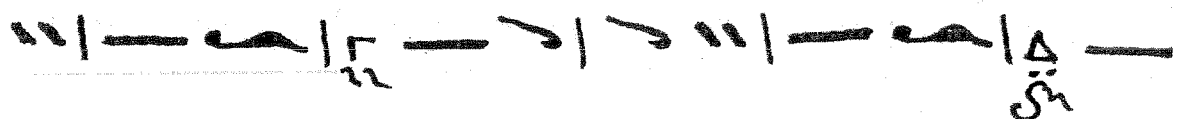
| | γ'
 γ'

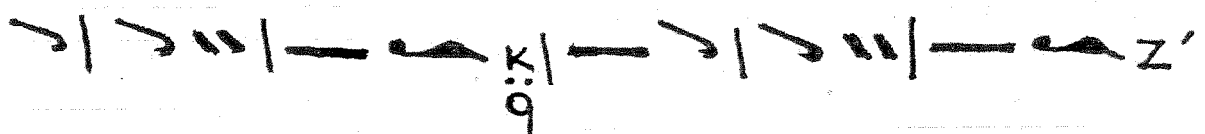
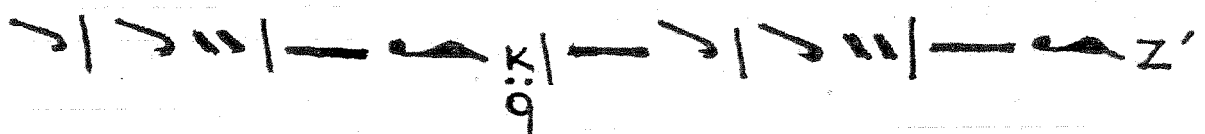
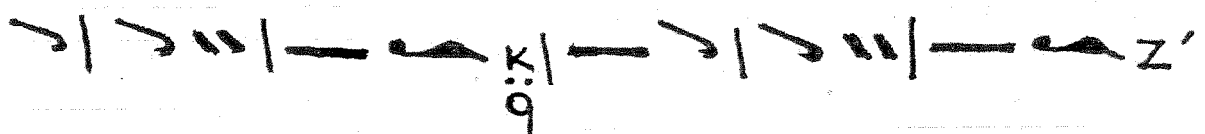
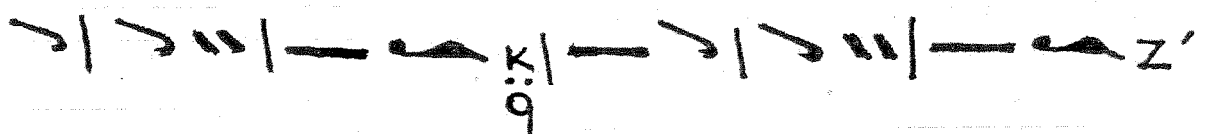
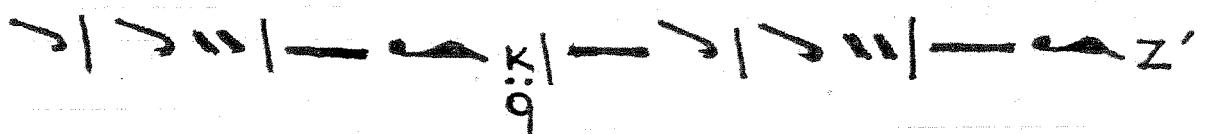
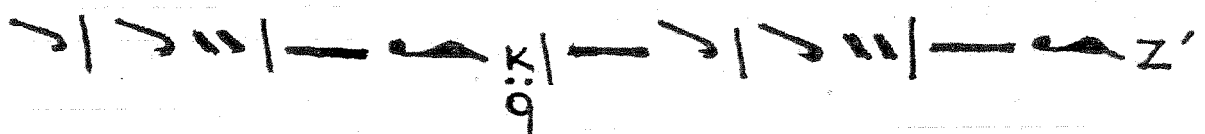
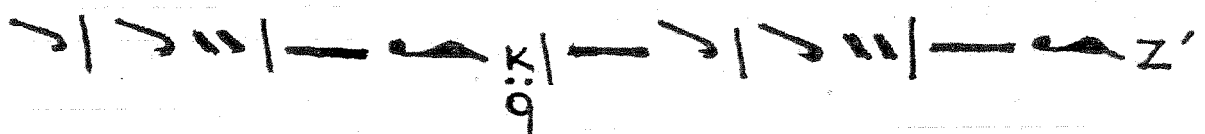
19 | | | | | | | | | γ'
 γ'

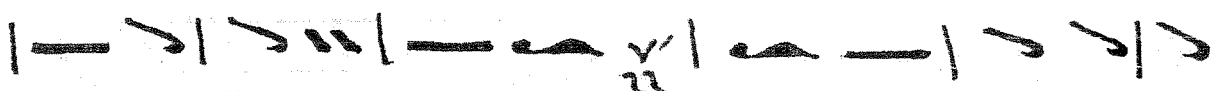
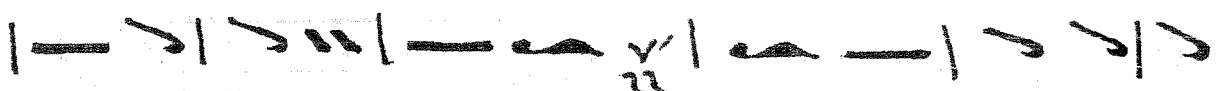
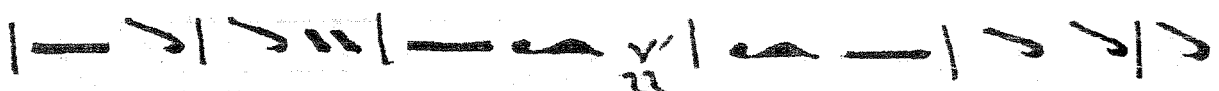
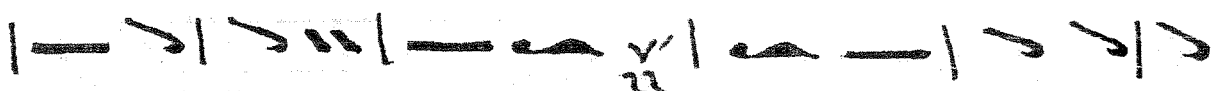
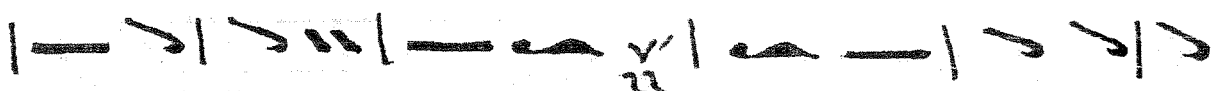
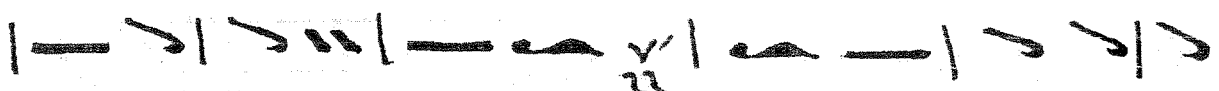
 | | | | | | | | γ'
 γ'

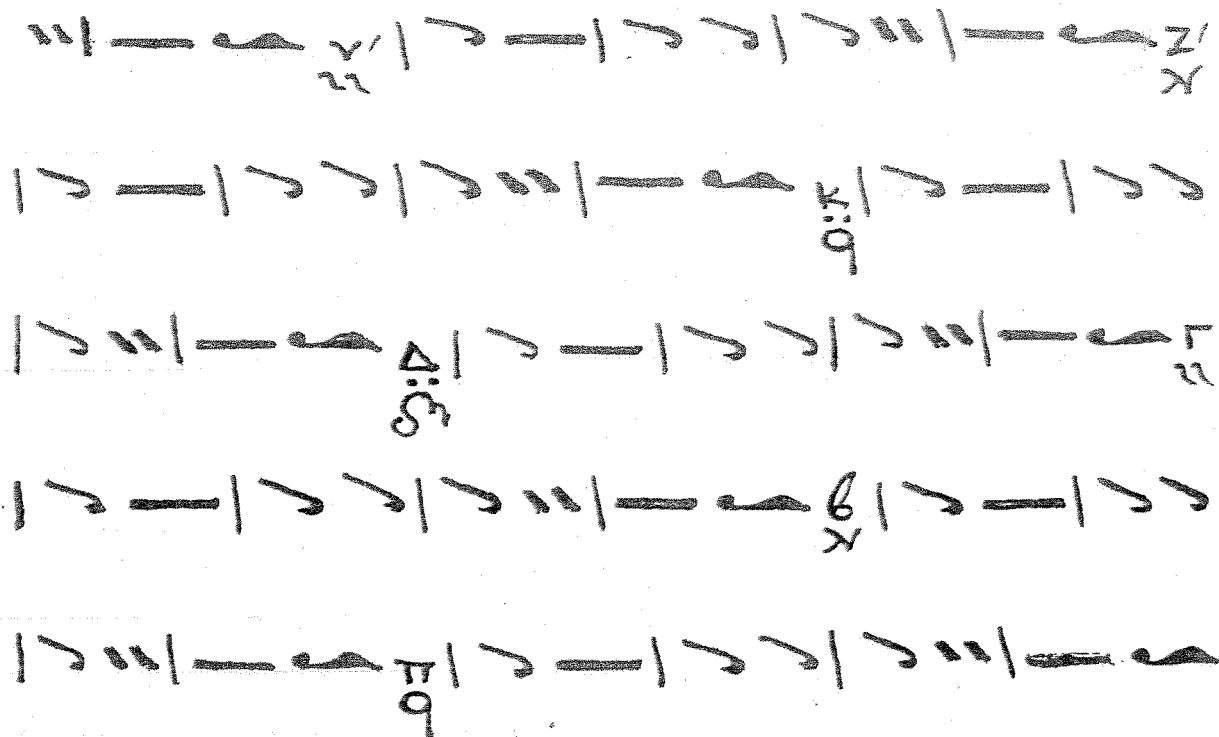
20 | | | | — | γ' — | | | γ'
 γ'

| — | | | — | | — | | γ'
 γ'

" | — | | — | | γ' — | γ' —

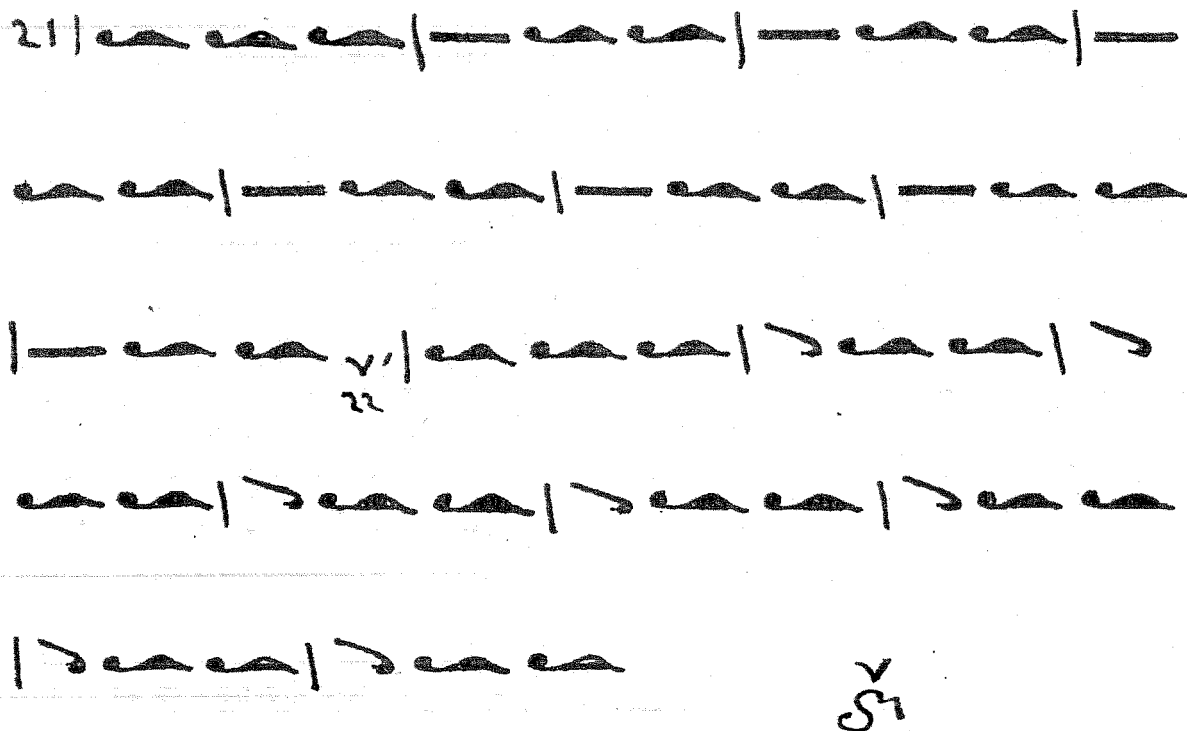
 | | — | | γ' | — | | γ' | — | γ' |

| — | | — | γ' | | — | | γ' |

χρόνος τρίσημος.

γ
δ

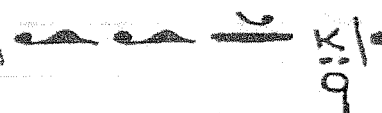
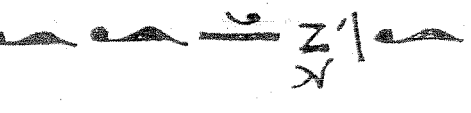

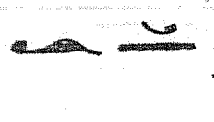
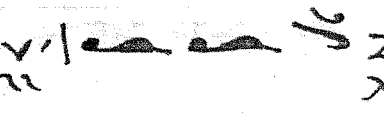
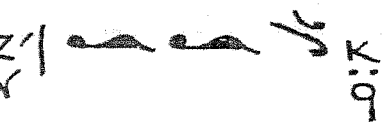
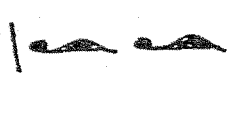

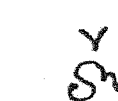

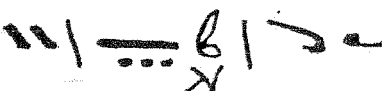
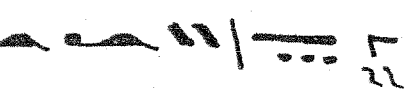

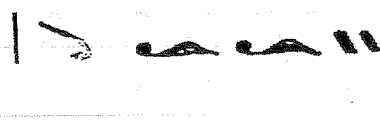
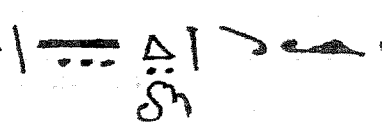

γ — | γ $\frac{2}{\gamma}$ | γ — | γ $\frac{\kappa}{9}$ | γ — | γ

— | γ | $\frac{\Delta}{\gamma}$ — | γ — | γ $\frac{\pi}{11}$ | γ — | γ

γ — | γ $\frac{\beta}{\gamma}$ | γ — | γ — | γ $\frac{\pi}{9}$ | γ — | γ

γ — | γ — | γ

Άσκησης.

Δίσημος - Τετράσημος - Παύσεις.

28 $\frac{2}{\gamma}$ || $\frac{4}{\gamma}$ \ $\frac{\beta}{\gamma}$ | $\frac{2}{\gamma}$ || $\frac{4}{\gamma}$ \ $\frac{\pi}{11}$ | $\frac{2}{\gamma}$ || $\frac{4}{\gamma}$ \ $\frac{\Delta}{\gamma}$

$\frac{2}{\gamma}$ || $\frac{4}{\gamma}$ \ $\frac{\kappa}{9}$ | $\frac{2}{\gamma}$ || $\frac{4}{\gamma}$ \ $\frac{\gamma}{\gamma}$ | $\frac{2}{\gamma}$ || $\frac{4}{\gamma}$ \ $\frac{\gamma}{11}$ | $\frac{4}{\gamma}$

\ $\frac{\kappa}{9}$ | $\frac{4}{\gamma}$ γ γ \ $\frac{\Delta}{\gamma}$ | — γ γ \ $\frac{\pi}{11}$ | $\frac{4}{\gamma}$ \ $\frac{\beta}{\gamma}$

| $\frac{4}{\gamma}$ \ $\frac{\pi}{9}$ | $\frac{4}{\gamma}$ \ $\frac{\gamma}{\gamma}$

Περί τοῦ κεντήματος.

Τό κέντημα γ , ἀνέρχεται δύο φωνές ὑπερ-
 βατῶς. Δέν τίθεται ποτέ μόνον του, ἀλλά
 μέ τό ὀλίγον καί τήν πεταστήν.
 Ὅταν τίθεται κάτω ἀπό τό ὀλίγον ἢ

Γραφή καὶ συμπλοκή ὀριζμένων χαρακτήρων ποσότητος καὶ ἐξήγησις αὐτῶν.

 ἐκτελοῦμεν τὸ ἥβον πού ὑποτάσσει τήν Πεταστήν πού ἐκτελεῖται μόνο ἡ ποιότητά της. ἐκτελοῦμεν τὸ ἥβον πού ὑποτάσσει τὸ Ὀλίγον. ἐκτελοῦμεν πρῶτον τὸ ἥβον καὶ μετὰ τὰ κεντήματα. Τὸ Ὀλίγον ἔχει θέσιν στηρίγματος καὶ δὲν ἐκτελεῖται. κατερχόμεθα μόνον τήν Ἀπόστροφον μέ τήν ποιότητα τῆς Πεταστής. κατερχόμεθα τήν ἀπόστροφον μέ τήν ἐνέργειαν τοῦ ψηφιστοῦ. Τὸ Ὀλίγον ἔχει θέσιν στηρίγματος καὶ δὲν ἐκτελεῖται. κατερχόμεθα ὑπερβατῶς δύο φωνές τὸ Ἐλαφρόν μέ τήν ποιότητα τῆς Πεταστής. κατερχόμεθα δύο φωνές ὑπερβατῶς τὸ Ἐλαφρόν τὸ Ὀλί-

χον ἔχει θέσιν στηρίγματος καὶ δὲν ἐκτελεῖται. κατερχόμεθα μίαν φωνήν πρῶτον τήν Ἀπόστροφον καὶ μετὰ ἀνερχόμεθα μίαν φωνήν τὰ κεντήματα. Τό ὀλίγον ἔχει θέσιν στηρίγματος καὶ δὲν ἐκτελεῖται. κατερχόμεθα ὑπερβατῶς δύο φωνές τὸ ἔλαφρόν καὶ μετὰ ἀνερχόμεθα μίαν φωνήν τὰ κεντήματα. Τό ὀλίγον ἔχει θέσιν στηρίγματος καὶ δὲν ἐκτελεῖται. Ἀνερχόμεθα δύο φωνές ὑπερβατῶς. κατερχόμεθα τρεῖς φωνές ὑπερβατῶς.

Ἡ ὕψηλὴ ἀνέρχεται τέσσαρες φωνές ὑπερβατῶς, ἀλλὰ δὲν τίθεται ποτέ μόνη της. Συμπλέκεται μὲ τὸ ὀλίγον καὶ τήν πεταστήν. . Ὅταν τίθεται εἰς τὸ δεξιὸν μέρος τοῦ ὀλίγου τὸ ὑποτάσσει καὶ ἀνέρχεται τέσσαρες φωνές τὸ δὲ ὀλίγον ἔχει θέσιν στηρίγματος. Τὸ ἴδιον ἀκριβῶς γίνεται καὶ μὲ τήν πεταστήν πού διατηρεῖ μόνον τήν ποιοτικὴν της ἐνέργειαν. Ὅταν ἡ ὕψηλὴ τίθεται εἰς τὸ ἀριστερόν μέρος τοῦ ὀλίγου συνεκφω-

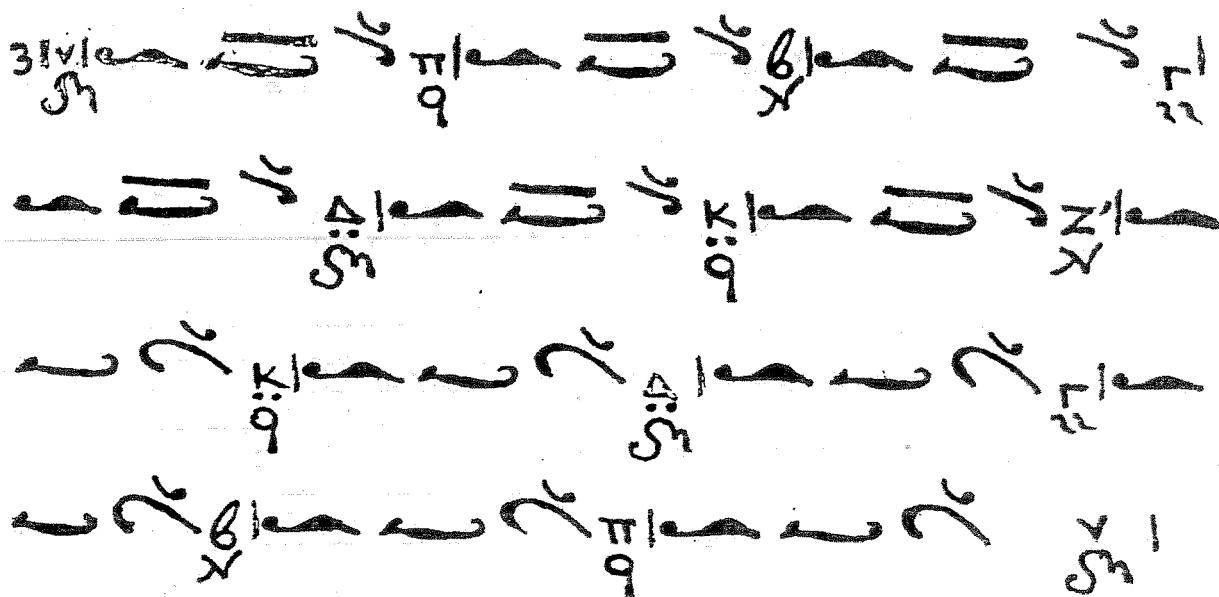
νεῖται καὶ ἀνέρχεται πέντε φωνές.
 τὸ ἴδιον γίνεται καὶ μέ τὴν ὑψηλὴν
 ὅταν τεθεῖ εἰς τὸ ἀριστερόν μέρος
 τῆς πεταστῆς τότε συνεκφωνεῖται
 καὶ ἀνέρχεται πέντε φωνές διατηρεῖ
 δε ἡ πεταστή καὶ τὴν ποιοτικὴν τῆς ἐ-
 νέρχεται. $\underline{\angle 5}$ $\underline{\angle 5}$

$\underline{\angle 7}$ $\underline{\angle 7}$ ἀνερχόμεδα ἑπτὰ φωνές.

$\underline{\angle 4}$ $\underline{\angle 5}$ $\underline{\angle 6}$ $\underline{\angle 7}$ κατερχόμεδα ἀντιστῖχος
 φωνές.

Ἀγκήσεις.

ρυθμός δίσσημος ἢ τετράσημος.

34

ὁ Σταυρὸς διακόπτει τὴν φωνὴν καὶ ἀρ-
 χίζει ὁ ἐπόμενος φθόγγος μέ ζωηρότη-

ταν. Συνήθως πρὸς διαχωρισμὸν τῶν λέξεων γίνεται χρῆσις τοῦ Σταυροῦ, ἀκόμη καὶ ὅταν δὲν εἶναι ἐνημερωμένος εἰς τὴν μελωδίαν, ὅταν ἢ ἀκολουθοῦσα λέξις ἀρχίζει μὲ τὸ ἴδιον γράμμα τῆς ἀλφαβήτου πού τελειώνει ἡ προηγουμένη. Ὁ Σταυρὸς ἀφαιρεῖ (ὑποκλέπτει) ἐλάχιστον χρόνον ἀπὸ τὸν πρὸ αὐτοῦ χαρακτῆρα ποσότητος.

Περὶ τοῦ Γοργοῦ.

Τὸ Γοργόν Γ, διαιρεῖ τὸν χρόνον εἰς δύο ἴσα μέρη καὶ λαμβάνεται εἰς τὴν ἄρσιν. Δηλαδή ἐκτελοῦμεν δύο χαρακτῆρες εἰς ἓνα χρόνο. Ὁ πρῶτος χαρακτῆρας εἰς τὴν θέσιν καὶ ὁ δεύτερος εἰς τὴν ἄρσιν.

$$35 \quad \overset{\gamma}{\delta\eta} \text{ — } \text{ — } \overset{\gamma}{\delta\eta} = 2 \text{ χρόνοι.}$$

$$36 \quad \overset{\gamma}{\delta\eta} \text{ — } \frac{1}{2} \text{ — } \frac{1}{2} \overset{\gamma}{\delta\eta} = 1 \text{ χρόνος.}$$

Ἀσκήσεις

Ἐκαστος φθόγγος ἔχει δύο σκέλη θέσιν καὶ ἄρσιν, ἕναν χρόνον. Ὅπου ὑπάρχει γοργόν ὁ χρόνος διαιρεῖται εἰς δύο.

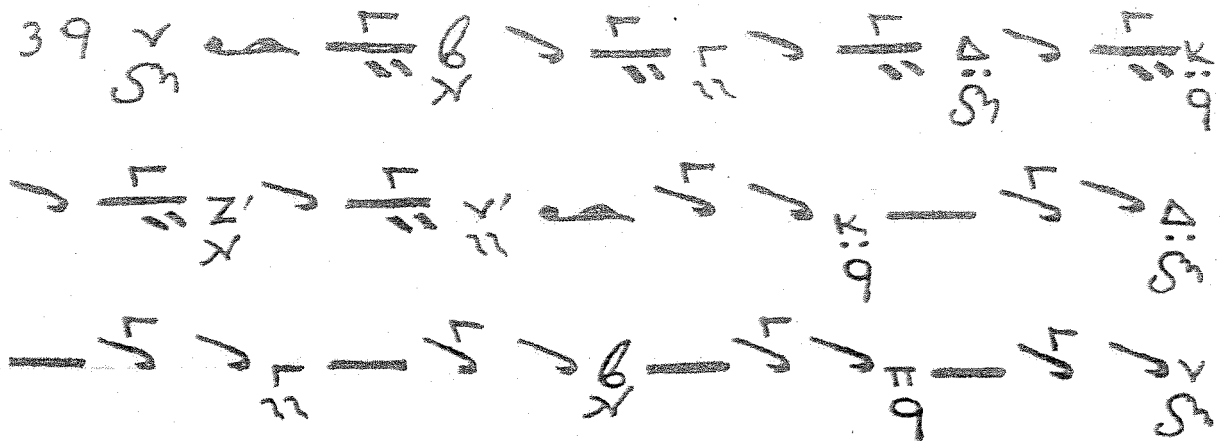
37

38

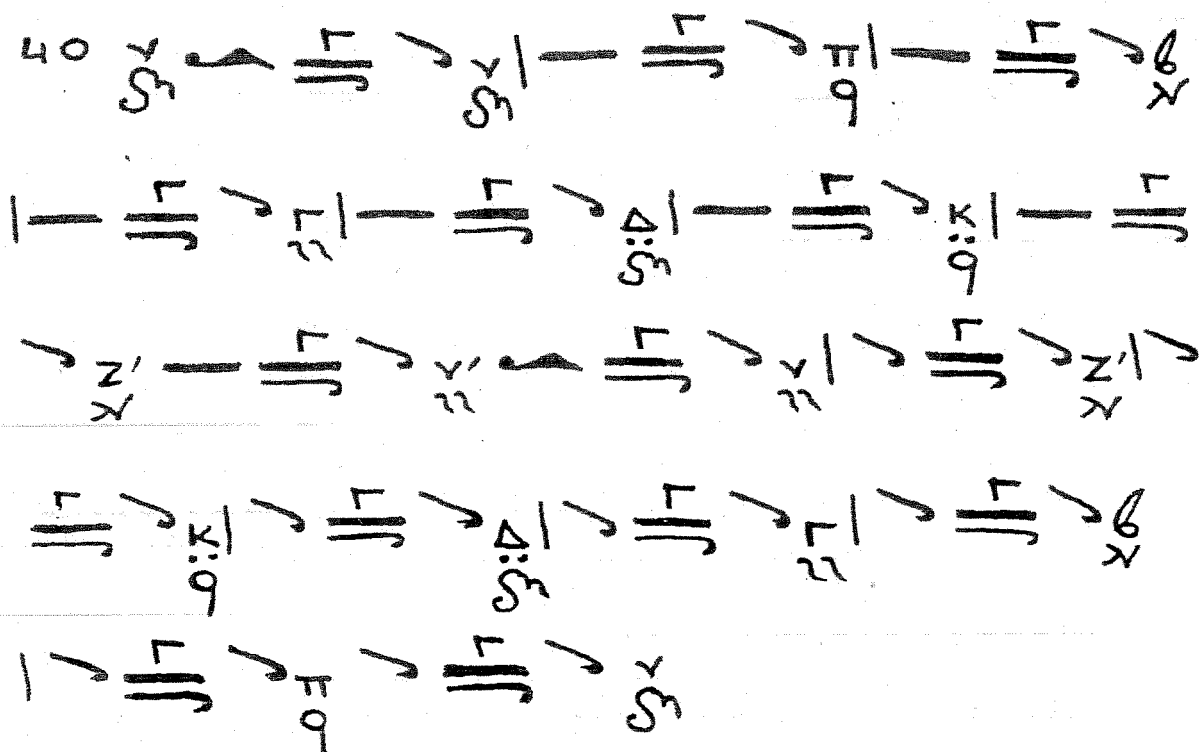
ἐξήγησις γραφῆς. $\frac{\Gamma}{\pi} = \frac{\Gamma}{\pi} - \frac{\Gamma}{\pi} = - \frac{\Gamma}{\pi}$

καὶ εἰς τὰς δύο περιπτώσεις τὸ γοργόν ἀνήκει εἰς τὰ κεντήματα.

Ἡ ἀσκήσις 39 εἶναι ἴδια μέτῃν 38. Διαφορὰ ὑπάρχει εἰς τὸν τρόπον γραφῆς.

Ἡ ἀσκήσις 40 εἶναι ἐξ ῥυθμοῦ δίσημο, καί τὸ γοργόν πού εἶναι εἰς τὸν δεύτερον χαρακτῆρα τὸ ἐκτελοῦμεν εἰς τὴν πρώτην κίνησιν εἰς τὴν θ᾽ εἰςιν μαζί μέ τὸν πρῶτον φθόγγον, καί ὁ ἄλλος μετὰ τὸ γοργόν χαρακτῆρας πού εἶναι ἓνας ὁλόκληρος χρόνος λαμβάνεται εἰς τὴν ἄρσιν.

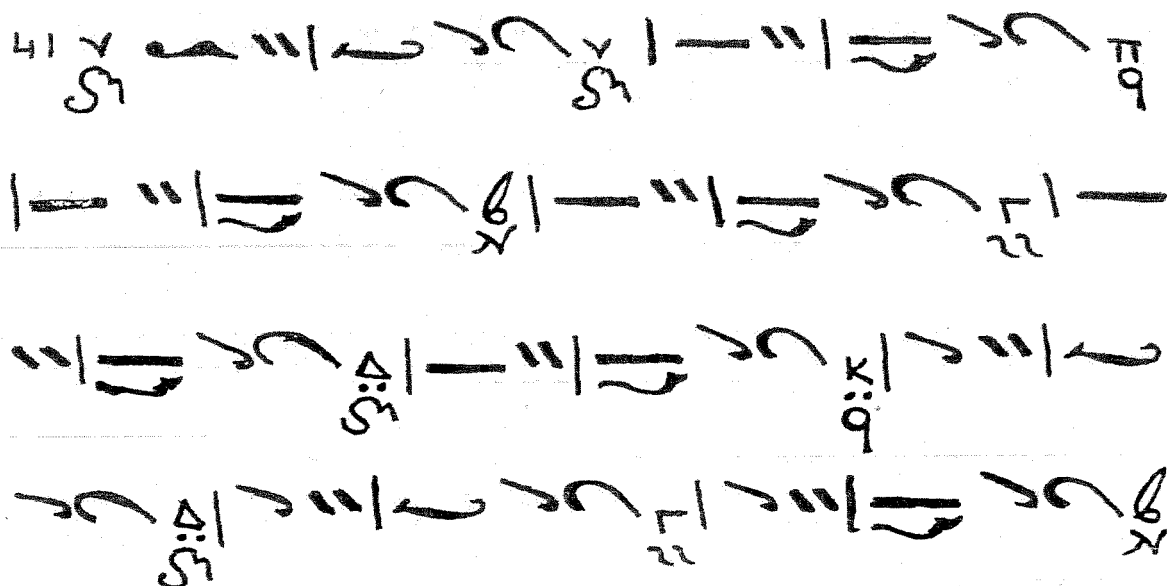
Εἰς τὴν ἄσκησιν 40 γράφεται καὶ τὸ Ἀντικένωμα πού εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν δίδει ἕνα τίναγμα πρὸς τὰ ἄνω τοῦ φθόγου κάτωθεν τοῦ ὁποίου τίθεται.

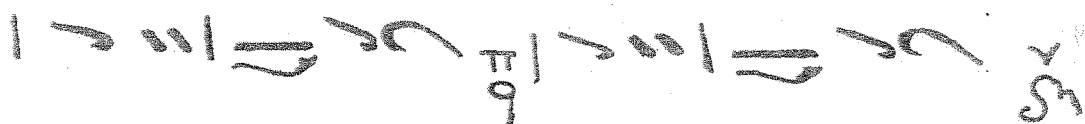
περί τοῦ Συνεχοῦς Ἐλαφροῦ.

Ὅταν ἡ Ἀπόστροφος τίθεται πολὺ κοντὰ εἰς τὸ Ἐλαφρόν \curvearrowright οὕτω, τότε τὸ Ἐλαφρόν ὑποτάσσει τὴν Ἀπόστροφον καὶ οἱ δύο χαρακτῆρες κατέρχονται συνεχῶς ὡς δύο Ἀπόστροφοι μέ ἐνέργειαν Γοργοῦ ἐπὶ τῆς πρώτης Ἀποστρόφου οὕτω: $\curvearrowright = \zeta \curvearrowright$

Ἄσκησις.

χρόνος δίσσημος, ἢ τετράσημος.

εἰς τὴν ἄσκησιν 41 ἐγράφη καὶ τό ψη-
φιστόν πού δίδει ζωηρότητα εἰς τὸν φθόγ-
χον τοῦ χαρακτήρος κάτωθεν τοῦ ὁποίου
τίθεται, καὶ συνδέει αὐτόν μὲ τὸν προη-
γούμενόν του, καὶ ἀκολουθοῦν πάντοτε
δύο ἢ περισσότεροι ἰσόχρονοι χαρακτή-
ρες καταβάσεως.

περί τῶν χαρακτήρων πού διαιροῦν καὶ
ἐπαυzaνουν τὸν χρόνον.

εἶναι τὸ Ἀρχόν 7, τὸ ἡμιόλιον, ἢ τριημί-
αρχον 4, καὶ τὸ Διάρχον 3.

καὶ τὰ τρία αὐτὰ σημεῖα γράφονται
μόνον ἄνωθεν τοῦ Ὀλίχου κάτωθεν τοῦ
ὁποίου ὑπάρχουν κεντήματα. καὶ τὰ
τρία ἔχουν ἐνέργεια χορχοῦ ἐπὶ τῶν κεν-
τημάτων καὶ προσδέτουν ἀνάλογον χρό-
νον ἐπὶ τοῦ Ὀλίχου. Τὸ ἀρχόν διαιρεῖ μὲ
χορχόν καὶ προσδέτει ἓνα χρόνον ἐπὶ
τοῦ Ὀλίχου. Τὸ ἡμιόλιον διαιρεῖ μὲ χορ-
χόν καὶ προσδέτει δύο χρόνους εἰς τὸ
Ὀλίχον. Τὸ διάρχον διαιρεῖ μὲ χορχόν

καί προσδέτει τρεῖς χρόνους εἰς τό ὀλίγον.
παράδειγμα.

$$42 \begin{array}{c} \vee \\ \delta\eta \end{array} \text{---} \frac{7}{\text{||}} = \begin{array}{c} \vee \\ \delta\eta \end{array} \text{---} \frac{7}{\text{||}} \text{---} \frac{6}{\chi}$$

$$43 \begin{array}{c} \vee \\ \delta\eta \end{array} \text{---} \frac{4}{\text{||}} = \begin{array}{c} \vee \\ \delta\eta \end{array} \text{---} \frac{7}{\text{||}} \text{---} \frac{6}{\chi}$$

$$44 \begin{array}{c} \vee \\ \delta\eta \end{array} \text{---} \frac{7}{\text{||}} = \begin{array}{c} \vee \\ \delta\eta \end{array} \text{---} \frac{7}{\text{||}} \text{---} \frac{6}{\chi}$$

Ἀσκήσεις. Ρυθμός τετράσημος.

$$45 \begin{array}{c} \vee \\ \delta\eta \end{array} \text{---} \frac{7}{\text{||}} \frac{6}{\chi} | \text{---} \frac{7}{\text{||}} \frac{7}{\eta} | \text{---} \frac{7}{\text{||}} \frac{\Delta}{\delta\eta}$$

$$| \text{---} \frac{7}{\text{||}} \frac{\kappa}{\eta} | \text{---} \frac{7}{\text{||}} \frac{z'}{\chi} | \text{---} \frac{7}{\text{||}} \frac{\nu'}{\eta}$$

$$| \text{---} \frac{7}{\text{||}} \frac{\kappa}{\eta} | \text{---} \frac{7}{\text{||}} \frac{\Delta}{\delta\eta} | \text{---} \frac{7}{\text{||}} \frac{\eta}{\eta} | \text{---}$$

$$\text{---} \frac{7}{\text{||}} \frac{6}{\chi} | \text{---} \frac{7}{\text{||}} \frac{\pi}{\eta} | \text{---} \frac{7}{\text{||}} \frac{\eta}{\eta}$$

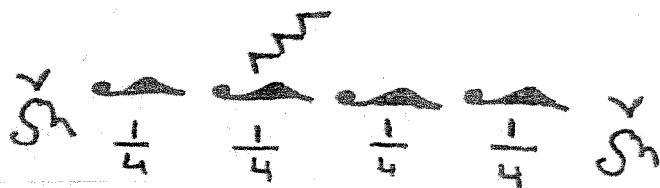
περί Διγόργου καί Τριγόργου.

Ὅταν εἶναι ἀπαραίτητον νά ἐκτελέ-
σωμεν τρεῖς χαρακτῆρες εἰς ἓνα χρό-
νο θέτομεν τό δίγοργον εἰς τόν δεύ-
τερον χαρακτῆρα τοῦ διαιρεῖ τόν χρό-

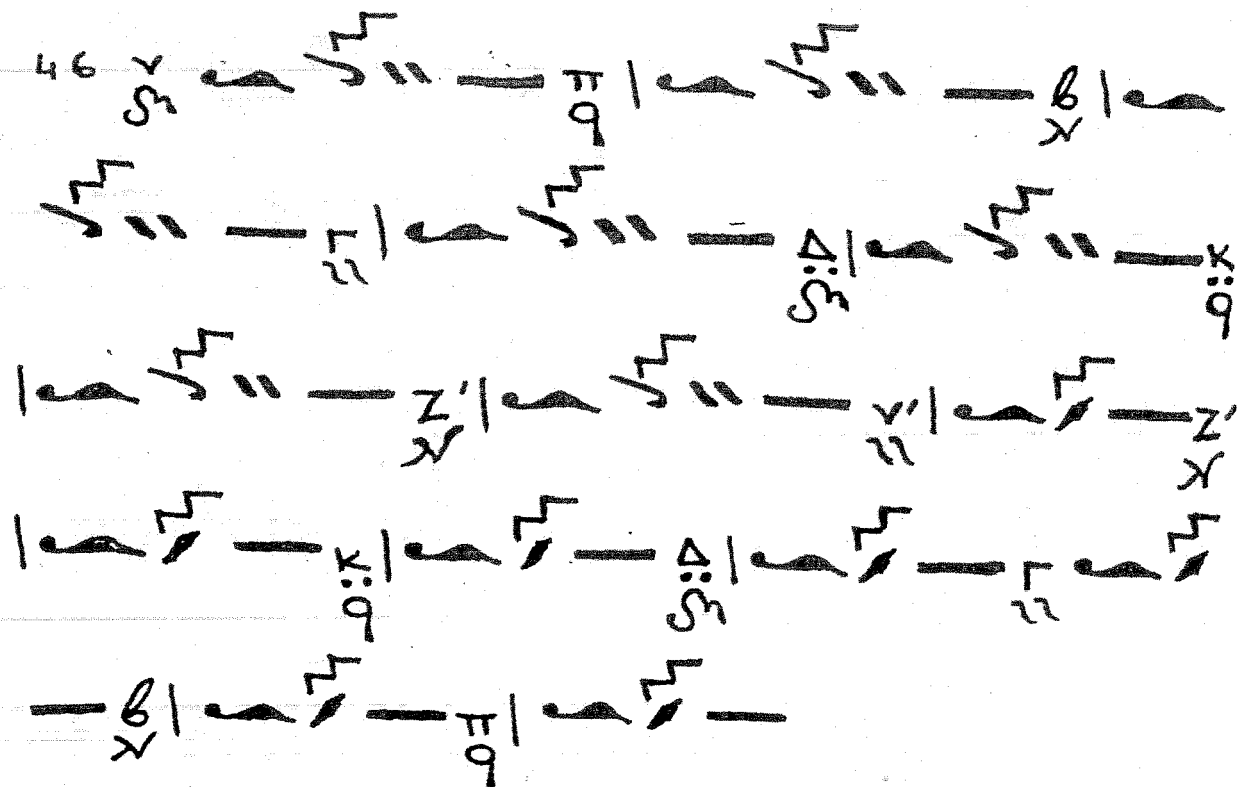
νο σέ τρία ἴσα μέρη οὕτω:

Τὸ Τρίχορχον τίθεται εἰς τὸν δεύτερον
χαρακτήρα καὶ διαιρεῖ τὸν χρόνον εἰς
τέσσαρα ἴσα μέρη οὕτω:

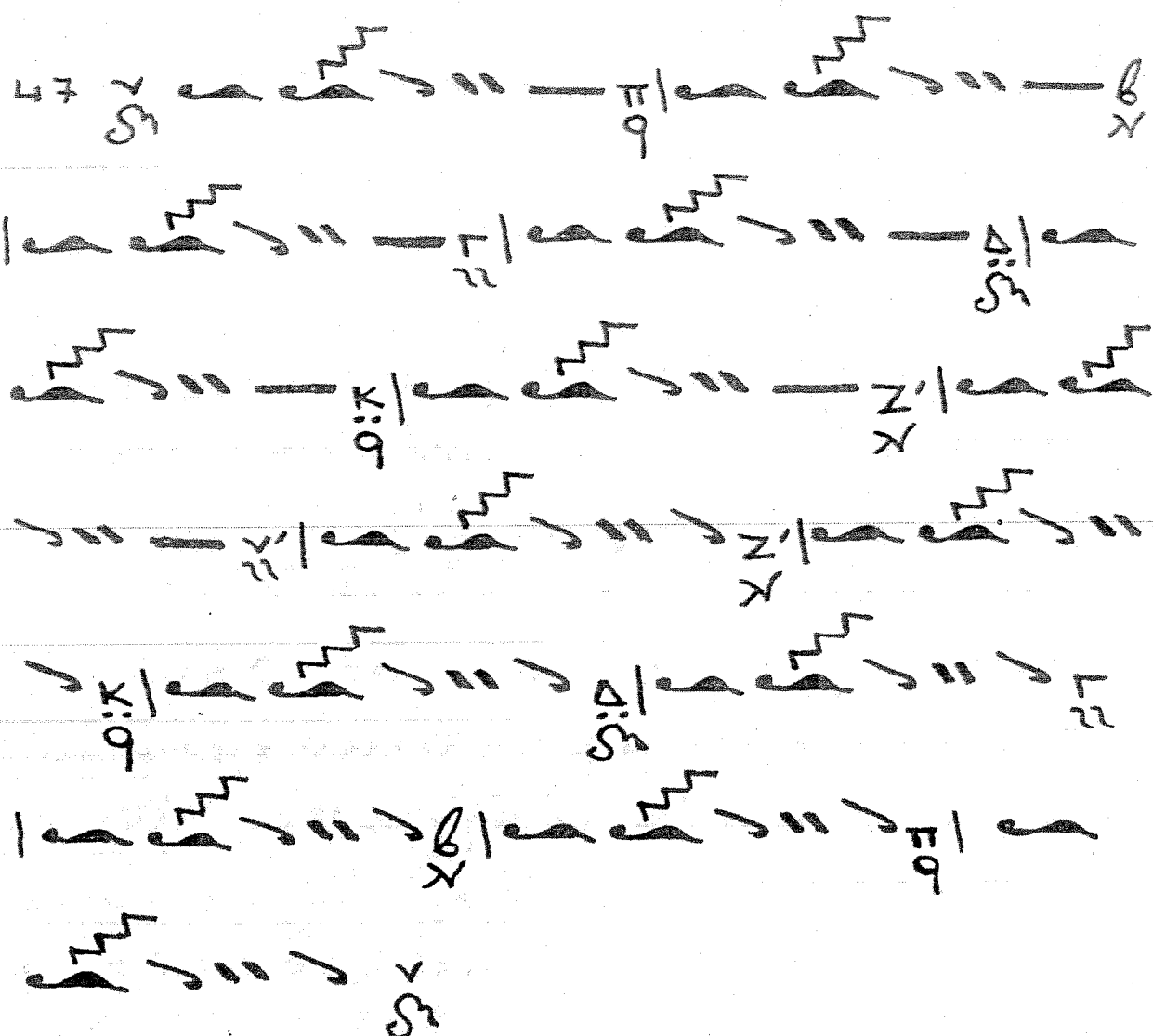

Ἀσκήσεις: ρυθμός δίστημος.
Τὸ δίχορχον λαμβάνεται εἰς τὴν δεξιν.

Ἀσκήσεις τριχορχοῦ. Ρυθμός δίστημος.

Τὸ τρίχορνον λαμβάνεται εἰς τὴν πρῶ-
την κίνησιν τῆς θέσεως.

περί τῶν χαρακτήρων ποιότητος.

Τὰ σημεῖα ποιότητος πού λέγονται καί
τροπικά ἢ ἐκφραστικά εἶναι ἕξ (6)
χωρίζονται σέ δύο κατηγορίες. Τονικοί

καί καλλωπιστικοί.

Τονικοί εἶναι ἡ βαρεῖα καί τό ψηφιστόν.

Καλλωπιστικοί εἶναι τό ὀμαλόν τό
Ἀντικένωμα ὁ Σύνδεσμος ἢ ἕτερον
καί τό ἑνδόφωνον.

Ἡ βαρεῖα \sim τίθεται πρό πάντων τῶν
χαρακτήρων ποσότητος πλήν τῶν κεν-
τημάτων καί τῆς ὑπορροῆς.

Ἡ βαρεῖα γράφεται διά δύο λόγους.
πρῶτον διά τονισμόν. Ὄταν γράφεται
ἡ βαρεῖα ζητεῖ ὁ φθόγγος πού τίθεται
μετά ἀπό αὐτήν νά ἔχει βαρύν τονισ-
μόν πού νά διαφέρει καί ἀπό τόν προη-
γούμενον καί ἀπό τόν ἐπόμενον φθόγγον.
Ὁ δεύτερος λόγος εἶναι τρόπος
(εὐστάσις γραφῆς) ὅταν μετά τήν βα-
ρεῖαν γράφονται μία, δύο, ἢ καί τρεῖς
Ἀπλές πού ἐκτελοῦνται ὡς χρονικές
ἀξίες μέ παύσιν (σιωπήν) τῆς φωνῆς.

\sim \sim $\sim \dots$

παύσεις 1 2 3

περί τοῦ ψηφιστοῦ.

Τὸ ψηφιστόν ἀνήκει καὶ αὐτὸ εἰς τοὺς τονικούς χαρακτήρες ποιότητος δίδει ζωηρότητα εἰς τὸν φθόγγον κάτωθεν τοῦ ὁποίου τίθεται. Ἡ ζωηρότης ἀναβιβάζει τὸν φθόγγον τόσον πού πλησιάζει τὸν ἀμέσως ὀξύτερον φθόγγον. Συνδέεται δέ μέ τὸν προηγούμενον τοῦ φθόγγου καὶ ἀκολουθοῦν πάντοτε δύο ἢ περισσότεροι ἰσόχρονοι καταβάσεις.

Σπανίως τίθεται ὅταν ἀκολουθεῖ μία μόνον ἰσόχρονος κατάβασις.

Γράφεται κάτωθεν τῶν χαρακτήρων ἀναβάσεως πλὴν τῶν κεντημάτων.

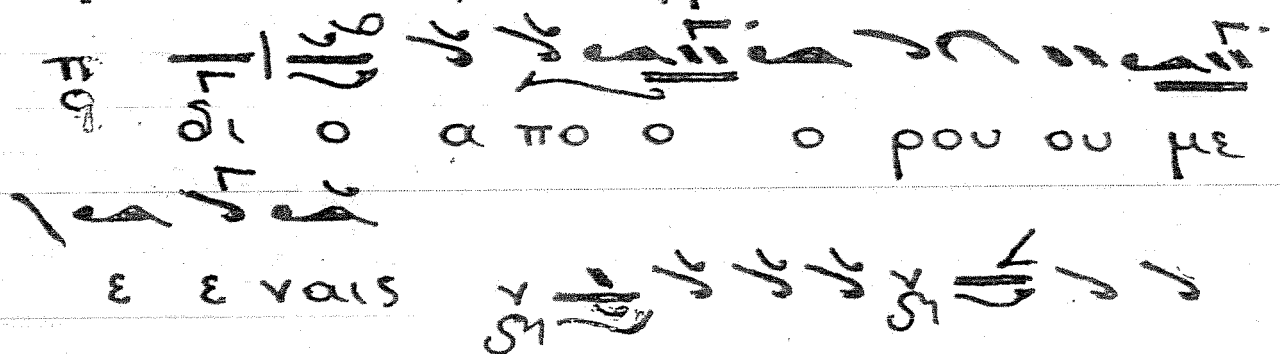
Γράφεται καὶ ἐπὶ χαρακτήρων καταβάσεως ὅπου ὅμως μεταξὺ τοῦ χαρακτήρος καταβάσεως καὶ ψηφιστοῦ γράφεται τὸ ὀλίγον ὡς στήριγμα.

Ὅταν τὸ ψηφιστόν γράφεται κάτωθεν τοῦ ὀλίγου ἀνωθεν τοῦ ὁποίου ὑπάρχουν κεντήματα ἐνεργεῖ ἐπὶ

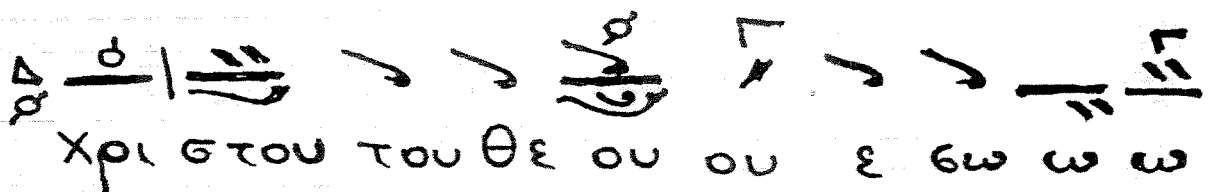
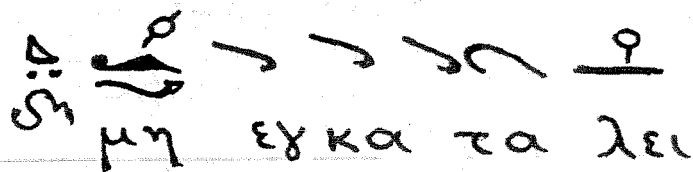
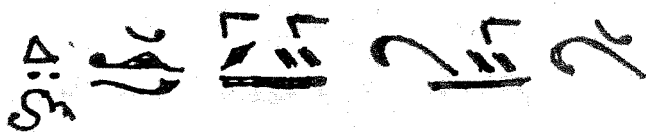
τῶν κεντημάτων ὡς τελευταίου
φθόγγου τῆς ἀναβάσεως.

ψηφιστόν μέ ἀκολουθώντας ἰσο-
χρόνους χαρακτήρας.

"Αλλαι καταβάσεις μέ ψηφιστόν.

Τό ψηφιστόν ἐνεργεῖ ἐπὶ τοῦ Ὀλίγου ὅ-
ταν κάτωθεν αὐτοῦ ὑπάρχουν κεντήμα-
τα. πάντοτε τό ψηφιστόν ἐνεργεῖ, ἐ-
πὶ τοῦ τελευταίου φθόγγου τῆς ἀναβάσε-
ως. π 9

Γράφεται ψηφιστόν καί κάτωθεν τοῦ
ἡσίου ἢ τοῦ Ὀλίγου ὅταν ἀκολουθεῖ συ-
νεχές ἑλαφρόν ἢ ὑπορροή μέ Γοργόν.

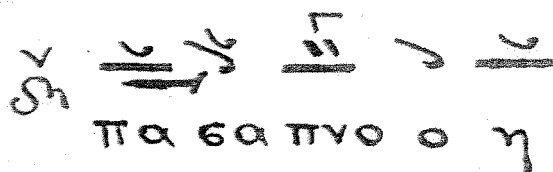

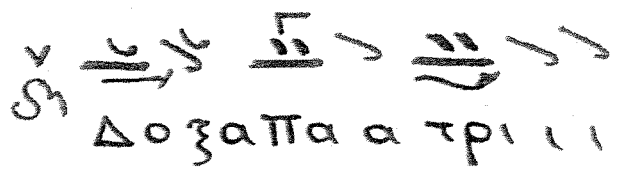
περί τοῦ Ὁμαλοῦ.

Τό Ὁμαλόν — ἀνήκει εἰς τοὺς καλλωπι-
στικούς χαρακτήρας ποιότητος. Ὀνομά-
ζεται Ὁμαλόν ἀλλὰ ζητεῖ τό ἀντίθετον
τοῦ ὀνόματός του.

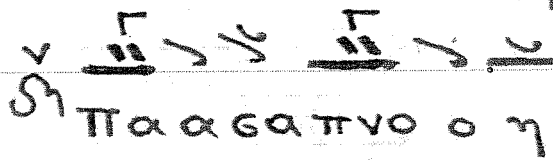
Γράφεται κάτω καί μεταξύ δύο χαρα-
κτῆρων ἰδίας ἢ διαφορετικῆς ὀξύτητος
ζητεῖ νά προφερθοῦν ἐνωμένοι καί μέ
τραχύν-εκληρόν κυματισμόν παλλόμε-
νον ἐπὶ τό ὀξύ πληγιάζοντα τάχιστα

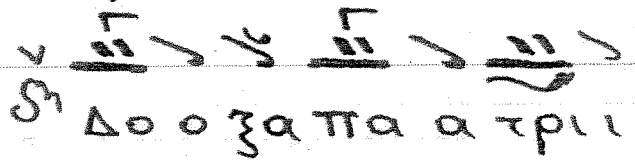
τόν ἀμέσως ὀξύτερον φθόγον.
 Τό ὅμαλόν γράφεται κάτω ἀπό ὅλους
 τοὺς χαρακτῆρες ποσότητος πλήν τῆς
 πεταστῆς καὶ τῶν κεντημάτων.

 πα βα πνο ο η

 Δο ζα πα α τρι ι ι

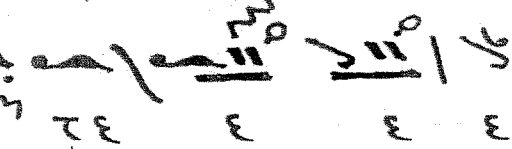
Ἀνάλυσις σχετική μέ τήν ἐκτέλεσιν.

 πα α βα πνο ο η

 Δο ο ζα πα α τρι ι ι

Ἀνάλυσις

 τε ε ε ε

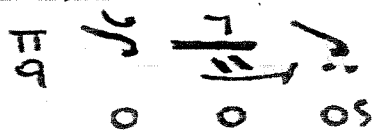

 τε ε ε ε

Ἀνάλυσις

Τό ὅμαλόν γράφεται καί εἰς τὰς τελι-
 κάς καταλήξεις ἀρχῶν καί συντόμων
 μελῶν, ὅταν κάτωθεν τοῦ ὀλίγου ὑπάρ-
 χουν κεντήματα καί ἄνωθεν αὐτοῦ τό
 ἄρχόν.

 ο ο ος

π — " 5 7 7 7 7 π
 9 K U U U U P U U U U 9

[illegible]

Εἰς ὅλας τὰς ἄλλας περιπτώσεις γράφεται κάτωθεν τῶν χαρακτήρων ποσότη-
τος πλὴν τῶν κεντημάτων, καὶ κάτωθεν
φέρει τὴν Ἀπλὴν ἀπαραιτήτως δέ ἀκο-
λουθεῖ κατάβασις μὲ Γοργόν καὶ οἱ φθό-
γοι προφέρονται ἑνωμένοι καὶ «ὥσει
κρεμάμενοι.»»

 κυ υ ρι ι ε δο ο ζα α σοι

 κυ υ υ ρι ι ι ι ε

 κυ υ υ ρι ι ι ι ε

εἰς τὰς ἄνω δύο τελευταίας περιπτώσεις
 τὸ Ἀντικένωμα ἐνεργεῖ ἐπὶ τοῦ Ὀλίγου.

Τὸ Ἀντικένωμα γράφεται καὶ κάτωθεν
 τῆς Πεταστῆς καὶ πρὸ αὐτῆς ἡ βαρεῖα
 διὰ ζωηρότερον τονισμόν καὶ τὴν ἐ-
 νωμένην καὶ «ὥσεί κρεμάμενην» προ-
 φοράν μετὰ τοῦ κατιόντος χαρακτή-
 ρος φέροντος Γοργόν. π.χ.

 κυ υ υ υ υ τη πα νη

 απο θω ω ω με ε ε θα α

περί τοῦ Συνδέσμου ἢ ἑτέρου.

Ὁ σύνδεσμος ἢ ἑτέρον γράφεται κάτω ἀπό τοὺς χαρακτῆρας ποσότητος καὶ συνδέει δύο χαρακτῆρας ἰδίας ἢ διαφορετικῆς ὀξύτητος ὑπὸ τὴν ἰδίαν συλλαβὴν, πού προφέρονται χωρὶς διακοπὴν τῆς φωνῆς καὶ μέ ἑλαφρόν κυματισμόν.

Γ

Κυ υ υ υ ρι ε ε ε ε Κυ

π τωv χει ρω ω ω ὠωω τω ωv

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΝΔΟΦΩΝΟΥ

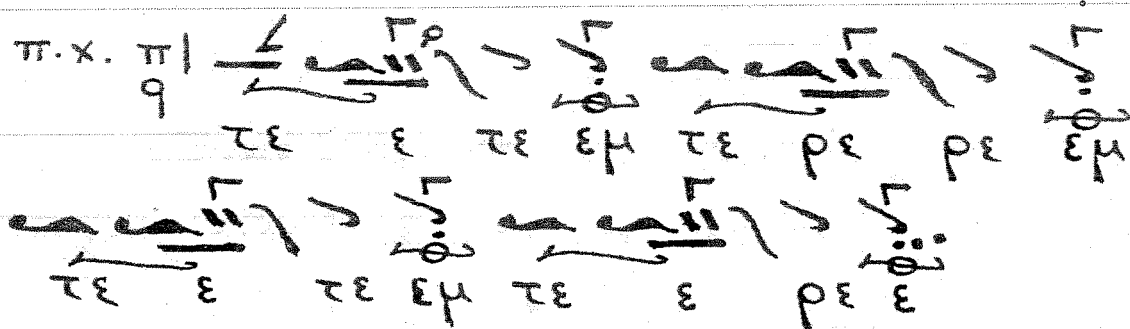
ω

Τὸ ἑνδόφωνον τοῦ ὁποίου ἡ χρῆσις ἐπανίζει θῆμερον προφέρει φθόγγους διὰ τῆς ρινός κεκλεισμένου τοῦ στόματος. Τὸ εὐρίσκωμεν κάτω ἀπὸ τοὺς χαρακτῆρας ποσότητος καὶ ἐκ κρατήματα

παλαιῶν διδασκάλων.

Σήμερον επανίως τό χρησιμοποιοῦν ὀ-
ρισμένοι καλοί μουσικοί συνήθως εἰς
τά ἀπηχήματα, καί ἐν μέσῳ μεγάλων
μαθημάτων χερουβικῶν - κοινωνικῶν
- "Ἄξιον ἔστιν -

καί διά μίαν ἢ δύο φορές πρὸς καλλω-
πισμὸν λέξεων πού δίδουν ἰδιαίτερον ἁ-
κουσμα μέ τήν ἐνρινον προφοράν του.

περί Γοργοῦ παρεστιγμένου.

Ἐλέγχθη ὅτι τό Γοργόν διαιρεῖ τόν χρό-
νο εἰς δύο ἴσα μέρη. "Όταν ὁμως ἀριστε-
ρά ἢ δεξιὰ τοῦ Γοργοῦ τεθεῖ Ἀπλήτ Γ
τότε ὁ χρόνος διαιρεῖται εἰς τρία ἴσα
μέρη καί τό Γοργόν λέγεται παρεστιγ-
μένον. "Όταν ἡ στήσις εἶναι εἰς τό ἀριστε-
ρόν μέρος τοῦ Γοργοῦ Γ, ὁ πρῶ-

τος φθόγγος λαμβάνει τὰ δύο τρίτα
τοῦ χρόνου καὶ ὁ δεύτερος τὸ ἓνα τρί-
τον.

Ὄταν ἡ εἰσπνοὴ τεθεῖ εἰς τὸ δεξιὸν μέρος
τοῦ Γοργοῦ Γ' τότε ὁ πρῶτος φθόγγος
λαμβάνει τὸ ἓνα τρίτον τοῦ χρόνου
καὶ ὁ δεύτερος τὰ δύο τρίτα τοῦ χρό-
νου.

Ὄταν τεθεῖ διπλὴ εἰσπνοὴ εἰς τὸ Γοργόν,
ὁ χρόνος διαιρεῖται εἰς τέσσαρα ἴσα
μέρη. Ὄταν εὐρίσκονται ἀριστερά τοῦ
Γοργοῦ Γ' τρία τέταρτα τοῦ χρόνου
ἐξοδεύει ὁ πρῶτος φθόγγος καὶ ἓνα τέ-
ταρτον ὁ δεύτερος.

Ὄταν ἡ διπλὴ εἰσπνοὴ τεθεῖ δεξιά τοῦ
Γοργοῦ Γ', τότε ὁ πρῶτος φθόγγος δα-
πανᾷ ἓνα τέταρτον τοῦ χρόνου καὶ ὁ
δεύτερος τρία τέταρτα τοῦ χρόνου.

Διαίρεσις Γοργοῦ παρεστιγμένου.

παρεστιγμένον. — Ἀναλελυμένον.

$$\begin{array}{c} \text{Ση} \quad \text{—} \quad \frac{2}{3} \quad \frac{1}{3} \quad | \quad \text{Ση} \quad \text{—} \quad \frac{2}{3} \quad \frac{1}{3} \quad | \quad \text{Ση} \\ \text{—} \quad \frac{2}{3} \quad \frac{1}{3} \quad | \quad \text{Ση} \end{array}$$

$$\gamma \quad \frac{\Gamma}{\frac{1}{3}} \quad \frac{\Gamma}{\frac{2}{3}} \quad | \quad \gamma \quad \gamma = \frac{\Gamma}{\frac{1}{3}} \quad \frac{\Gamma}{\frac{2}{3}} \quad | \quad \gamma \quad \gamma$$

Διαίρεσις δὲς παρεστιγμένου εἰς τέσσαρα

$$\gamma \quad \frac{\Gamma}{\frac{3}{4}} \quad \frac{\Gamma}{\frac{1}{4}} \quad | \quad \gamma \quad \gamma = \frac{\Gamma}{\frac{3}{4}} \quad \frac{\Gamma}{\frac{1}{4}} \quad | \quad \gamma \quad \gamma$$

$$\gamma \quad \frac{\Gamma}{\frac{1}{4}} \quad \frac{\Gamma}{\frac{3}{4}} \quad | \quad \gamma \quad \gamma = \frac{\Gamma}{\frac{1}{4}} \quad \frac{\Gamma}{\frac{3}{4}} \quad | \quad \gamma \quad \gamma$$

Τὸ Δίχορχον Γ διαιρεῖ τὸν χρόνον ἐν τρι-
 ᾷ ἰσάμερῃ καὶ κάθε φθόγγος δαπανᾷ ἀπὸ
 ἑνα τρίτον τοῦ χρόνου. "Όταν λάβει ἐπὶ-
 ζῖν, διαιρεῖ τὸν χρόνον εἰς τέσσαρα. "Αν
 ἡ ἐπὶ ζῖς τεθεῖ ἀριστερά καὶ ἄνω ἀπὸ
 τοῦ πρώτου Γορχόν, οὕτως $\pi \gamma \gamma \gamma \gamma \pi$
 τότε ὁ πρῶτος φθόγγος δαπανᾷ ἑν τέ-
 τартон τοῦ χρόνου ὁ δεύτερος δύο τέ-
 тарта καὶ ὁ τρίτος ἑν τέταρτον. "Ο-
 ταν ἡ ἐπὶ ζῖς τεθεῖ ἀριστερά τοῦ
 πρώτου Γορχοῦ οὕτως $\pi \gamma \gamma \gamma \gamma \pi$
 τότε ὁ πρῶτος φθόγγος δαπανᾷ δύο
 τέταρτα τοῦ χρόνου καὶ οἱ ἄλλοι δύο
 ἀπὸ ἑν τέταρτον. "Όταν ἡ ἐπὶ ζῖς τεθεῖ

δεξιά οὕτως $\pi \rightarrow \begin{array}{c} \text{---} \\ \text{---} \\ \text{---} \end{array} \text{---} \pi$ τότε οἱ
 δύο πρῶτοι φθόγχοι ἐξοδεύουν ἀπὸ
 ἓν τέταρτον ἕκαστος καὶ ὁ τρίτος
 δύο τέταρτα τοῦ χρόνου.

Συνεπτυγμένον

Ἀναλελυμένον.

$$\pi \rightarrow \begin{array}{c} \text{---} \\ \text{---} \\ \text{---} \end{array} \text{---} \pi = \begin{array}{c} \text{---} \\ \text{---} \\ \text{---} \end{array} \text{---} \pi$$

$\frac{1}{4} \quad \frac{2}{4} \quad \frac{1}{4} \quad \frac{1}{4}$

$$\pi \rightarrow \begin{array}{c} \text{---} \\ \text{---} \\ \text{---} \end{array} \text{---} \pi = \begin{array}{c} \text{---} \\ \text{---} \\ \text{---} \end{array} \text{---} \pi$$

$\frac{2}{4} \quad \frac{1}{4} \quad \frac{1}{4} \quad \frac{1}{4}$

$$\pi \rightarrow \begin{array}{c} \text{---} \\ \text{---} \\ \text{---} \end{array} \text{---} \pi = \begin{array}{c} \text{---} \\ \text{---} \\ \text{---} \end{array} \text{---} \pi$$

$\frac{1}{4} \quad \frac{1}{4} \quad \frac{2}{4}$

Ὅταν τεθεῖ διπλή στήζις εἰς τὸ δίχορ-
 χον, ὁ χρόνος διαιρεῖται εἰς πέντε. Ὅταν
 ἡ διπλή στήζις εἶναι ἀριστερά οὕτως
 $\pi \rightarrow \begin{array}{c} \text{---} \\ \text{---} \\ \text{---} \end{array} \text{---} \pi$ τότε ὁ πρῶτος φθόγ-
 χος δαπανᾷ ἓν πέμπτον τοῦ χρόνου, ὁ
 δεύτερος τρία πέμπτα καὶ ἓνα ὁ τρίτος.

Ὅταν ἡ διπλή στήζις εἶναι ἀριστερά
 τοῦ διχορχίου οὕτως $\pi \rightarrow \begin{array}{c} \text{---} \\ \text{---} \\ \text{---} \end{array} \text{---} \pi$ ὁ
 πρῶτος φθόγχος δαπανᾷ τρία πέμπτα

τοῦ χρόνου οἱ δέ δύο ἄλλοι δαπανοῦν
ἀπὸ ἓνα πέμpton.

Ἄν ἡ διπλή ἐτήζις τεθεῖ δεξιά τοῦ δι-
χόρχου οὕτως $\pi \rightarrow \begin{array}{c} \text{---} \\ \text{---} \end{array} \parallel \text{---} \pi$ τότε οἱ
δύο πρῶτοι φθόγχοι δαπανοῦν ἀπὸ ἓνα
πέμpton τοῦ χρόνου, ὁ δέ τρίτος τὰ τρία
πεμpta τοῦ χρόνου.

Συνεπτυγμένον

Ἀναλελυμένον.

$$\pi \rightarrow \begin{array}{c} \text{---} \\ \text{---} \end{array} \parallel \text{---} \pi = \begin{array}{c} \text{---} \\ \text{---} \end{array} \underbrace{\text{---}}_{\frac{3}{5}} \begin{array}{c} \text{---} \\ \text{---} \end{array} \parallel \text{---} \pi$$

$$\pi \rightarrow \begin{array}{c} \text{---} \\ \text{---} \end{array} \parallel \text{---} \pi = \begin{array}{c} \text{---} \\ \text{---} \end{array} \underbrace{\text{---}}_{\frac{3}{5}} \begin{array}{c} \text{---} \\ \text{---} \end{array} \parallel \text{---} \pi$$

$$\pi \rightarrow \begin{array}{c} \text{---} \\ \text{---} \end{array} \parallel \text{---} \pi = \begin{array}{c} \text{---} \\ \text{---} \end{array} \begin{array}{c} \text{---} \\ \text{---} \end{array} \underbrace{\text{---}}_{\frac{3}{5}} \parallel \text{---} \pi$$

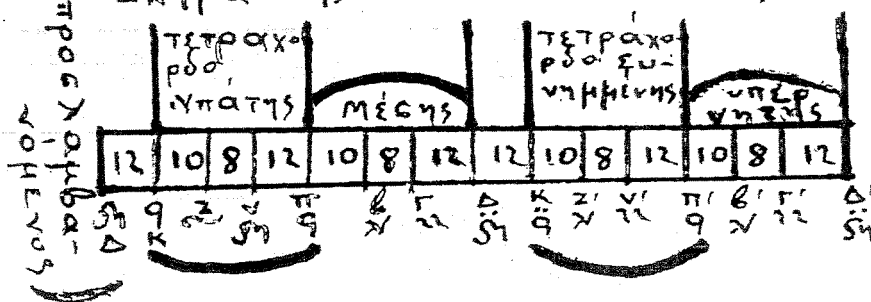
περί τοῦ ὑφέν.

Τὸ ὑφέν (\smile) \smile εἶναι ἐνωτικὸν ση-
μεῖον ἢ εὐνδεῖς διαρκείας ἐνώνει τὴν
χρονικὴν ἀξίαν τῶν δύο χαρακτήρων
τοῦ ἰδίου φθόγγου, χωρὶς νὰ ἐπαναλά-
βωμεν τὸ ὄνομα τοῦ δευτέρου χαρακ-
τῆρος ἀλλὰ κάμνομεν ἐπέκτασιν τοῦ
ἰδίου φωνήεντος εἰς τὸν χρόνον τοῦ ἐ-
πομένου χαρακτήρος χωρὶς διακοπὴν
τῆς φωνῆς. $\pi \smile \mu \pi \smile \alpha \smile \gamma$

περί τῆς Δίς Διαπασῶν Κλίμακος.

Δίς Διαπασῶν εἶναι ἡ κλίμαξ πού ἀποτε-
λεῖται ἀπὸ διπλάσιον ἀριθμὸν φθόγγων.
Ἡ δὲ διαπασῶν ἐντὸς τῆς ὁποίας κινου-
νται κατὰ τὸ πλεῖστον αἱ φωναὶ τῶν φα-
λόντων ἀρχίζει ἀπὸ τοῦ κατωτάτου Δι
καὶ φθάνει μέχρι τοῦ ὀξυτάτου Δί.

Σχῆμα τῆς Δίς Διαπασῶν Κλίμακος.

Αἱ μαρτυρίαι τῆς Δίς Διαπαῶν κλίμα-
κος διαιροῦνται 1) εἰς Ὑπατοειδεῖς 2) εἰς
Μεσοειδεῖς καί 3) εἰς Νητοειδεῖς.

Αἱ μαρτυρίαι τῆς Ὑπάτης γράφονται
πρὸς διάκρισιν ἀντεστραμμένως καί
εἶναι δύο αἱ ἐξῆς. Ω ρ Αἱ μαρτυρίαι
τῆς μέσης γράφονται κανονικῶς ἄνω
τό ὄνομα τοῦ φθόγγου καί κάτω τό
μαρτυρικόν ἑημεῖον, εἰς δέ τήν Νήτην
πρὸς διάκρισιν θέτομεν μίαν ὀξείαν.

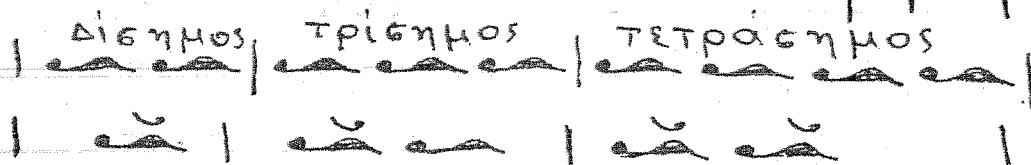
περί ιδιωμάτων τῶν ἤχων καὶ ἔλξεως
τῶν φθόγγων.

Ἐνα ἀπὸ τὰ κύρια ιδιώματα τῶν ἤχων
εἶναι καὶ ἡ ἔλξις τῶν φθόγγων νὰ ἔλ-
κουν πρὸς ἑαυτοὺς τοὺς πλησιέστερους των
φθόγγους, ὀξυτέρους ἢ βαρυτέρους, ὅπου
χάριν χρωματισμοῦ ἢ καλλωπισμοῦ
τοῦ μέλους, διάφοροι φθόγγοι τῆς κλί-
μακος δὲν ἐκφωνοῦνται εἰς τὴν φυσικὴν
αὐτῶν θέσιν ὀξύτητος, ἀλλ' ὑποκείμενοι
εἰς νόμον τινὰ ὑπ' αὐτῆς τῆς φύσεως ἐπι-
βαλλόμενον, δέχονται μετακίνησιν ἑλκό-
μενοι ὑπὸ τῶν παρακειμένων ὀξυτέρων
φθόγγων. Ὁ νόμος αὗτός διὰ τοῦ ὁποίου
οἱ φθόγγοι μετακινοῦνται ἀπὸ τὴν φυσι-
κὴν θέσιν των ὀνομάζεται ἔλξις. Ἀπὸ τὴν
ἐπίδρασιν τοῦ νόμου τῆς ἔλξεως ἐπηρεά-
ζονται οἱ δύο μεσολαβοῦντες φθόγγοι ἐκάσ-
του τετραχόρδου, δηλαδή οἱ καλούμενοι
ὑπερβάσιμοι πού ἀνέρχονται περιεσσότερον
τῆς φυσικῆς των ὀξύτητος κατὰ δύο ἢ
περιεσσότερα τμήματα τοῦ τόνου.

περί τοῦ συνεπτυγμένου ρυθμοῦ.

Οἱ ἀπλοὶ καὶ σύνθετοι ρυθμοὶ χωρίζονται ἐν μέτρα μέ μίαν κάθετον διαστολήν ὅπου ὁ πρῶτος φθόγγος μετὰ τήν διαστολήν εἶναι ἀρχή νέου μέτρου ἢ πόδα ἐκτελείται εἰς τήν θέσιν, τονίζεται ἰδιαιτέρως καὶ διὰ τοῦτο λέγεται καὶ ἰσχυρόν μέρος τοῦ μέτρου.

Οἱ χρονικὲς ἀξίες πού περικλείονται ἐντός τῶν διαστολῶν εἶναι οἱ διάφοροι ρυθμοί.

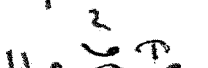

Οἱ συνεπτυγμένοι ρυθμοὶ γράφονται μέ δύο κάθετες διαστολές εἰς τήν ἀρχήν ἑκάστου μέτρου, μετὰ δέ τήν πρώτην κίνησιν τῆς θέσεως γράφεται ἄνω ἢ κάτω τῶν φθόγγων μικρόν τόζον πού μᾶς λέγει ὅτι ἐτελείωσεν ἡ θέσις καὶ ἀκολουθοῦν ἄρσεις.

Συνεπτυγμένοι ρυθμοὶ εἰς τήν ἑκκλησιαστικὴν ὑμνολογίαν εἶναι:

- 1) Τετράσημος, 2) πεντάσημος, 3) ἑξάσημος,
- 4) ἑπτάσημος, 5) ὀκτάσημος, 6) ἑννεάσημος.

Ὁ τετράσημος συνεπτυγμένος ἔχει ἐντός
τῶν διπλῶν καθέτων διατολῶν φθόγ-
χους ἀξίας τεσσάρων χρόνων πού ἐκτε-
λοῦνται εἰς δύο κινήσεις. Ἡ πρώτη κίνη-
σις ἐκτελεῖ τοὺς δύο χρόνους εἰς τὴν θέσιν
καὶ οἱ ἄλλοι δύο εἰς τὴν ἄρσιν. Κάθε κίνη-
σις μετρά δύο χρόνους. || ^{τετράσημος} ||
θέσις ἄρσις

Ὁ πεντάσημος ρυθμός περικλείει πέντεχρο-
νικές ἀξίες πού ἐκτελοῦνται ἐν δύο κινή-
σεσις θέσιν καὶ ἄρσιν. Εἰς τὴν πρώτην κί-
νησιν τῆς θέσεως τὶς περισσότερες φορές
λαμβάνονται τρεῖς χρόνοι καὶ οἱ ἄλλοι
δύο εἰς τὴν ἄρσιν.

Ὑπάρχουν ὅμως καὶ μαθήματα πού ζη-
τοῦν δύο χρόνους εἰς τὴν πρώτην κίνη-
σιν τῆς θέσεως καὶ τρεῖς χρόνους εἰς τὴν
ἄρσιν. || ³ ² || ² ³ ||
θέσις ἄρσις θέσις ἄρσις

Ὁ ἑξάσημος ἔχει ἕξ (6) χρονικές ἀξίες
καὶ ἐκτελεῖται ἐν τρεῖς κινήσεσις μίαν θέ-
σιν καὶ δύο ἄρσις ὅπως ὁ τρίσημος.

Ὁ ἑπτάσημος ἔχει ἑπτὰ χρονικές ἀξίες.

καί ἐκτελεῖται ἑξ ἑκτὸς κινήσεις μίαν
 θέξιν καί δύο ἄρξεις ὅπως ὁ ἐξάσημος. Εἰς
 τήν πρώτην κίνησιν τῆς θέξεως συνήθως
 λαμβάνονται τρεῖς χρόνοι καί ἀνά δύο
 εἰς τίς δύο ἄρξεις. Ὑπάρχουν ὅμως καί ἄρ-
 κετά μουσικά κείμενα πού ζητοῦν ἀνά
 δύο χρόνους εἰς τήν θέξιν καί τήν πρῶ-
 τήν ἄρξιν, καί τρεῖς εἰς τήν τελευταίαν
 δευτέραν ἄρξιν.

Ὁ ὀκτάσημος περικλείει ὀκτῶ χρόνους καί
 ἐκτελεῖται ἑξ ἑκτὸς τέσσαρες κινήσεις μέ δύο
 χρόνους εἰς ἑκάστην κίνησιν.

Ὁ ἐννεάσημος περικλείει ἐννέα χρόνους
 καί ἐκτελεῖται μέ τέσσαρες κινήσεις ὅπως
 ὁ ὀκτάσημος μία θέξις καί τρεῖς ἄρξεις.
 εἰς τήν θέξιν ἐκτελοῦνται συνήθως τρεῖς
 χρόνοι, καί ἀνά δύο χρόνοι εἰς τίς τρεῖς
 ἄρξεις.

παρατηροῦμεν ὅτι εἰς τοὺς συνεπτυγμέ-
 νους ρυθμούς πεντάσημον, ἐπτάσημον, καί
 ἐννεάσημον, ὁ περιγεύων φθόγγος ἐκτελεῖ-
 ται τίς περισσότερες φορές εἰς τήν πρῶ-
 τήν κίνησιν τῆς θέξεως ὀλίγες φορές εἰς
 τήν τελευταίαν ἄρξιν καί οὐδέποτε εἰς

τάς ἐνδιαμέρους ἄρσεις.

Ἄνοιξαν τάρια φέω καί ἐως πηχός πῦρ ἦν.

Ρυθμός συνεπτυγμένος.

Ἀνοιξαν το ο ος σου την χει ει

ει ει ει ρα τα συ υμ πα αντα

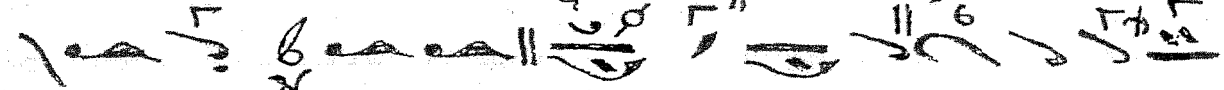
πλη η θη η η ο ο ο ον ται χρη στο

ο ο τη η η η τος α πο στρε ε

ε ψαντος δε σου το ο ο προ ω ω

πο ον τα ρα χθη η η ο ο ο ο

ον ται Δο ζα α Σοι οι ο Θε ο ο

ο ο αλλη λου ου ου ι ι ι ι α

ΠΕΡΙ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Μουσική είναι ἡ τέχνη καὶ ἐπιστήμη μάθησης μέλους καὶ ἐκείνων πού ἀκολουθοῦν γύρω ἀπὸ τὸ μέλος (τὸν ὀρισμὸ αὐτὸ ἔδωσε ὁ Ἀριστείδης). Μὲ τὴ μουσικὴ ὁ ἄνθρωπος ἐκφράζει τὸν ἐσωτερικὸ ψυχικὸ κόσμον του, ἐρμηνεύει αἰσθήματα καὶ ἰδέες, ἀποδίδει τὴν ἔννοια στὸ περιχόμενον τῆς ποίησης καὶ μὲ τίς πολυποίκιλες πλοκὰς τῶν μουσικῶν φθόγγων μπορεῖ νὰ ἐκφράσει κάθε ἀνθρώπινη σκέψη καὶ ἐπιθυμία.

. . . .

Μέλος εἶναι σειρά φθόγγων ἀνομοίων κατὰ τὴν βαρύτητα καὶ ὀξύτητα πού ἀποβλέπουν σὲ ἄρ ἐσκεια τῆς ἀκοῆς. Φθόγγος εἶναι φωνὴ σὲ σταθερὴ βᾶσι - δηλαδή, σὲ ὀρισμένη ὀξύτητα, πού βγαίνει ἀπὸ ὄργανο πνευστὸ ἢ κρουστὸ ἢ ἀπὸ ἀνθρώπινη φωνὴ καὶ ἀποβλέπει σὲ μέλος. Λέγεται δὲ καὶ "ἐμμελής πτῶσις" τῆς φωνῆς. Ἡ δὲ ἐμμελής πτῶσις πρέπει νὰ εἶναι παρακτικὴ μέλους. Νὰ ἀποβλέπει δηλαδή, σὲ διαδοχὴ ἄλλων φθόγγων πρὸς σύστασιν μέλους. Διότι μία μόνον πτῶσις φωνῆς δέν λέγεται φθόγγος ἀλλὰ φόφος πού ἐκπέμπεται μάταια. Οἱ δὲ φθόγγοι εἶναι τὸ ὑποκείμενον, ἡ ὕλη, τῆς μουσικῆς. Οἱ καλοὶ μουσικοὶ μποροῦν νὰ διακρίνουν καθαρά καὶ χωρὶς λάθος τοὺς φθόγγους πού ἐξέρχονται ἀπὸ ἀνθρώπινον στόμα ἢ ἀπὸ ὄργανα πνευστὰ ἢ κρουστὰ.

Τὸ μέλος χωρίζεται σὲ δύο: τέλειον καὶ ἀτελές. Τέλειον λέγεται αὐτὸ πού ἀποτελεῖται ἀπὸ μελωδίαν, ρυθμό, καὶ λέξι.

Ἀτελές λέγεται αὐτὸ πού ἔχει πλοκὴ φθόγγων ἀνομοίων κατὰ τὴν βαρύτητα καὶ ὀξύτητα, χωρὶς λέξι καὶ ρυθμό

καί λέγεται μελωδία.

Τό τέλειο μέλος τῆς Β.Μ. ὀνομάζεται "ψαλμωδία"

Συστατικά τοῦ μέλους εἶναι δύο:

ποσότης καί ποιότης.

Καί ἀκριβῶς γιά τόν λόγο αὐτό ἡ Β.Μ. γράφεται μέ δύο εἰδῶν χαρακτήρες.

Ἡ Β.Μ. διαιρεῖται σέ θεωρητική καί πρακτική.

Θεωρητική εἶναι τό γνῶρισμα τῆς ὕλης τῆς μουσικῆς. Τή σχέσι πού ἔχει τό βαρύ πρός τό ὀξύ, τό ταχύ πρός τό βραδύ, τόν τρόπο προφορᾶς τῶν φθόγγων διά τοῦ ὁποίου γνωρίζεται ἡ ποιότητα τοῦ μέλους καί τό γνῶρισμα τῆς ἀξίας κάθε χαρακτῆρα. Ὑποδιαιρεῖται ἡ θεωρητική στό γνῶρισμα τῆς σχέσης τῶν φθόγγων καί τῶν μετρικῶν διαστημάτων τήν ὀρθογραφίαν τῶν χαρακτήρων διά τῶν ὁποίων γράφονται καί τήν κατανόησιν τοῦ χρόνου πού δαπανᾶται εἰς τό μέλος. Τήν πρώτη ὀνόμαζαν οἱ ἀρχαῖοι Ἀρμονία διότι μάς διδάσκει ἀπό τί ἀποτελεῖται ἡ ἀρμονία καί μάς δείχνει τούς τρόπους μέ τούς ὁποίους τοποθετοῦνται οἱ φθόγγοι γιά νά δημιουργοῦν ἡρέσκεια στήν ἀκοή. Τήν δευτέραν ρυθμικήν διότι ἐκλαμβάνει τούς φθόγγους πού ἀφοροῦν στό χρόνο περιέχει εἶδη ποδῶν καί ρυθμῶν τίς σχέσεις τῶν χρόνων ταχύ καί βραδύ.

Ἡ δέ Πρακτική εἶναι ἡ δύναμις τῆς θεωρίας πού τοποθετεῖ τίς ἀρχές τῆς θεωρίας σέ πράξι. Δηλαδή τό νά μποροῦμε νά χρησιμοποιήσουμε τήν μουσική ὕλη γιά νά φάλλουμε καί νά γράφουμε μουσική.

Αὐτά πού ἀκολουθοῦν τό μέλος εἶναι: Τόνοι, ἦχοι, συστήματα, χρόνοι, ρυθμοί, συμφωνίες.

BYZANTINE ΜΟΥΣΙΚΗ

Είναι ἡ μουσική τῆς Ὁρθοδόξου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καί περιλαμβάνει ὅλα τὰ κείμενα τῶν Δεσποτικῶν καί θεομητορικῶν ἑορτῶν τοῦ ἔτους, τὰς μνήμας τῶν ἑορταζομένων Ἀγίων ἀκολουθίας μεγάλης ἐβδομάδος, ἑσπερινόν ὄρθρον καί λειτουργίας, ἀνάθιστον ὕμνον παρκλητικούς κανόνες καί γενικῶς ὅλα τὰ ἱερά μέλη πάσης ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας. Ὄνομάσθη Β.Μ. διότι κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους μεγαλουργήσε καί ἔφθασε πολὺ ψηλά, τόσο, ὥστε πῆρε τὴ σφραγίδα τοῦ Βυζαντίου ἀπὸ ὅπου καί διεδόθη σὲ χῶρες τῆς Ἀνατολῆς πρῶτον καί ὕστερα σὲ χῶρες τῆς δύσεως. Ἡ ρίζες πέρα γιὰ πέρα καθαρῆς παρμένους ἀπὸ τὴν Ἀρχαία Ἑλληνικὴ Μουσικὴ ἐκαλλιεργήθη ἀπὸ ἐμπνευσμένους μελωδοὺς ἀπὸ αὐτοκράτορες, βασιλεῖς καί ἄρχοντες τῆς ἐποχῆς οἱ ὅποιοι τὴν ἀνέβασαν εἰς τὸν κορυφαῖον τῆς δόξης (ΣΤ καί Ζ' αἰῶνα) ὅπου ἐπὶ αὐτοκρατόρων Ἰουστινιανοῦ καί Ἡρακλείου, πολυμελεῖς χοροὶ ἔφαλλον εἰς τοὺς Ι.Ν. Ἀίας Σοφίας καί Ἀγ. Ἀποστόλων. Ἡ μουσικὴ ποὺ εἶναι ἡ ἀρχαιοτάτη τῶν ὡραίων τεχνῶν καί ποὺ ὀνομάσθη γλῶσσα μουσικὴ τῆς ἀνθρώπινης καρδιᾶς καί δικαίως θεωρεῖται ἡ πρώτη μετὰ τὸ γάλα πνευματικὴ τροφή ποὺ ἐπενεργεῖ ἐπὶ τῆς ψυχῆς, ἀκόμη καί τῶν βρεφῶν ὅπου διὰ τοῦ "ναυουρίσματος" ὀδηγοῦνται εἰς ὕπνον γλυκύτατον. Ἀπὸ δὲ τῆς τρυφερᾶς αὐτῆς ἡλικίας μέχρι γήρατος ἀποτελεῖ τὸ ἐντρυφήμα τοῦ βίου εἴτε χαρᾶς εἴτε λύπης. -

Η ΣΗΜΕΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΧΑΚΤΗΡΩΝ ΤΩΝ ΦΘΟΓΓΩΝ.

Οἱ χαρακτῆρες τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς ἀναλόγως τῆς ἐνεργείας των διαίρου-
ται εἰς τρεῖς κατηγορίας.

- 1) Εἰς χαρακτῆρας ποσότητος.
- 2) Εἰς χαρακτῆρας χρόνου
- 3) Εἰς χαρακτῆρας ποιότητος.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΩΝ ΠΟΣΟΤΗΤΟΣ.

Οἱ χαρακτῆρες πού παριστάνουν τοὺς
φθόγγους τοῦ γραφομένου μέλους μέ
τοὺς ὁποίους γράφεται τὸ ποσὸν τῆς
μελωδίας, ἰσότης ἀνάβασις, κατὰβα-
σις ὀνομάζονται χαρακτῆρες ποσότη-
τος, εἶναι 10, καὶ διαίρουνται εἰς τρεῖς
κατηγορίας. 1^η ἰσότητος ἔχει ἓναν
χαρακτῆρα τὸ ἴσον, 2^η χαρακτῆρας
ἀναβάσεως (5) λέγονται φωναὶ ἀνι-
οῦσαι ἢ ἀνιόντες χαρακτῆρες καὶ
(4) καταβάσεως, πού λέγονται καὶ κα-

τιοῦσαι φωναί ἢ κατιόντες χαρακτῆρες

α' χαρακτῆρες ἰσότητος.

εἶναι ἓνας, τὸ ἴσον — τὸ ὁποῖον οὔτε ἀνάβαιν, οὔτε κατὰβαιν σημαίνει, ἀλλὰ ἰσότητα. Πάντοτε τὸ ἴσον ἐπαναλαμβάνει τὸν προηγηθέντα φθόγγον. Ὅταν τεθεῖ ὡς πρῶτος φθόγγος εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ μέλους ἐξαχχέλει τὸν φθόγγον τῆς πρό αὐτοῦ μαρτυρίας.

β' ἀνιόντες χαρακτῆρες ἢ ἀνιοῦσαι φωναί.

τὸ ὀλίγον	—	α	1	φωνή.
ἠπεταστή	~	α	1	"
τὰ κεντήματα	u	α	1	"
τὸ κέντημα	\	β	2	φωνές.
ἡ ὑψηλή	∟	δ'	4	"

κατιόντες χαρακτῆρες ἢ φωναί κατιοῦσαι.

ἡ ἀπόστροφος	>	α	1	φωνή.
ἡ ὑπορροή	⋈	2	2	φωνές
τὸ ἑλαφρόν	∩	β	2	"
ἡ χαμηλή	∪	δ'	4	"

Οἱ φωνές ἢ χαρακτῆρες ἐκτός τῆς πο-
σοτικῆς των ἀζίας ὡς πρὸς τὴν ἀνά-
βαιν καὶ κατὰβαιν ἔχουν ἕκαστος
καὶ ποιοτικὴν ἐνέργειαν.

Τὸ Ὀλίγον ἢ πεταστὴ καὶ τὰ κεντήμα-
τα — ~ ~ σημαίνουν ἀνάβαιν
μίας φωνῆς συνεχῶς. Ἐν ἀρχῇ μὲν ἀ-
πὸ τοῦ φθόγγου τῆς μαρτυρίας, καὶ ἐν
μέσῳ τοῦ μέλους μίαν φωνὴν ἀπὸ
τοῦ προηγουμένου φθόγγου ὅπου ὁμως
ὑπάρχει κάποια ποιοτικὴ διαφορὰ κατὰ
τὴν ἀνάβαιν. Τὸ Ὀλίγον ἀνέρχεται
μίαν φωνὴν ὡς τονικός χαρακτήρ ζω-
ηρῶς καὶ ἐντόνως

Ἡ πεταστὴ ἀναβαίνει μίαν φωνὴν ὅ-
που ἀπαραιτήτως μετ' αὐτὴν ἀκολου-
θεῖ χαρακτήρ καταβάσεως καὶ ἐκτελεῖ-
ται μὲ ζωηρότητα ἐν εἴδει πετάγμα-
τος πρὸς τὰ ἄνω μετὰ κύκλου.

Τὰ κεντήματα ἀνέρχονται μίαν φωνὴν
μαλακῶς καὶ ἡπίως καὶ ἀχωρίστως
ἀπὸ τοῦ προηγουμένου φθόγγου τοῦ
ὁποίου συνεχίζουν τὴν ἰδίαν συλλα-
βήν. Τὸ κεντήμα ἀνέρχεται δύο φω-

νές ὑπερβατῶς. Δέν τίθεται ποτέ μόνον του ἀλλά πάντοτε συμπλεκόμενον μέ τό Ὀλίγον ἤ τήν Πεταστήν.

Ἡ ὕψηλή πού καί αὐτή πάντοτε τίθεται συμπλεκόμενη μέ τό Ὀλίγον ἤ τήν πεταστήν ἀνέρχεται 4 φωνές ὑπερβατῶς

Ὁ λόγος πού τό κέντημα καί ἡ ὕψηλή δέν χράφονται οὔτε ἐκφωνοῦνται μόνονα των εἶναι ὅτι θεωροῦνται πνεύματα.

κατιόντες καρακτῆρες ἤ φωναί κατιοῦσαι.

Ἐκ τῶν κατιόντων καρακτῆρων ἡ Ἀπόστροφος σημαίνει κατάβασιν μίας φωνῆς. Ἡ ὕπορροή σημαίνει συνεχῇ κατάβασιν δύο φωνῶν. Τό ἔλαφρόν σημαίνει ὑπερβατήν κατάβασιν δύο φωνῶν, καί ἡ χαμηλή σημαίνει ὑπερβατήν κατάβασιν τεσσάρων φωνῶν.

Συνεχῆς καί ὑπερβατή ἀνάγνωσις.
Εἶναι δυνατόν κατὰ τήν ἀνάγνωσιν

καί εἰς τήν πορείαν τῆς μελωδίας
 νά ἀνερχόμεθα ἢ νά κατερχόμεθα
 συνεχῶς χωρίς νά παραλείπομεν
 κανένα φθόγγον. Αὕτῃ ἡ ἀνάβασις
 καί ἡ κατάβασις λέγεται συνεχῆς. Δύ-
 νатаι νά ἀνέλθωμεν ἢ νά κατέλθω-
 μεν ὅμως δύο, τρεῖς, ἢ καί περισσό-
 τερες φωνές παραλείποντας τοὺς ἐν-
 διάμεσους φθόγγους. Ἡ ἀνάβασις καί
 ἡ κατάβασις αὕτῃ λέγεται ὑπερβατή.

Τρόπος ἀναγνώσεως.

Διὰ νά ἀναγνωσθεῖ μία μουσική
 σύνθεσις ἢ καί μία μουσική φράσις,
 εἶναι ἀπαραίτητον νά μᾶς δοθεῖ ἡ
 βάση, πού εἶναι ἡ μαρτυρία τοῦ ἤχου.
 "Αν μᾶς δοθεῖ ὁ φθόγγος πη πού εἶναι
 ἡ βάση τοῦ πλαχίου δ' ἤχου, καί εὐ-
 θύς ὑπάρχει τό ὀλίγον πού ἀναβαίνει
 μίαν φωνήν θά συναντήσωμεν τόν
 φθόγγον πα. "Αν ὅμως μᾶς δοθεῖ ὡς
 βάση ὁ φθόγγος πα καί ἀμέσως ὑ-
 πάρχει τό ὀλίγον θά συναντήσωμεν.

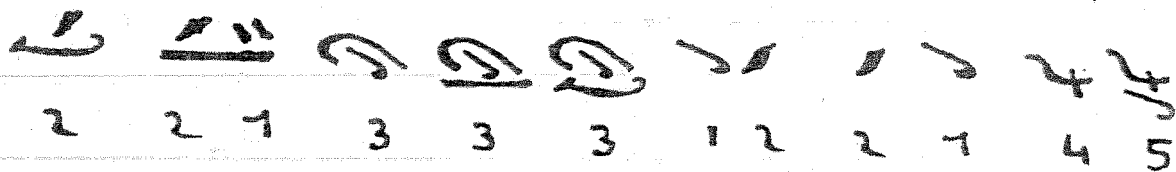
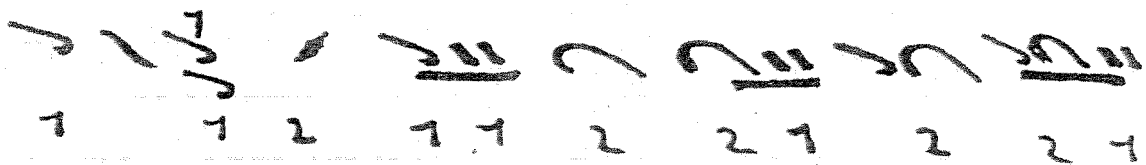
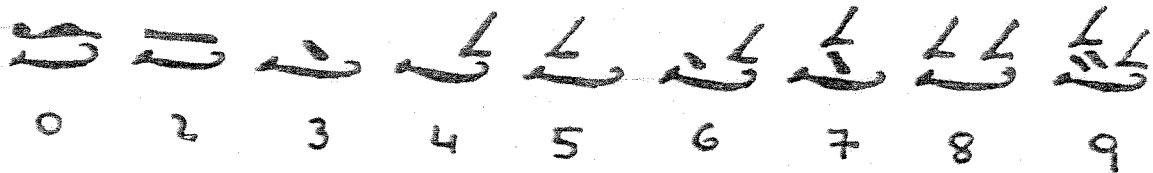
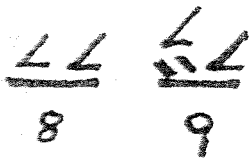
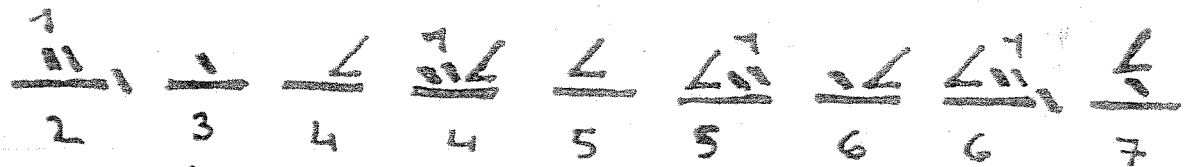
τόν φθόγγον Βου. Τοῦτο σημαίνει πῶς
εἰς τήν Βυζαντινὴν μουσικὴν ἕκαστος
φθόγγος τόσον εἰς τήν ἀνάβασιν ὅ-
σον καὶ εἰς τήν κατὰβασιν ἐξαρτᾶ-
ται ἀπὸ τόν προηγούμενον φθόγγον,
ἢ τήν μαρτυρίαν ἂν εἶναι εἰς τήν ἀρ-
χήν τῆς μελωδίας.

Συμπλοκή χαρακτήρων.

Ἐπειδὴ κατὰ τήν πορείαν μιᾶς μουσι-
κῆς συνθέσεως εἶναι δυνατόν νά χρει-
ασθῇ ἀνάβασις ἢ καὶ κατὰβασις τριῶν,
πεντε, ἕξ, ἑπτὰ ἢ περισσοτέρων φωνῶν
πού δέν ὑπάρχουν ἀνάλογα σημεῖα, γί-
νεται ἡ λεγομένη συμπλοκή τῶν χα-
ρακτήρων ποσότητος ἀπὸ τοὺς γνω-
στοὺς δεκα χαρακτήρας ἀναβάσεως
καὶ καταβάσεως, καὶ ἀναλόγως τῆς πλο-
κῆς ἀνερχόμεθα ἢ κατερχόμεθα ὅσες
φωνές χρειάζονται.

πίναξ συνθέτων χαρακτήρων.

0	0 1	1	1	1	1	2	2

περί τῶν χαρακτήρων χρόνου.

Ὁ καιρὸς ποὺ δαπανᾶται εἰς κάθε χαρακτηῖρα ποσότητος εἰς τὴν μουσικὴν ὀνομάζεται χρόνος. Ἀπὸ τὴν ἐκφώνησιν π.χ. τοῦ φθόγγου πα, ἕως τὴν ἐκφώνησιν τοῦ φθόγγου βου, δαπανᾶται ἓνας χρόνος. Ὁ χρόνος καταμετρᾶται μὲ ἰσόχρονοις κινήσεις.

τῆς χειρός, καὶ διαιρεῖται εἰς δύο θέ-
ειν καὶ ἄρειν. Θέσις εἶναι κίνησις πρὸς
τά κάτω, καὶ ἄρεις κίνησις πρὸς τὰ
ἄνω. Μία κίνησις μὲ θέειν καὶ ἄρειν
ἀποτελοῦν ἓνα χρόνον.

Ἐπειδὴ ὅμως ὑπάρχει ἀνάγκη εἰς ἓναν
χαρακτῆρα νὰ χρειαθοῦν περισσότε-
ροι ἀπὸ ἓναν χρόνοι ἢ καὶ ὀλιγότε-
ρον ἀπὸ ἓναν χρόνο, ἡ Β. Μ. ἔχει ὀρι-
σμένα σημεῖα πού ὀνομάζονται χαρα-
κτῆρες χρόνου ἢ ἔγχρονες ὑποστάσεις.

Οἱ χαρακτῆρες χρόνου ὑποδιαιροῦνται
εἰς τρεῖς μικρότερας κατηγορίας.

Α') εἰς χαρακτῆρας ἐπαυζάνοντας τὸν
χρόνον

Β') εἰς χαρακτῆρας διαιροῦντας τὸν
χρόνον

καὶ Γ') εἰς χαρακτῆρας διαιροῦντας
καὶ ἐπαυζάνοντας τὸν χρόνο.

Χαρακτῆρες ἐπαυζάνοντες τὸν χρόνο.

εἶναι 4

- 1) Τὸ κλάσμα ἔχει διάρκειαν ἑνός χρόνου.
 2) Ἡ Ἀπλή • " " " "
 3) Ἡ Διπλή .. " " δύο χρόνων
 4) Ἡ Τριπλή ... " " τριῶν "

Ἡ Σιωπή ἢ παῦσις λ. λ.. λ... ζητεῖ
 νὰ δαπανήσωμεν μέ σιωπὴν τόσους
 χρόνους ὅσαι εἶναι αἱ μετὰ τὴν βα-
 ρείαν Ἀπλαί ὅπου ἑκάστη Ἀπλή μετρά
 ἓνα χρόνον παῦσιν.

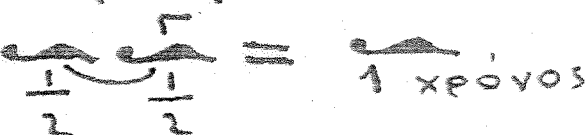
Ἡ κορωνίς ἢ κορώνα ∩ ἀπαιτεῖ χρο-
 νικὴν διάρκειαν τοῦ φθόγγου κατὰ βού-
 λην τοῦ ψάλλοντος.

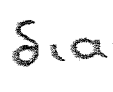
Χαρακτῆρες διαιροῦντες τὸν χρόνον.

Εἶναι 3

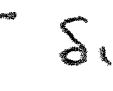
Γοργόν, Δίχοργον, Τρίχοργον.

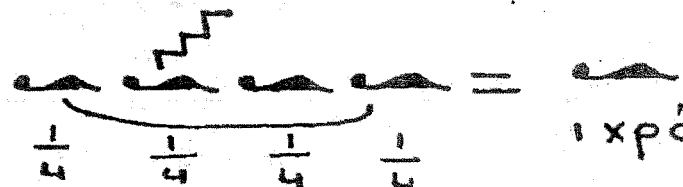
Τὸ γοργόν γ διαιρεῖ τὸν χρόνον εἰς
 δύο ἴσα μέρη καὶ ἐνώνει δύο χαρακτῆ-
 ρας εἰς ἓνα χρόνον. Τὸ γοργόν τίθεται
 εἰς τὸν δεύτερον χαρακτῆρα — Γ

ὁ πρῶτος φθόγος δαπανᾶται εἰς τὴν
θέσιν καὶ ὁ δεύτερος μέ τό χορχόν
εἰς τὴν ἄρσιν. = 1 χρόνος

Τό Δίχορχον διαιρεῖ τόν χρόνον εἰς
τρία ἴσα μέρη καὶ ἐνώνει τρεῖς χαρα-
κτῆρας εἰς ἓνα χρόνον. π.χ.

$$\underbrace{\text{musical notation}}_{\frac{1}{3} \quad \frac{1}{3} \quad \frac{1}{3}} = 1 \text{ χρόνος}$$

Τό Τρίχορχον διαιρεῖ τόν χρόνον
εἰς τέσσαρα ἴσα μέρη καὶ ἐνώνει τέσσα-
ρας χαρακτῆρας εἰς ἓνα χρόνον.

π.χ. = 1 χρόνος.

Ὁ Σταυρός +, ἀπαιτεῖ μικράν καὶ ἀπό-
τομον διακοπὴν τῆς φωνῆς μας μέ ἐ-
λάχιστον χρονικὴν διάρκειαν ποῦ ἀφαι-
ρεῖται ἐκ τοῦ προηγουμένου χαρακτῆρος
ἄνευ ἐπηρεασμοῦ τῶν μετρικῶν ποδῶν·
τίθεται δέ διὰ τόν διαχωρισμόν λέξεων
ἐκ τῶν ὁποίων ἡ πρώτη τελειώνει εἰς

φωνῆεν μέ τό ὁποῖον ἀρχίζει ἡ ἔπομένη
λέξις ἤ καί δι' ἀναπνοήν, ὁ δέ μετά
τόν σταυρόν φθόγγος ἐκτελεῖται μέ ζω-
ηρότητα.

Ἡ Σιωπή ἢ παῦσις φέρουσα χορχόν π.χ
χ. διαρκεῖ τό ἐν δεύτερον $\frac{1}{2}$ τοῦ χρό-
νου τό ὁποῖον ἀφαιρεῖ ἀπό τόν προη-
γούμενον χαρακτήρα. Δίδει τήν εὐκαι-
ρίαν εἰς τόν ψάλλοντα νά ἀναπνεύσῃ
καί μέ νέον πνεῦμα νά ἀρχίσῃ τήν
φωνήν τοῦ νέου χαρακτήρος.

τό χορχόν Γ τό δίχορχον ΓΓ καί τό
τρίχορχον ΓΓΓ τίθενται εἰς ὅλους τούς
φωνητικούς χαρακτήρας πλήν τῆς Πε-
ταστῆς τοῦ κεντήματος καί τῆς Ὑψη-
λῆς. Διατηροῦν καί ἐνώνουν πάντοτε
τόν προηγούμενόν των χαρακτήρα μετ'
αὐτῶν.

χαρακτήρες διαιροῦντες καί αὐξάνον-
τες τόν χρόνον.

Εἶναι 3 Ἀρχόν, ἡμιόλιον, διάρχον.
καί οἱ τρεῖς αὐτοί χαρακτήρες γράφον-
ται μόνον ἄνωθεν τοῦ Ὀλίγου, καί

τωθεν τοῦ ὁποίου ὑπάρχουν κεντή-
ματα. Ὀνομάζονται ἔτσι διότι ἔχουν
διπλὴν ἐνέργειαν.

καὶ οἱ τρεῖς χαρακτῆρες διαιροῦν τὸν
χρόνον μέ γοργόν πού ἐνεργεῖ ἐπὶ τῶν
κεντημάτων πού ἐκτελοῦνται εἰς τήν
ἄρσιν, ἔχοντες ὅμως μεταξύτων δια-
φορὰν πρόθετου χρόνου. π.χ.

$$\gamma \text{ — } \frac{1}{2} \beta = \gamma \text{ — } \frac{1}{2} \beta$$

$$\gamma \text{ — } \frac{1}{4} \beta = \gamma \text{ — } \frac{1}{4} \beta$$

$$\gamma \text{ — } \frac{1}{8} \beta = \gamma \text{ — } \frac{1}{8} \beta$$

χαρακτῆρες ποιότητος.

Ὀνομάζονται ἔτσι διότι μέ τήν ἐνέρ-
χειάν των δίδουν εἰς τὸ μέλος ἔκφ-
ρασιν καὶ ποιότητα. Δέν ἔχουν φωνη-
τικήν ἢ χρονικήν δειάρκειαν, ἀλλά
μέ τήν ἰδιαιτέραν αὐτῶν ποιοτι-
κήν ἐνέργειαν καλλωπίζουν τὸ μέ-
λος. ὑποδιαιροῦνται σέ δύο κατη-

χορίες. Οἱ χαρακτῆρες ποιότητος εἶ-
ναι ἕξ (6) οἱ ἑξῆς:

- 1) ἡ βαρεία \sim 2) τό ψηφιστόν \sim
- 3) τό ὀμαλόν \rightarrow
- 4) τό Ἀντικένωμα \rightarrow
- 5) τό ἕτερον ἢ Σύνδεσμος \sim
- 6) τό ἐνδόφωνον \sim

Τονικοὶ χαρακτῆρες.

Εἶναι ἡ βαρεία καὶ τό ψηφιστόν.

καλλωπιστικοὶ χαρακτῆρες.

Εἶναι τό ὀμαλόν, τό Ἀντικένωμα,
τό ἕτερον, ἢ Σύνδεσμος, καὶ τό ἑν-
δόφωνον.

ΠΕΡΙ ΠΑΡΑΛΛΑΓΗΣ.

Εἰς τὴν Μουσικὴν Παραλλαγή καλεῖται ἡ ἐφαρμογή τῶν φθόγγων ἐπὶ τῶν χαρακτηριστῶν ὅπου κατὰ τὴν ἀπαρχελίαν τηρεῖται ἡ ποσοτικὴ καὶ ποιοτικὴ ἀξία ἑκάστου χαρακτήρου, καὶ νὰ συμφωνοῦν αἱ συλλαβαὶ ἐπὶ τῶν χαρακτηριστῶν τῆς μελωδίας.

Εἰς τὴν ἀρχὴν κάθε μελωδίας τίθεται μαρτυρία πού φανερῶνει ποῖος φθόγγος γίνεται ἀρχὴ τῆς μελωδίας.

Μέλος λέγεται ἡ ψαλμωδία ὅπου δὲν ἀπαρχέλωμεν τοὺς φθόγγους τῶν χαρακτηριστῶν, ἀλλὰ ἐφαρμόζωμεν ἐπ' αὐτῶν τὰς κάτωθεν συλλαβάς κατὰ τὸ ποσὸν καὶ ποιὸν τῶν χαρακτηριστῶν.

ΠΕΡΙ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΕΩΣ

Ἡ Μουσικὴ ἀνάγνωσις γίνεται κατὰ τέσσαρας (4) τρόπους.

1) κατὰ πεζὴν ἀνάγνωσιν τῆς παραλλα-

χῆς 2) κατὰ ρυθμικὴν ἀνάγνωσιν
τῆς παραλλαχῆς 3) κατὰ ἐμμελῆ ἀ-
νάγνωσιν τῆς παραλλαχῆς καὶ 4) κα-
τὰ μέλους ψαλμωδίας, ἢ μελωδίας.

1) πεζὴ ἀνάγνωσις καλεῖται ὅταν κα-
τὰ τὴν παραλλαχὴν ἀπαχχέλωμεν τοὺς
φθόγγους τῶν χαρακτήρων εἰς τὸν ἴδι-
ον τόνον τῆς φωνῆς μας.

2) ρυθμικὴ ἀνάγνωσις καλεῖται ὅταν
κατὰ τὴν παραλλαχὴν ἀπαχχέλωμεν
τοὺς φθόγγους τῶν χαρακτήρων εἰς
τὸν αὐτὸν τόνον τῆς φωνῆς μας ἀλ-
λὰ ρυθμικῶς.

3) Ἑμμελὴς ἀνάγνωσις λέγεται ὅταν
ἀπαχχέλωμεν τοὺς φθόγγους τῶν χα-
ρακτήρων ρυθμικῶς μέ τὴν ποσοτι-
κὴν ἀξίαν καὶ τὴν ποιοτικὴν ἐνέργειαν
αὐτῶν.

4) κατὰ μέλους ἢ μελωδίας καὶ ψαλμω-
δίας, ὅταν ψάλλοντες δὲν ἀπαχχέλωμεν
τοὺς φθόγγους τῶν χαρακτήρων ἀλλὰ
ἐφαρμόζωμεν ἐπ' αὐτῶν τὰς κάτωθεν
εὐλλαβάς ἢ τὰ φωνήεντα αὐτῶν κα-

κατὰ τὴν ποσότηταν καὶ ποιότηταν
τῶν χαρακτήρων.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΔΙΑΤΟΝΙΚΗΣ ΚΛΙΜΑΚΟΣ

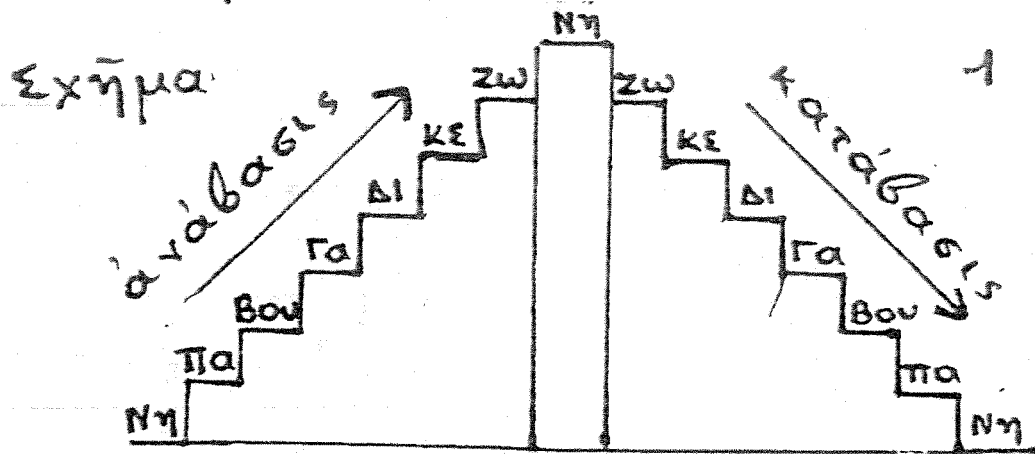
κλίμαξ εἰς τὴν μουσικὴν καλεῖται ἢ
κατὰ σειρὰν ἑμμελὲς ἀπαγγελία τῶν
ὀκτώ (8) φθόγγων κατ' ὠρισμένα δια-
στήματα, ἀνερχομένων καὶ κατερχο-
μένων ἐντὸς μιᾶς διαπασῶν.

Οἱ φθόγγοι ποὺ ἀποτελοῦν τὴν κλίμα-
κα τῆς ἑκκλησιαστικῆς Βυζαντινῆς
μουσικῆς εἶναι ὀκτώ (8) καὶ ἔχουν
τὰ ἑξῆς ὀνόματα.

Νη, Πα, Βου, Γα, Δι, Κε, Ζω, Νη.

Οἱ ὀκτώ οὔτοι φθόγγοι κατὰ τὴν ἀνω-
τέρω σειρὰν ἐκφωνούμενοι παρίσταν-
ται κατὰ τρόπον ὥς νὰ κατέχει ἕκα-
στος ἀνὰ μίαν βαθμίδα, ἀναβαίνον-
τες ἀπὸ τῆς πρώτης μέχρι τῆς ὀγδόης
καὶ καταβαίνοντες ἀπὸ τῆς ὀγδόης
ἕως τῆς πρώτης, σχηματίζομεν μίαν
ὀκτάφωνον ἢ ὀκτάχορδον κλίμακα

ἥτις καὶ Διαπασῶν λέγεται.
οἱ φθόγχοι εἶναι ἡ ὕλη, ἥ τὸ ὑποκείμε-
νον τῆς μουσικῆς.

Ἀνάβασις καὶ κατάβασις τῶν φθόγγων
ἐκ τοῦ νη.

τὰ ὀνόματα τῶν φθόγγων ἔχουν τὴν
πηγὴν των ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ ἀλφαβή-
του (α, β, γ, δ, ε, ζ, η), πρὸ τῶν ὁποί-
ων ἡμετὰ ἐτέθη φωνῆεν ἡ σύμφωνον,
ἡ δίφθογγος καὶ προέκυψαν τὰ κάτωδι
ὀνόματα τῶν φθόγγων, ὡς ἐξῆς:
πα, βου, γα, δι, κε, ζω, νη, πά.

Σήμερον ὡς βάσις τῆς κλίμακος εἶναι
ὁ φθόγγος νη ἐκ τοῦ ὁποίου ἀρχόμε-
θα ἀναβαίνοντες καὶ καταβαίνον-
τες τὴν κλίμακα ὡς τὸ ἀνωτέρω
Σχῆμα 1.

νη	πα	δου	τα	Δι	κε	ζαυ	νη
22	12	10	8	12	12	10	8

κάτω τετράχορδον ἄνω τετράχορδον.

εἰς τὴν διατονικὴν κλίμακα διακρί-
νομεν ὀκτώ μαρτυρίας καὶ ὀκτώ
φθοράς. Ἐκαστος φθόγγος τῆς κλίμα-
κος ἔχει τὴν ἰδικὴν του μαρτυρίαν
καὶ τὴν ἰδικὴν του φθοράν. Αἱ μαρ-
τυρίαι δὲν ἀπαγχέγονται, τίθενται
ἐν τῇ ἀρχῇ καὶ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ μέ-
λους. Ἐν ἀρχῇ τίθενται χαρακτηρίζου-
σαι τὸν ἦχον καὶ καλοῦνται ἀρκτι-
καὶ μαρτυρίαι. Ἐν μέσῳ δὲ τῆς με-
λωδίας τιθέμεναι φανερώνουν τὸν
φθόγγον τοῦ προηγουμένου χαρακτη-
ρος πρὸς γνῶσιν καὶ ἀσφάλειαν τοῦ
ψάλλοντος.

κάθε μαρτυρία ἀποτελεῖται ἀπὸ τοῦ
ἀρχικόν μαρτυρικόν γράμμα τοῦ ὀνόμα-
τος τοῦ φθόγγου τὸ ὁποῖον θά λάβω.

μεν ὡς βάσιν καὶ ἀπὸ ἑνα χαρακτηρι-
 στικὸν σημεῖον πού φανερώνει τό γέ-
 νος τοῦ ἤχου πού δά ἀκολουθήσωμεν
 ψάλλοντες. π. χ. τοῦ φθόγγου Νη ἡ
 μαρτυρία εἶναι γ τοῦ πα π Αἱ
 μαρτυρίαι γράφονται ὡς ἐν τῷ δια-

γράμματι 3

ν'	8	Νή	2
ζ'	10	ζω	3
κ:	12	κε	6
Δ:	12	Δι, , ΤΟΝΟΣ ΕΝΩΤΙΚΟΣ, ΔΙΑΣΕΥΤΙΚΟΣ Γα	2
Ε':	8	βου	φ
κ:	10	πα	3
Ε:	12	Νη	φ
72			2

φθοραί. Εἶναι μικρά σημεῖα τῆς Βυζαν-
 τινῆς μουσικῆς πού μᾶς ὁδηγοῦν ἀ-
 πό ἤχον εἰς ἤχον καὶ ἀπό γένος ἐν
 γένος. Εἶναι 13.

ἑκάστος φθόγγος τῆς διατονικῆς κλί-
μακος ἔχει τὴν ἰδικήν του φθοράν.

φθόγγοι. νη πα βου γα δι κε ζω νη
φθοραί. ρ ρ ρ ρ ρ ρ ρ ρ

(8) διατονικαί. χρωματικά (4)

⊕ ρ ⊕ ρ αἱ δύο πρώται ἐξ αὐτῶν
ἀνήκουν εἰς τὸν δεύτερον ἦχον καί

τίθενται ἢ μὲν πρώτη ⊕ εἰς τοὺς
(νη, βου, δι, ζω,) ἢ δευτέρα ρ εἰς τοὺς
(πα, γα, κε, νη) καὶ μέ κυρίαν θέσιν
ἢ μὲν πρώτη εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ τετρα-
χόρδου (δι ⊕) ἢ δὲ ἄλλη εἰς τὸ τέλος
τοῦ ἐπάνω (νη ρ)

Αἱ ἄλλαι δύο (2) ⊕, ρ ἀνήκουν εἰς
τὸν πλάγιον τοῦ δευτέρου. Ἡ πρώτη
⊕ τίθεται εἰς τοὺς φθόγγους πα, γα,
κε, νη) καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πα, καί
κε, ἥτοι εἰς τὴν ἀρχὴν ἑκάστου τετρα-
χόρδου, καὶ ἡ δευτέρα ρ τίθεται εἰς
τοὺς φθόγγους (βου, δι, ζω, πα) καὶ ὡς
κυρία θέσις τῆς εἶναι ὁ δι, καὶ ὁ ἄνω
πα.

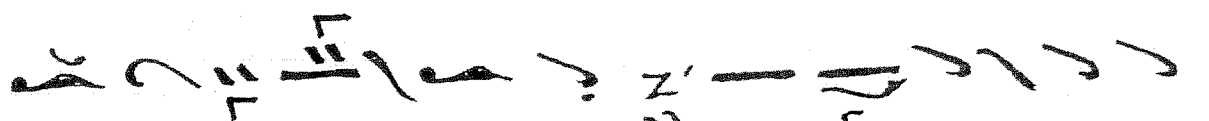
καί εἰς τό ἐναρμόνιον μία (γ) ἢ ἐξῆς
 ρ, ἥτις τίθεται εἰς τοὺς φθόγγους
 ζω, γα, καί βου. καί εἰς μέν τοὺς φθόγ-
 γους ζω, καί βου, ἐνεργεῖ ὡς διαρκῆς
 ὕφεσις, εἰς δέ τόν γα, ὡς διαρκῆς δί-
 εσις (ἐκτός ἐάν λυθῇ δι' ἄλλης φθορᾶς.)

Ἡ ἐναρμόνιος φθορά τιθεμένη συγχρό-
 νως ἐπὶ τοῦ ζω, καί βου, σχηματίζει
 τήν ἐναρμόνιον κλίμακα μέ δύο ὅμοια
 τετράχορδα. Τήν ἐναρμόνιον αὐτήν
 κλίμακα μεταχειρίζεται ὁ Χουρμούζι-
 ος εἰς τήν περίφημον δοξοχίαν του
 ἐκ τοῦ ὕψηλοῦ ζω ὃ φθόγγος τοῦ
 ὁποίου ζητεῖ νά παραλλαχίζεται ὡς
 γα.

Δοξολογία

Χουρμουζίου χαρτοφύλακος (+ 1840)

ἤχος βαρὺς ἐναρμόνιος. $z \frac{4}{\gamma} zw.$

 Δο za a a σοι οι τω δει ει za αν

τι το οφωως δοξα αεν υψι
 στοι οισ θε ε ε ω και ε πι
 χης ει ρη η η η νη εν ανθρωποι
 οισ ε ευ δο κι ι ι ι ι α

Ἡ φθορά αὕτη ὁ ἀπαντᾶται εἰς τὰς
 μελωδίας τοῦ Γ' ἤχου, τοῦ Α', τοῦ
 πλαχίου Α' καὶ τοῦ ἑναρμονίου βαρέ-
 ος ἤχου.

εἰς τὸ ἑναρμόνιον γένος καὶ κυρίως εἰς
 τὸν Γ' ἤχον χρησιμοποιοῦνται καὶ δύο
 ἄλλα φθορικά ἑημεῖα, ἡ Γενικὴ ὕ-
 φρεσις ♀ καὶ ἡ Γενικὴ δῖεσις ♂, πρὸς
 ἀποφυγὴν τῶν συχνῶν ὕφρέσεων ἐ-
 νίοτε καὶ δῖεσεων τοῦ ἑναρμονίου γέ-
 νους.

Ἡ Γενικὴ ὕφρεσις τίθεται εἰς τὸν φθόγ-
 χον κε τοῦ γ' ἤχου προκαταβολικῶς
 καὶ μᾶς προειδοποιεῖ ὅτι θα ευναν-

τήσωμεν τουλάχιστον δύο φορές τόν
φθόγγον τοῦ ζω τόν ὁποῖον καταβι-
βάζει (4) μόρια. Δέν τίθεται ἡ Γενική
ὑφεςις ὅσάκις πρόκει νά συναντήσω-
μεν μίαν μόνον φοράν τόν ζω ἀλλά
ἀπλή ὑφεςις. Ἡ Γενική δέεσις τίθεται ἐ-
πί τοῦ Γα, καί ζητεῖ τόν βου ἐν δέεσει.
Ἡ ἐνέργεια τῶν δύο αὐτῶν φθορικῶν
σημείων λύεται μέ φθοράν. Σημειώ-
νεται εἰς ἄλλο σημεῖον ὅπου τίθεται
ἐν μέσῳ μέλους τοῦ τρίτου ἤχου φθορά
ἄλλου ἤχου, π.χ. α τοῦ πλ.β', τό μέλος
ἐπανέρχεται εἰς τόν τρίτον ἤχον, ὅ-
ταν ἐπί τοῦ κε τεθεῖ ἡ Γενική φ ὑφε-
σις. Τοῦτο σημαίνει ὅτι τόσον ἡ Γενική
ὑφεςις ὅσον καί ἡ Γενική δέεσις ὁ ἴσο-
δυναμοῦν μέ τήν ἐναρμόνιον φθοράν
καί ἔχουν δέειν φθοράς τοῦ ἐναρμο-
νίου γένους.

Μεταβολή κατὰ γένος.

Διατονικόν μέλος μετατρέπεται εἰς χρω-
ματικόν ἢ ἐναρμόνιον ἔάν τεθεῖ φθορά

χρωματική ἢ ἑναρμόνιος. Ἐάν ἡ φθορά
ποῦ ἐπιφέρει τὴν μεταβολὴν εἰς τὸ μέ-
λος δὲν τεθεῖ εἰς τὸν κανονικὸν αὐτῆς
φθόγγον ἀλλὰ εἰς ἄλλον πλησίον αὐ-
τοῦ κείμενον (παρὰ τὴν χορδὴν) τοῦτο
λέγεται παραχορδή.

Ἐάν ψάλλωμεν εἰς τὸν πρῶτον ἦχον
καὶ θέλωμεν νὰ μεταβῶμεν εἰς τὸν β'
ἦχον θὰ πρέπει θὰ θέσωμεν τὴν φθο-
ράν ἐπὶ τοῦ δι' ποῦ εἶναι βάσις τοῦ β'
ἤχου. Ἐάν ὅμως τὴν θέσωμεν εἰς τὸν
πλησίον φθόγγον κε, τότε τὸ κε θὰ
ὀνομάσωμεν δι ἢ δέ τοῦ δι θὰ γραφῇ
οὕτω: κ καὶ πρόκειται περὶ παραχορ-
δῆς μὲ μεταβολὴν τῆς τονικῆς βάσεως
αὐτοῦ.

Παραχορδή καλεῖται ἡ μεταβολὴ τοῦ
ἤχου ἢ καὶ γένους ὅχι ἐκ τοῦ κανονι-
κοῦ φθόγγου τοῦ ἤχου ἀλλὰ ἀπὸ ἄλ-
λον παρακείμενον φθόγγον.

Περὶ τῶν τριῶν χροῶν.

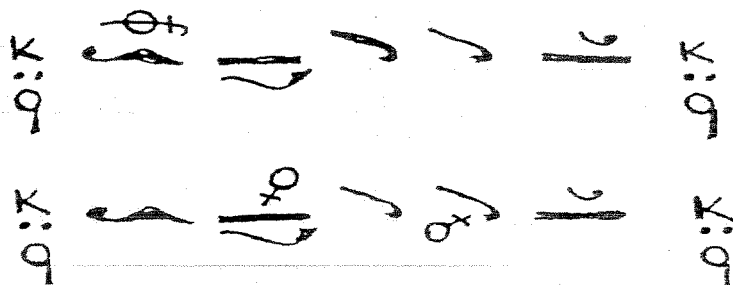
Χρόα εἶναι εἰδικὴ διαίρεσις τοῦ γένους.

Ἐκτός λοιπόν τῶν τριῶν γενῶν εἶναι δυνατόν νά σχηματισθοῦν πολλαί χροαί. Οἱ ἀρχαῖοι ἀπό τήν διαφορον διαίρουν τῶν τετραχόρδων ἀφήνοντες σταθερούς τοὺς ἀκραίους φθόγγους τῶν τετραχόρδων καί μέκινουμένους τοὺς ἰνδιαμέσους παρήγαγον τὰς χροάς. (Ὁ χρύσανθος ὑπολογίζει αὐτάς εἰς 740 ἐν ὅλῳ).

Εἰς τήν Βυζαντινὴν μουσικὴν ἡμέρον χρησιμοποιοῦνται τρεῖς (3) χροαί.

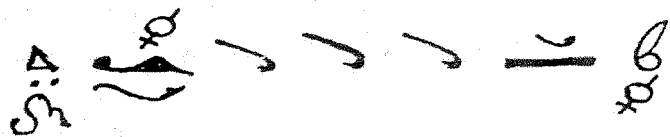
Ἡ Σπάθη, ὁ Ζυγός, καί τό Κλιτόν.

Ἡ Σπάθη—^θ τίθεται ἐπὶ τοῦ διατονικοῦ φθόγγου κε, καί ζητεῖ τόν ἀμέως ὀξύτερον φθόγγον ζω ἐν ὑφέσει μέ μονόγραμμα ὑφесιν τόν κε, εἰς τήν φυσικὴν του θέσιν, καί τόν δι, μέ μονόγραμμα—τετμημένην δίεσιν. οἱ ἄλλοι φθόγγοι τῆς κλίμακος εἶναι εἰς τήν θέσιν των.

Τό ὅτι ἡ Σπάθη γράφεται ἐπὶ τοῦ δι-
ατονικοῦ κε, καί καταλήγει εἰς τόν
διατονικόν κε, τοῦτο μαρτυρεῖ ὅτι
ἡ χροά αὕτη ἀνήκει εἰς τό διατονικόν
γένος. Ἡ Σπάθη ἐπ' αὐτῇ τίθεται καί
ἐπὶ τοῦ φθόγγου Γα, καί ἀπό τῆς ὀξύτη-
τος τοῦ Γα, προφέρεται ὡς κε, καί ἐ-
νεργεῖ ὡς ἀνωτέρω. Παράδειγμα ἀπό
τόν στίχον «κολληθεῖν ἡ γλῶσσα μου»
ἐκ τοῦ πολυελέου χουρμουζίου εἰς ἤ-
χον τρίτον.

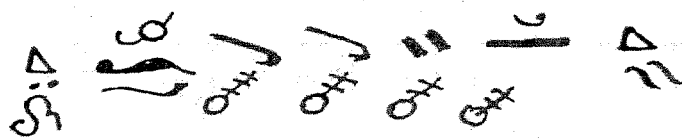
Ὁ Ζυγός τίθεται ἐπὶ τοῦ Δι, καί ἐ-
νεργεῖ ἐπὶ τῷ βαρὺ ζητῶν τόν Γα μέ-
μονόχραμμον δίεσιν, τόν Βου εἰς τήν
δέσιν του, καί τόν πα μέ μονόχραμ-
μον δίεσιν.

Τό ὅτι ὁ ζυγός ἀρχίζει ἀπό τό διατο-
νικόν Δι, καί καταλήγει εἰς τόν Βου
ἔχων τήν χροάν του ὡς μαρτυρίαν,

ἀντί τῆς χ διατονικῆς, καί ἐκ τῶν μονογράμμων διέσεων δεικνύει χρωματικήν ποιότητα, καί τοῦτο μᾶς ὁδηγεῖ εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ ζυγός ἀνήκει εἰς τὸ χρωματικόν γένος.

Τὸ κλιτόν Ϝ τίθεται ἐπὶ τοῦ Δι, καί ἐνερχεῖ ἐπὶ τῷ βαρύν, ἐπηρεάζον τοὺς φθόγγους Γα, καί Βου. καί κατερχόμεθα μὲν τοὺς φθόγγους Δι, Γα, Βου, λόγῳ ὅμως τῶν διέσεων εὐρισκόμεθα μέσα εἰς τὴν ὀξύτητα τοῦ Γα.

Ὅτι τὸ κλιτόν τίθεται ἐπὶ τοῦ διατονικοῦ Δ καί καταλήγει εἰς ἑναρμόνιον Δ, ὡς νὰ παραλλαχίζεται ὁ Δ ὡς Γα, τοῦτο σημαίνει ὅ τὸ κλιτόν ἀνήκει εἰς τὸ ἑναρμόνιον γένος. Ἐχομεν λοιπόν ἀνά μίαν χροάν δι' ἕκαστον γένος. Ἡ σπάθη θ διὰ τὸ διατονικόν γένος. Ὁ ζυγός Ϝ διὰ τὸ χρωματι-

κόν γένος, καί τό κλιτόν ω δια τό ἐ-
ναρμόνιον γένος. Ἡ ἐνέργεια τῆς χρόας
λύεται μέ φθοράν.

Διαφορά χρόας καί φθοράς.

Ἡ φθορά μεταβάλλει τό μέλος καί ὁδη-
γεῖ ἀπό ἤχον εἰς ἤχον καί ἀπό γένος εἰς
γένος ἐνῶ ἡ χρόα ἀλλοιώνει ὁρισμένους
φθόγγους μιᾶς λέξεως ἢ φράσεως τοῦ μέ-
λους προσωρινῶς καί μέ φθοράν λύε-
ται ἡ ἐνέργειά της.

Περὶ χρονικῆς ἀχωχῆς.

Ὁ χρόνος εἶναι ἡ ψυχὴ τῆς μουσικῆς. Ἡ
ἀκριβὴς διάρκεια τοῦ χρόνου ποῦ προ-
σδιορίζει τήν ταχεῖαν ἢ τήν βρα-
δεῖαν κίνησιν τῆς χειρὸς λέγεται
χρονικὴ ἀχωχῇ.

Ἡ ἑκκλησιαστικὴ μουσικὴ ἔχει πέντε
(5) χρονικὰς ἀχωχάς, τὰς ὁποίας κα-
θώρισεν ἡ Μουσικὴ ἐπιτροπὴ Κων)
πόλεως τοῦ 1881.

Ἡ χρονικὴ ἀχωχὴ γράφεται μέ ἓνα
χ, ἂν ᾧθεν τοῦ ὁποίου φέρεται τό

ἀργόν γ ἢ τό ἡμιόλιον γ ἢ τό
 διαργόν γ ἢ τό γοργόν γ ἢ τό
 δίγοργον γ . τό χ σημαίνει τήν
 ἀζίαν τοῦ χρόνου.

1) μετρία γ περιλαμβάνει εἰς ἓνα ἴ-
 λεπτόν, τῆς ὥρας 100-168 κρούσεις.
 χρόνος ἀρχός.

2) μέση γ χρόνος 80-100 ἢ
 τριημίαντος

3) βραδεία γ 56-80 ἢ
 διάρχος χρόνος

4) ταχεῖα γ 168-208 ἢ

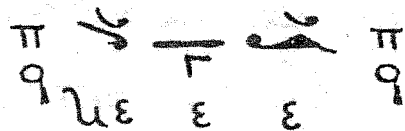
5) ταχυτάτη γ
 χρόνος δίγοργος (χῶμα) 208-336 ἢ

Αἱ πέντε (5) χρονικαὶ ἀγωγαὶ ἀ-
 παντῶνται εἰς τὰς μελωδίας εἰς
 τήν ἀρχήν, ἢ ἐν τῷ μέσῳ καὶ ἐν τῷ
 τέλει διὰ τὰς τελικὰς καταλήξεις.
 Ἐκτός τῶν χρονικῶν τούτων ἀγω-
 γῶν, σημειώνεται εἰς μερικά μου-
 σικὰ κείμενα, καὶ ἡ ἐξῆς χρονικὴ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΗΧΟΥ

Ὁ πρῶτος ἦχος εἶναι ὁ ὀνομαζόμενος Δω-
ριος τῶν ἀρχαίων. Ἀνήκει εἰς τό δια-
τονικόν γένος ἔχει βάσιν τόν φθόγγον
τοῦ ΠΑ καί ἡ διατονική κλίμακα πού
χρησιμοποιεῖ ἔχει δύο ὅμοια τετράχορ-
δα τό βαρύ ΠΑ-ΒΟΥ-ΓΑ-ΔΙ διαzeugτικός
τόνος ΔΙ-ΚΕ καί τό ὀξύ τετράχορδο ΚΕ-
ΖΟ-ΝΗ-ΠΑ.

Τό ἀπήχημα τοῦ Α' ἤχου ἔχει μία συλλα-
βήν μέ ἀνάβασιν μείζονος τόνου ἀπό
τόν νη εἰς τόν πα.

Ὁ Α' ἦχος χρησιμοποιεῖ τρία συστήματα.
Τό διαπασῶν ἢ ὀκτάχορδον μέ βάσιν
τόν ΠΑ ὅπου μεταχειρίζεται ὁλόκληρον
τήν κλίμακα.

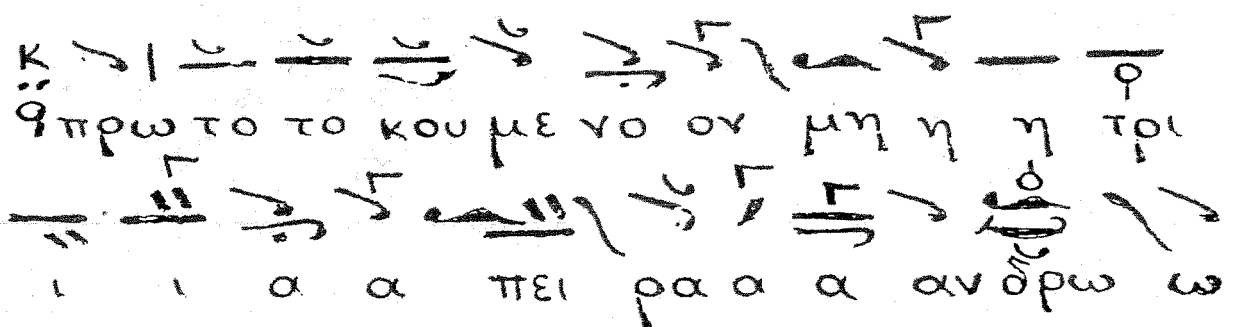
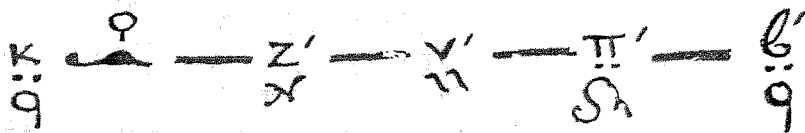
Τό τετράφωνον ὅπου γίνεται μετάθε-
σις τῆς βάσεως εἰς τόν φθόγγον τοῦ ΚΕ
παραδείγματα: τό ἰδιόμελον «Θαυμα-
στή τοῦ Σωτῆρος» Ἰακώβου. Δοξολο-
γία Ἰακώβου, «τήν χάρεήν μήτραν» Εὐ-

λοχητάρια κ. λ. π. μαθήματα. καί τὸ
πεντάχορδον ἢ Τροχόν.

Ὁ τροχός εἶναι εὐστήμα τριῶν συνημμέ-
νων πενταχόρδων. Ὀνομάζονται συνημ-
μένα διότι δέν ὑπάρχει διαzeugτικός τό-
νος καί ὁ τελευταῖος φθόγγος τοῦ πεν-
ταχόρδου γίνεται βάση καί ἀρχή τοῦ
νέου. Τὸ κύριον πεντάχορδον ἔχει τοὺς
φθόγγους ΠΑ-ΒΟΥ-ΓΑ-ΔΙ-ΚΕ. Ὁ φθόγ-
γος τοῦ ΚΕ δέχεται τὴν φθοράν τοῦ ΠΑ^ρ
καί γίνεται νέα βάση τοῦ ἤχου, ὅπου
ἀνερχόμεθα τοὺς φθόγγους ΚΕ-ΖΩ-ΝΗ-
ΠΑ-ΒΟΥ μέ τὰ διαστήματα τῶν φθόγ-
γων ΠΑ-ΒΟΥ-ΓΑ-ΔΙ-ΚΕ (10-8, 12, 12)
εἰς τὸ βαρὺ πεντάχορδον ἐπὶ τοῦ
φθόγγου ΠΑ τίθεται ἡ φθορά τοῦ
φθόγγου ΚΕ ΠΑ^ρ καί κατερχόμεθα
τοὺς φθόγγους ΠΑ-ΝΗ-ΖΩ-ΚΕ-ΔΙ 12-8-
10-12 μέ τὰ διαστήματα τῶν φθόγ-
γων ΚΕ-ΔΙ-ΓΑ-ΒΟΥ-ΠΑ 12-12-8-10.

Μέ τὴν χρῆσιν τοῦ Τροχοῦ διαφορο-
ποιεῖται ἡ ὀξύτης καί βαρύτης ὀρισμέ-
νων φθόγγων πού προζενοῦν ἰδιαί-

τερον ἄκουσμα εὐάρεστον.
 εἰς τὸ ὀξύ πεντάχορδον ὑπάρχει μία καὶ
 μόνον ελαχίστη διαφορά δύο μορίων
 ἐπὶ τοῦ φθόγγου βοῦ πού ἀπὸ ἑλλάων
 10 μόρια γίνεται μείζων 12 μόρια. καὶ
 ὅμως ἡ ἐλαχίστη αὐτὴ διαφορά προξε-
 νεῖ ἰσχυρόν καὶ ζωηρόν τονισμόν ἐπὶ τοῦ
 βοῦ πού ἐκτελεῖται ὡς κε καὶ διὰ τοῦ
 το γίνεται ἑ πολλὰ μαθήματα χρήσις
 μόνον τοῦ ὀξέος πεντάχόρδου τοῦ τρο-
 χοῦ, ὅπου γίνεται καὶ ἀλλαγὴ ὀρισμέ-
 νων ἐκ τῶν μαρυριῶν.

εἰς τὸ βαρὺ πεντάχορδον τίθεται ἐπὶ τοῦ
 φθόγγου πα ἢ φθορά τοῦ φθόγγου
 κε ὁ καὶ κατερχόμεθα τοὺς φθόγγους

ΠΑ-ΝΗ-ΖΩ-ΚΕ-ΔΙ ὡς ΚΕ-ΔΙ-ΓΑ-ΒΟΥ-ΠΑ
ὅπου ἀκολουθεῖ καὶ ἀλλαγὴ μαρτυριῶν.

ἡ φυσικὴ κατὰβασις μετὰ τῶν μαρτυ-
ριῶν ΠΑ-ΔΙ καὶ τῶν μορίων τῶν τόνων.

π $\xrightarrow{12}$ ν $\xrightarrow{8}$ ζ $\xrightarrow{10}$ η $\xrightarrow{12}$ δ
 η δ ζ η κ Δ

κατὰ τὸν τροχόν

π $\xrightarrow{12}$ ν $\xrightarrow{12}$ ζ $\xrightarrow{8}$ χ $\xrightarrow{10}$ η
 η δ ζ η κ Δ

παραδείγματα ἀπὸ τὸ Ἀναστασιματᾶριον
τῆς Ζωῆς εἰς τὸ ἑσπέριον τροπάριον
«Κυκλώσατε λαοὶ Σιών»

π $\xrightarrow{12}$ ν $\xrightarrow{12}$ ζ $\xrightarrow{8}$ χ $\xrightarrow{10}$ η
 η δ ζ η κ Δ

π $\xrightarrow{12}$ ν $\xrightarrow{12}$ ζ $\xrightarrow{8}$ χ $\xrightarrow{10}$ η
 η δ ζ η κ Δ

καὶ εἰς τὸ Ἀ' ἑωθινόν εἰς τὴν λέξιν «ἐξο-
πτετέλλοντο»

π $\xrightarrow{12}$ ν $\xrightarrow{12}$ ζ $\xrightarrow{8}$ χ $\xrightarrow{10}$ η
 η δ ζ η κ Δ

Δεσπόζοντες φθόγγοι.

Εἰς τὰ εἰρμολογικά μέλη εἶναι οἱ φθόγχοι ΠΑ ΔΙ.

Εἰς τὰ στιχηραρικά οἱ φθόγχοι ΠΑ ΓΑ.
Εἰς τὰ παπαδικά μέλη εἶναι οἱ φθόγχοι ΠΑ ΓΑ ΔΙ ΚΕ, ἰδίως δὲ χερουβικά καὶ Ἄξιον ἔστί, καὶ πολλάκις εἰς τὸν κάτω zo z διατονικόν τόσον εἰς τὰ εἰρμολογικά ὅσον καὶ εἰς τὰ στιχηραρικά καὶ παπαδικά μέλη.

Εἰς τὰ εἰρμολογικά μέλη ἔχει ἀτελεῖς καταλήξεις εἰς τὸν ΔΙ καὶ ἔντελεῖς καὶ τελικὰς εἰς τὸν ΠΑ.

Εἰς τὰ στιχηραρικά μέλη ἔχει ἀτελεῖς καταλήξεις εἰς τοὺς φθόγγους ΠΑ ΓΑ, ἢ ΚΕ ΝΗ (ὅταν βάσις εἶναι ὁ ΚΕ). Εἰς κάθε δὲ κατάληξιν τίθεται μαρτυρία.

οἱ μὴ δεσπόμενοι φθόγχοι λέγονται ὑπερβάσιμοι

φθορά τοῦ Α' ἤχου εἶναι τὸ σημεῖον ϑ καὶ τίθεται ἐπὶ τοῦ φθόγγου π^ϑα.

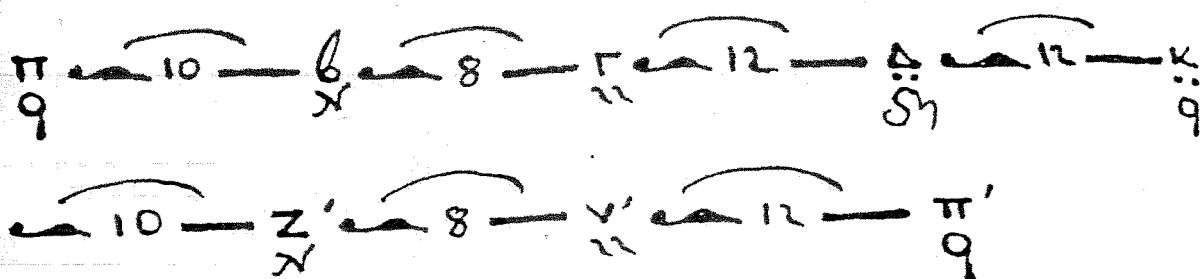
Ὅταν ἡ φθορά τίθεται ἐπὶ ἄλλου φθόγγου αὐτὸς ἀφίνει τὸν εαυτὸν ἀπὸ τῆς

ὁξύτητα τοῦ ὁποίου παραλλαχίζεται τό
μέλος ὡς πα τοῦ Α' ἤχου.

Ὁ πρῶτος ἤχος ἔχει τό ἰδίωμα νάζη-
τεῖ τόν φθόγγον ΖϞ ἄλλοτε φυσικόν
καί ἄλλοτε μέ ὕφεσιν. Θέλει φυσικόν
τόν ΖϞ ὅταν ἀνέρχεται καί βαίνει
πρός τόν ἄνω ΝΗ, καί μέ ὕφεσιν ὅ-
ταν κατέρχεται, καί σπανίως φυσικόν.
πάντοτε μέ ὕφεσιν ὅταν ἀνέρχεται
μέχρι τόν ΖϞ καί κατέρχεται.

Ὅρισμένα καθίσματα τοῦ Α' ἤχου χί-
νονται ἐπίσакта καί ψάλλονται εἰς
τόν δεύτερον ἤχον, τιθεμένης τῆς φθορᾶς
αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ φθόγγου ΚΕ ἀπ' ἀρχῆς
τῶν καθισμάτων. π.χ. << Τόν τάφον
σου Σωτήρ >>

Διαστήματα καί μαρτυρίαι Α' ἤχου.

Τόν πρῶτον ἤχον οἱ ἀρχαῖοι ἡμῶν

πρόχοι ονόμαζον Δωριον μέλος ἐπειδή πρῶτοι οἱ Δωριεῖς τόν χρησιμοποίησαν. Λέγεται δέ ὅτι τόν Δωριον ἐφεύρεν ὁ ἐκ Θράκης Θάμμυρις.

Ὁ πρῶτος ἦχος ἔχει ἦθος σεμνόν ἀξιωματικόν καί μεγαλοπρεπές. Συνδιάζει τό ἀπλοῦν τό ἱλαρόν καί σοβαρόν τό γλυκύ τό ὑπέρ πάντα πρῶτον.

Εἰς τήν Ὀκτῶηχον καί ἐν τῷ τέλει τοῦ ἠχου εὐρίσκομεν τούς κατωτέρω στίχους.

Τέχνη μελουργός σούς ἀγαθεῖα κρότους,
πρώτην νέμει σοι τάζιν· ὦ τῆς ἀζίας!
Ἦχος ὁ πρῶτος Μουσικῇ κληθεῖς τέχνη,
πρῶτος παρ' ἡμῶν εὐλοχεῖδω τοῖς λόγοις.
Τά πρῶτα πρῶτε τῶν καλῶν λαχὼν φέρεις.
Πρωτεῖα νίκης πανταχοῦ πάντων ἔχεις.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΗΧΟΥ.

Ὁ Δεύτερος ἦχος ὁ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων καλούμενος Λύδιος ἀνήκει εἰς τό χρωματικόν γένος. Ἡ ἀρκτική μαρτυρία τοῦ Β'

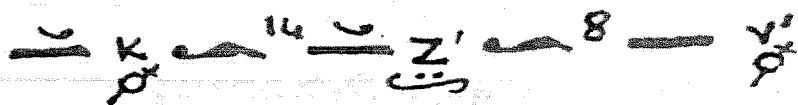
ἤχου εἶναι ἡ ἐξῆς. $\overline{\omega\iota}$ $\overline{\theta}$ πού ὀρίζει
ὡς βάσιν τοῦ ἤχου τόν φθόγγον Δι.

Υπάρχει καί δευτέρα βάσις τοῦ ἤχου ὅ-
που κατερχόμενοι ἀπό τόν φθόγγον Δι
κατά ἓνα τόνον μείζονα καί ἓνα ἐλά-
χιστον $12 + 8$ ἢ ἀνερχόμενοι ἀπό τόν
φθόγγον ΝΗ κατά ἓναν τόνον μείζονα
καί ἓναν ἐλάττωον $12 + 10$ εὐρίσκωμεν
τόν φθόγγον Βού πού εἶναι δευτέρα
βάσις. $\overline{\omega\iota}$ $\overline{\theta}$ βου

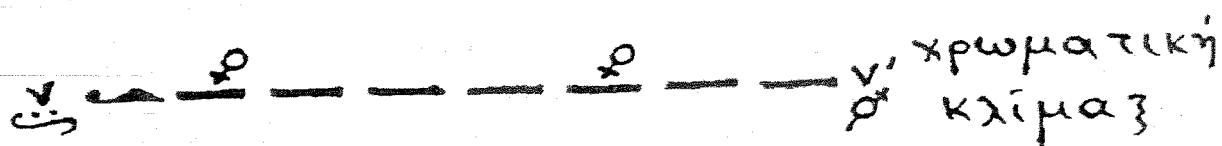
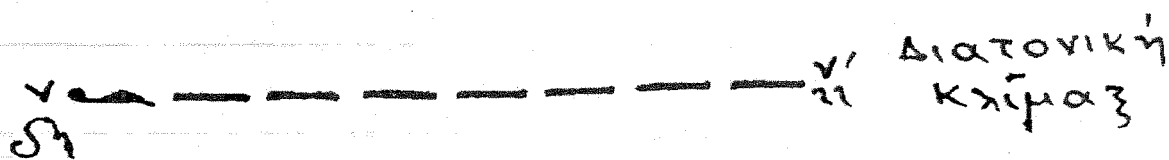
Υπάρχει ὅμως καί αὕτῃ ἡ μαρτυρία
τοῦ ἤχου $\overline{\omega\iota}$ $\overline{\theta}$ πα ὅπου πολλά μέλη
ὅταν ψάλλονται εἰρμολογικῶς γίνον-
ται ἐπίσакта καί ψάλλονται ἀπό τόν
πα εἰς ἤχον πλάχιον τοῦ Δευτέρου.
παράδειγμα. "Ολα τὰ τροπάρια τοῦ Β' ἤ-
χου τῆς παρακλητικῆς εἰρμολογικῶς ψάλ-
λονται εἰς τόν πλάχιον τοῦ δευτέρου
ἤχον καί τό ἀντίθετον, τὰ εἰρμολογι-
κά μέλη τοῦ π θ' ψάλλονται εἰς δεύ-
τερον.

Ὁ Δεύτερος ἤχος μεταχειρίζεται τήν

μαλακήν χρωματικήν κλίμακα πού βα-
δίζει κατὰ τὸ τρίχορδον σύστημα δη-
λαδή κατὰ διφωνίαν ἰδίαν τόσον ἐ-
πὶ τὸ βαρὺ ὅσον καὶ ἐπὶ τὸ ὀξύ. καὶ
ἐπειδὴ κανένα μάθημα τοῦ Β' ἤχου μέ-
θασιν τὸν Δι δὲν ἀνέρχεται εἰς τὸν
ὑψηλὸν Δ' διὰ νὰ σχηματίσωμεν μί-
αν ὁλόκληρον κλίμακα κατερχόμεθα εἰς
τὸν φθόγγον Νη τοῦ πλαχίου δ' ἤχου.

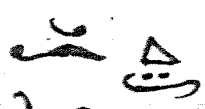

Ἡ διατονικὴ κλίμαξ τοῦ πλαχίου τετάρ-
του ἤχου μέ δύο μονόγραμμα ὑφέσεις
μῖαν ἐπὶ τοῦ φθόγγου πα καὶ μῖαν ἐπὶ
τοῦ φθόγγου κε, μετατρέπεται εἰς μαλακὴν
κλίμακα τοῦ Β' ἤχου.

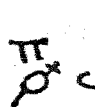
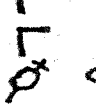
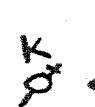

φθορές τοῦ δευτέρου ἤχου εἶναι δύο.

~~Θ~~ ρ ἡ φθορά ~~Θ~~ γράφεται εἰς τοὺς
 φθόγγους ΝΗ (βασικόν) ΒΟΥ ΔΙ ΖΩ
 καὶ ἡ φθορά ρ γράφεται εἰς τοὺς φθόγ-
 γους ΠΑ ΓΑ ΚΕ ΝΗ ὑψηλόν ρ'

Ἀπήχημα τοῦ ἤχου εἶναι τὸ Νε εἴτε τὸ
 μέλος ἔχει ὡς βάσιν τὸ Δι ἢ τὸν Βου.

 νε νε

Ὁ δεύτερος ἤχος ὡς διακριτικὰ μαρ-
 τυρικά σημεῖα ἔχει δύο, διὰ τοὺς φθόγ-
 γους ΝΗ ΒΟΥ ΔΙ ΖΩ πού εἶναι καὶ
 ἀρκτικόν σημεῖον τοῦ ἤχου, καὶ διὰ
 τοὺς φθόγγους ΠΑ ΓΑ ΚΕ ΝΗ' ρ' πού
 εἶναι καὶ φθορά.

φθοραὶ τοῦ δευτέρου ἤχου εἶναι δύο.

~~Θ~~ ρ ἡ πρώτη διὰ τοὺς φθόγγους
 ΝΗ ΒΟΥ ΔΙ ΖΩ καὶ ἡ δευτέρα διὰ τοὺς
 φθόγγους ΠΑ ΓΑ ΚΕ ΝΗ

Δεσπόζοντες φθόγγοι τοῦ ἤχου εἰς τὸ
 Στιχηραρικόν καὶ παπαδικόν μέλος εἰ-

ναι οἱ Βον Δι Ζε καταλήξεις ἀτε-
λεις εἰς τοὺς φθόγγους Βον Ζε καί
ἐντελεις καί τελικὰς εἰς τόν Δι.

εἰς τὰ εἰρμολογικά καί ἄρκετὰ παπα-
δικά μέλη ὅπου γίνονται ἐπίσακτα τοῦ
πλαχίου δευτέρου βάσις εἶναι ὁ πα,
καί δεσπόμενοι φθόγγοι οἱ πα Δι.
καταλήξεις ἀτελεις εἰς τόν Δι καί ἐν-
τελεις καί τελικὲς εἰς τόν πα.

Ὁ δεύτερος ἦχος καί ὁ πλάχιος τοῦ δευ-
τέρου εἰς τὰ εἰρμολογικά μέλη ἐναλλά-
σσονται (δανιζόμενοι ὁ ἓνας τὴν κλίμα-
κα τοῦ ἄλλου). Ἔτσι τὰ εἰρμολογικά μέ-
λη τοῦ δευτέρου ἤχου ψάλλονται ἐν
πλάχιον τοῦ δευτέρου, καί τὰ εἰρμολογι-
κά μέλη τοῦ πλαχίου δευτέρου ἤχου
ψάλλονται εἰς τόν δεύτερον ἦχον.
κατὰ τόν τρόπον αὐτόν τὰ ἔψαλλον
καί οἱ ἀρχαῖοι Διδάσκαλοι, προφανῶς
καί λόγῳ τῆς στενῆς συγγενείας τῶν
κλιμάκων τῶν δύο ἡχων.

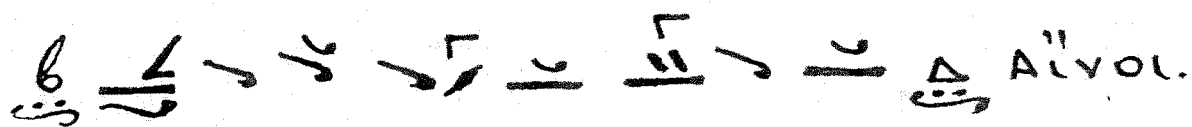
Ὁ δεύτερος ἦχος μέ βάσιν τόν Δι ὅ-

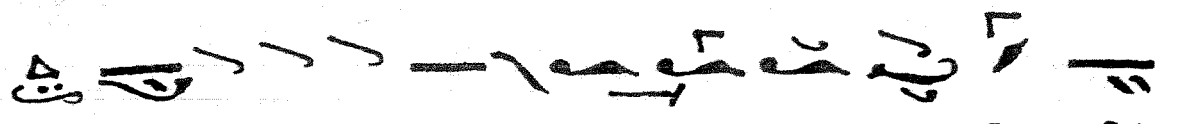
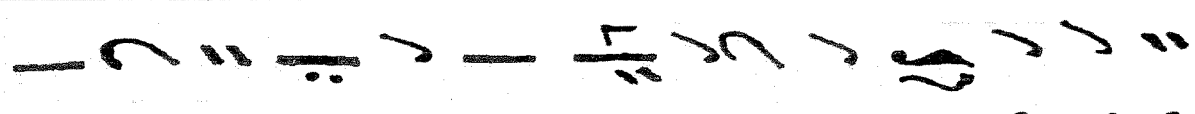
ταν κατέρχεται μέχρι τόν φθόγγον
 του πα και ανέρχεται χωρίς χρονο-
 τριβήν εἰς τόν πα τότε ὁ πα και χωρίς
 φθοράν διατονικήν ἐπὶ τοῦ δι ἢ τοῦ
 γα εἶναι φυσικός ὅπως τοῦ διατονι-
 κοῦ γένους δι $\frac{12}{\text{ΓΑ}}$ — $\frac{8}{\text{ΓΑ}}$ $\frac{12}{\text{ΒΟΝ}}$ $\frac{12}{\text{ΠΑ}}$
 ἔάν ὁ πα χρειάζεται κλάσμα ἢ Απλές
 τότε ἀπαραιτήτως τίθεται διατονική
 φθορά ἐπὶ τοῦ δι ἢ τοῦ γα.

Ὅταν ὁμως ὁ δεύτερος ἦχος κατέρχε-
 ται ἔως τόν νη ὡς καθαρὸς δεύτερος
 τότε ὁ φθόγγος πα εἶναι χαμηλότερος
 ἐκ τοῦ διατονικοῦ πα.

π.χ. $\frac{10}{\text{ΒΟΝ}}$ $\frac{12}{\text{ΠΑ}}$ νη διατονικῶς.

$\frac{14}{\text{ΒΟΝ}}$ $\frac{8}{\text{ΠΑ}}$ νη β' ἦχος.

 Αἶνοι.
 λε εχοντες συν η η μιν
 ἀπό τό β' ἑωθινόν.

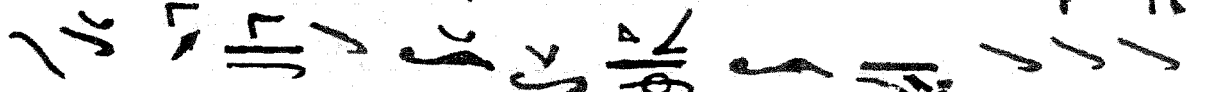

 τυ υ υ υ χει ει ει ει ει ει

 ει ει ει ει τυ χει ει ν του ου ε ε φε ε

τόν Δεσπότην καί ἀρχιερέα.

 και Α α α α να α α α αρ

 χι ι ι ι ι ι ι αρ χι ε

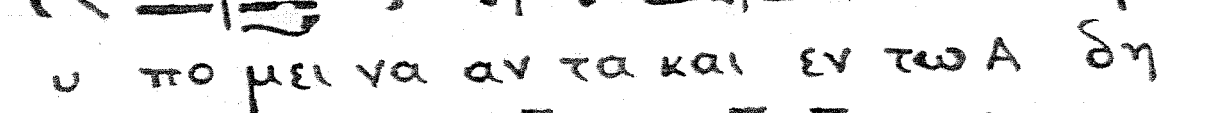
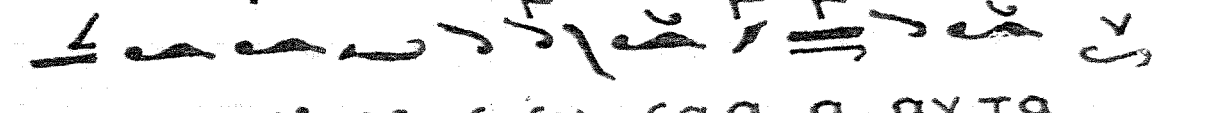
Ἀλλά καί πολλάκις κατέρχεται εἰς τόν
φθόγγον νη μέ πλαχίον τοῦ δευτέρου
τιθεμένης τῆς φθορᾶς ρ ἐπὶ τοῦ γ α

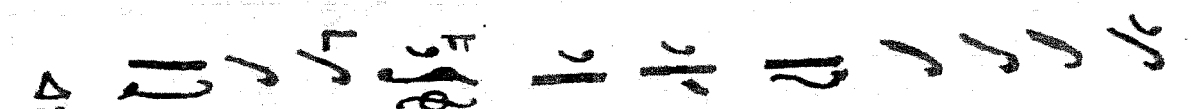
π.χ Ἀναστασιματάριον.

 ε ζη η η η λει ει ει ψε και του

 θα να του το κρα α το ο ος κα τη ηρ

 δη η η η γε προ σκυ νου ου ου ου

καί ἐν ἀναβάσει γίνεται μεταβολή ὅ-
ταν ἀπό τοῦ δι τιθεμένης φθορᾶς μετα-
τρέπεται εἰς διατονικόν ὅπου συχνά
ὁ δι λαμβάνεται ὡς πα τοῦ Α' ἤχου ἢ
ὡς κε τοῦ πλαγίου πρώτου, ἀλλά καί

πλάγιος τοῦ Δευτέρου ὅπου γίνεται
χρωματικός τιθεμένης τῆς φθορᾶς
τοῦ παρὰ ἐπὶ τοῦ δι.

τον ε κου σι ως δι η μας σταυ ρον

υ πο μει να αν τα και εν τω Α δη

τρι η με ρε ε ευ θα α α αν τα

και προ εκυ νη θα τω θαν αυ του

προ ο ο σκες τη φω νη η η η τη

Εἰς τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα ἐκτός
τῆς μεταβολῆς τοῦ ἤχου ἔχομεν καί
παραχορδήν.

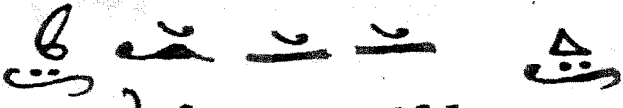
Ὁ δεύτερος ἤχος διαδέτει δύο μόνον τε-
τράχορδα τὸ βαρὺ - καὶ τὸ ὀξύ

ἔάν χρειάζεται κατάβασις μετὰ τὸν

χαμηλόν νη ἢ ἀνάβασις μετὰ τόν
 ὑψηλόν νη, οἱ κατιόντες ἢ οἱ ἀνιόντες
 φθόγχοι εἶναι διατονικοί ἐκτός καί
 τεθεῖ ἀνάλογος φθορά τοῦ ἤχου. Ὁ
 δεύτερος ἤχος ἔχει μίαν μόνον ὀκτά-
 χορδον κλίμακα.

Τὰ Ἀπολυτικά τοῦ ἤχου παρ' ὅτι εἰρ-
 μολογικά, ψάλλονται μέ τήν βάσιν
 τοῦ Δι καί καταλήγουν εἰς τόν Δι.

Εἰς τόν Β' ἤχον ἔχουν γραφεῖ σπουδαία
 καί ἐκλεκτά ἀρχαία μέλη κεκραγάρια,
 τὰ λειτουργικά τοῦ Μεγάλου Βασιλεί-
 ου, φῶς ἱλαρόν κ.λ.π.

κατά τοὺς παλαιούς ὁ δεύτερος ἤχος ἀ-
 πηχεῖτο μέ τό ἡεαῖες πού εἰκνύει ἐπὶ
 τό ὀξύ τόνον ἐλάχιστον, καί τόνον
 μείζονα.
 ηε α νες

Οἱ παλαιοὶ Ἕλληνες ὀνόμαζον τόν δεύτε-
 ρον ἤχον μέλος Λύδιον, ἐπειδὴ ἐφευρέθη
 ἀπό λαόν τῆς Ἀσίας, ἄλλοι δέ λέγουσιν,
 (κατά τόν Φωκαῖα) ὅτι ἐφευρέτης τού-
 του τοῦ ἤχου εἶναι ὁ Ἀμφίων, καί ἄλλοι

πάλιν ὅτι ὁ Ὀλυμπος ἤλῃσε πρῶτον
 λυδιστί ἐπικήδειον εἰς τὸν Πύθωνα· ἁ-
 δεται δέ λόγος ὅτι ὁ Ὀρφεύς μὲ τὸ μέ-
 ρον αὐτοῦ τοῦ ἤχου ἡμέρωνε τὰ θηρία.

ἐν τῷ τέλει τοῦ δευτέρου ἤχου ἐν τῇ ὀκ-
 τωήκῳ εὐρίσκονται οἱ εἵκοι οὗτοι ἐκφρά-
 ζοντες τὸ ἦθος αὐτοῦ.

κἂν δευτέραν εἴληφας ἐν τάξει θέσιν,
 ἀλλ' ἡδονὴ πρώτη σοι τῷ μελιρρύτῳ.
 τὸν εὖν μελικρὸν καὶ γλυκύτατον μέλος
 ὀστάπιαίνει, καρδίας τ' ἐνηδύνει.
 Σειρῆνες ἡδον δευτέρου πάντως μέλη·
 οὕτω πρῶτος σοι ῥεῖ μελισταγὲς μέλος.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΥ ΗΧΟΥ

Ὁ τρίτος ἦχος ὁ ὀνομαζόμενος καὶ
 φρύγιος ὡς ἐκ τῆς φρυγίας ἐλθὼν, ἀνή-
 κει εἰς τὸ ἐναρμόνιον γένος
 κατὰ τοὺς παλαιούς ἀπηχεῖται μὲ τὸ
 ἡαῖα· πού δείκνει τρίτονον ἐπὶ τὸ ὄζυ.
 Δηλαδή διάστημα περιέχον τόνους

τρεις, μείζονα, ἐλάσσονα καὶ ἐλάχι-
στον. $\delta\eta \xrightarrow{12} \pi \xrightarrow{10} \nu \xrightarrow{8} \xi$

Σήμερον ἀπηχεῖται μέ τό με μόνον
ἐπὶ τοῦ φθόγγου γα καὶ ζητεῖ προφο-
ράν (κατὰ τὸν χρύσανθον) βομβώδη
καὶ ὀγκώδη. $\xrightarrow{7} \xi$
με ξ

Εἰς τὰ παπαδικά μέλη χρησιμοποιεῖ
πολλάκις τὸν ἦχον πλάχιον τοῦ τετάρ-
του τιθεμένης τῆς φθαράς τοῦ νη
ἐπὶ τοῦ γα $\xi \xrightarrow{2} \delta\eta$

Μεταχειρίζεται τὴν διατονικὴν κλί-
μακα μέ τὸν φθόγγον $\zeta\omega$ ἑναρμόνιον.
Ὅταν ἀνέρχεται τὰ διαστήματα κε-
ζω-νη-πα γίνεται καὶ ὁ $\zeta\omega$ φυσι-
κός διατονικός.

Ἀρκτική μαρτυρία τοῦ ἦχου περιβό-
τερον ἐν χρήσει εἶναι αὕτη.

ἢ γα. καὶ ἄλλη $\overline{\xi} \gamma\alpha$

Δεσπόζοντες φθόγγοι τοῦ τρίτου ἦ-
χου εἰς τὸ εἰρημολογικόν καὶ στιχη-

ραρικόν μέλος είναι οἱ φθόγχοι
πα-Γα-κε.

Εἰς δέ τὸ παπαδικόν ὅταν ὁ ἦχος γί-
νεται ἐπείσακτος τοῦ πλαγίου τετάρ-
του ἤχου ἔχει τοὺς φθόγχους Γα-κε-
νη, ὡς Νη-βου-δι τοῦ πλαγίου τε-
τάρτου. $\Gamma \xrightarrow{\alpha} \kappa \xrightarrow{\eta} \delta$

καταλήξεις εἰς τὸ εἰρμολογικόν καί
στιχηραρικόν μέλος ἔχει ἀτελεῖς μὲν
εἰς τὸν κε, κάποτε δέ καί εἰς τὸν
χαμηλὸν νη, ἐντελεῖς εἰς τὸν πα,
καί τελικὰς εἰς τὸν Γα.

Ὅλοι οἱ Στίχοι ποὺ προηγούνται τῶν
τροπαρίων, καθὼς καί τὰ « Δόξα,
καὶ νῦν » τόσον εἰς τὸ εἰρμολογικόν,
ὅσον καί εἰς τὸ στιχηραρικόν μέλος
καταλήγουν (ὡς ἐντελεῖς) εἰς τὸν
πα.

Ὅταν ἡ ἐναρμόνιος φθορά τεθεῖ ἐ-
πὶ τοῦ φθόγχου ζω μόνον, γίνεται
ἐναρμόνιον μόνον τὸ ὄζυ τετρά-
χορδον Γα-δι-κε-ζω Ὅταν ἡ

ἐναρμόνιος φθορά τεθεῖ ἐπὶ τοῦ
φθόγγου γὰ μόνον, τότε βαρύνεται
κατὰ τεταρτημόριον τοῦ τόνου ὁ
φθόγγος τοῦ βου γίνεται ἐναρμόνιον
μόνον τὸ βαρὺ τετράχορδον.

Ὅταν τεθεῖ ἢ ἐναρμόνιος φθορά ἐπὶ
τῶν φθόγγων ζω καὶ Γα ευκροτεῖ-
ται ὁλόκληρος κλίμαξ ἐναρμόνιος μέ-
5 μείζονα διαστήματα καὶ δύο τε-
ταρτημόρια.

Ὁ τρίτος ἦχος δέχεται ἐπὶ τοῦ φθόγγου
κε τήν Γενικήν ὀριζόντιον μονόχραμμον
ὑφεῖν ♀ πού μᾶς προειδοποιεῖ ὅτι θά-
συναντήσωμεν τὸν φθόγγον τοῦ ζω δύο
τουλάχιστον φορές (ἄλλως δέν τίθεται)
καὶ ζητεῖ αὐτόν βαρύτερον κατὰ τέσσα-
ρα μόρια.

Ἡ ὑφεῖς αὕτη κατὰ τήν ἀποψίν μου
ἐνέχει καὶ θέβιν δεκάτης τετάρτης
φθορᾶς διότι εἰς ἄρκετά μαθήματα
τοῦ τρίτου ἦχου ὅπου μέ φθοράν γί-
νεται ἀλλαγή τοῦ μέλους εἰς ἕτερον
ἦχον, τότε τιθεμένης τῆς Γενικῆς ὑ-

φέσεως ♀ ἐπὶ τοῦ φθόγγου κε τό μέ-
λος ἄνευ χρήσεως ἄλλης φθορᾶς ἐπα-
νέρχεται εἰς τὸν τρίτον ἦχον.

Ἡ Γενικὴ ὀριζόντιος δίεσις τοῦ τρίτου
ἦχου (εἰσπνίξει) ὅ τίθεται ἐπὶ τοῦ Γα,
καὶ ἐνερχεῖ ἐπὶ τοῦ φθόγγου βου μέδιε-
σιν, καὶ διὰ φθορᾶς παύει ἡ ἐνέργειά
της.

Διὰ τὸν τρίτον ἦχον καὶ ἐν τῷ τέλει
αὐτοῦ ἡ Ὀκτώηχος ἀναφέρει.

Εἰ καὶ τρίτος εἶ, πλήν πρὸς ἀνδρικούς πόνους
Σύνεχχus εἰ πῶς τοῦ προάρχοντος Τρίτε.
Ἀκομφος, ἀπλοῦς, ἀνδρικός πάνυ Τρίτε,
πέφηνas ὄντως, καὶ ἐέ τιμῶμεν Τρίτε.
Πλήθους κατάρχων ἰσαρίθμου σοι Τρίτε,
πλήθει προσήκεις προφυῶς ἡρμοσμένος.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΤΕΤΑΡΤΟΥ ΗΧΟΥ.

Ὁ Τέταρτος ἦχος ὁ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων
ὀνομαζόμενος Μιζολύδιος μεταχειρίζε-
ται κλίμακα διατονικὴν κατὰ τὸ Δια-

πασῶν σύστημα ὡς ἀνήκων εἰς τό Δια-
τονικόν γένος. Διαφέρει ἐκ τῶν ἄλλων
διατονικῶν ἤχων κατὰ τήν βάσιν,
τούς δεσπόζοντας φθόγγους καί τās
καταλήξεις.

Διαιρεῖται εἰς τρία εἴδη τό Εἰρμολο-
γικόν τό Στιχηραρικόν καί τό Παπαδι-
κόν.

Τόν τέταρτον ἤχον, τόν Μιζολύδιον κατὰ
τούς ἀρχαίους ἐπενόησεν ἡ Σαπφώ καθώς
λέγει ὁ Χριστόζενος, τόν ὁποῖον ἔμαθον
οἱ τραγωδοποιοί ἀπό τήν Σαπφώ.

Ἡ ἀρκτική μαρτυρία τοῦ ἤχου διά μέν
τό Παπαδικόν μέλος ἔχει ἴσον τόν Δι,
πού εἶναι καί ἡ φυσική βάσις του, καί
ἀπηχεῖται μέ τό Ἄχια, τό δέ Στιχηρα-
ρικόν τόν Πα, καί τό Εἰρμολογικόν τόν
Βου πού καί ὁ Πα, καί ὁ Βου ἀπη-
χεῖται μέ τό ἤε.

π. χ.

Α χ α α α α α α

α α α α α α α α

τελικάς εἰς τόν Δι.

πλείστα μέλη τοῦ Δ' ἤχου ἀνέρχονται
ἀνω τῆς διαπαῶν καί κατέρχονται
κάτω αὐτῆς, καί μεταχειρίζονται τήν
Δίς διαπαῶν κλίμακα καί ἀνήκουν
εἰς τό Δίς διαπαῶν σύστημα.

Διακριτικάί διαφοραί τῶν Στιχηρα-
ρικῶν μελῶν τῶν ἤχων πρώτου καί
τετάρτου ἐχόντων τήν ἰδίαν βάσιν Πα.

Ὁ πρῶτος ἤχος ἔχει διεϋλλαβόν ἀπήχη-
μα $\frac{\zeta}{\eta}$ πα $\frac{\psi}{\epsilon}$ $\frac{\pi}{\eta}$
λε ε λε η

ἔχει δεσπόμενους φθόγγους τόν Πα,
καί τόν Γα, καί τελικάς καταλήξεις
εἰς τόν Πα

Ὁ τέταρτος ἤχος ἔχει ἀπήχημα τό

$\frac{\pi}{\eta}$ $\frac{\psi}{\epsilon}$ $\frac{\pi}{\eta}$ καί δεσπόμενους φθόγγους
τούς Πα, Βου, Δι, καί τελικάς κατα-
λήξεις εἰς τόν Βου.

προσωπικῶς θεωρῶ λάθος πᾶσαν

τελικήν κατάληξιν εἰς τόν φθόγγον
 τοῦ πα, οἰουδήποτε Στιχηρατικοῦ
 μέλους τοῦ Δ' ἤχου. (Ὅρα τινά τροπά-
 ρια τῶν Αἰνῶν στιχηρικά τοῦ Δ' ἤ-
 χου Ἀναστασιματᾶριον Ζωῆς.) Ὁ μεγά-
 λος διδάσκαλος καί πρωτοψάλτης ἑμύ-
 ρνης Νικόλαος εἰς τὸ Ἀναστασιματᾶρι-
 όν του, ἔκδοσις 1889 καί εἰς τὰς σελί-
 δας 199 - 205 εἰς ὅλα τὰ στιχηρικά
 τροπάρια τῶν Αἰνῶν τοῦ Δ' ἤχου ἔ-
 χει ὡς τελικήν κατάληξιν τόν φθόγ-
 γον βου, πού θεωρῶ καί σωστόν.

φθοραὶ τοῦ Δ' ἤχου. Χρησιμοποιεῖ τὰς
 διατονικάς φθοράς. Ἡ ρ πα, διὰ τὸ στι-
 χηραρικόν μέλος, ἢ ζ διὰ τὸ εἰρμολο-
 γικόν, καί ἡ α διὰ τὸ παπαδικόν.

Οἱ στίχοι πού προηγοῦνται τῶν τροπα-
 ρίων τοῦ στιχηρατικοῦ μέλους τοῦ Δ'
 ἤχου καθὼς καί τὰ Δόξα, καί νῦν ἔχουν
 βάσιν τόν πα, καί καταλήγουν εἰς τόν
 πα, ὡς ἑντελεῖς καταλήξεις.

ἦχος δ' πα

π 9 ε αν κύριε, κύριε τίς ὑπο-
στήσεται ο τι πα ρα βοι ο

λα α σμο ο ος ε ε ε ε ε τι π 9

3
π ρο του Σταυ ρου ου ου Κυ ρι !

ε β
κ

π 9 Δο ο ο ζα α πα τρι και αι

γι ω π 9

Τὸ ἦθος τοῦ δ' ἤχου εἰς τὰ εἰρμολογικά
μέλη φέρει χαρακτῆρα τερπνόν, πανη-
χυρικόν καί εὐφρόσυνον, καί χορευτικόν.
Εἰς τὰ στιχηρарικά τὸ ἦθος διακρίνει
τὸ ἡδυσχαστικόν, ἡ σεμνότης καί ἡ ἀπλό-
της.

Εἰς τὰ παπαδικά μέλη ἔχει χαρακτῆρα
ἀζιωματικόν βόβαρόν καί μεγαλοπρε-

πῇ πού ἐμπνέουν κατάνυζιν καί εὐλάβειαν. Ἐν τῷ τέλει τοῦ Δ' ἤχου ἐν τῇ ὀκτῷ ἤχῳ τοιοῦτον ἐκφράζεται τό ἦθος αὐτοῦ.

πανηγυριστῆς καί χορευτῆς ὧν φέρεις
 Τέταρτον εὖχος μουσικωτάτη κρίβει.
 Σὺ τοὺς χορευτάς δεξιούμενος πλάττεις,
 φωνάς βραβεύεις, καί κροτῶν ἐν κυβάλοις.
 Σέ τόν Τέταρτον ἦχον ὡς εὐφωνίας
 πλήρη, χορευτῶν εὐλογοῦσι τὰ στίφη.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΛΑΓΙΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΗΧΟΥ

Ὁ πλάγιος τοῦ πρώτου ἦχος ὁ ὀνομαζόμενος ὑποδώριος ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἑλληνῶν πέμπτος κατὰ σειράν ἀνήκει εἰς τό Διατονικόν γένος καί δέν ἔχει ἰδικήν του χωριστήν κλίμακα ἀλλὰ τήν ἰδίαν τοῦ πρώτου ἦχου.

Ἡ ἀρκτική μαρτυρία τοῦ ἦχου εἶναι αὕτη. ἦχος π̣ ᾧ πᾶ πού ὀρίζει ὡς βάσιν τοῦ μέλους τόν φθόγγον πα, διά τὰ στιχηραρικά καί παπαδικά μέλη, καί κατὰ τέσσαρας τόνους ὀξυτέρους ἀπό τόν

ΕΠΙΧΟΣ $\frac{\lambda}{\pi}$ ὅ πα ὁ \angle ΚΕ

ἐπὶ τοῦ φθόγγου πα $\pi_9 \xrightarrow{\omega\epsilon} \pi_9$

$$\pi_9 \quad \pi_9 \quad \pi_9 \quad \pi_9 \quad \pi_9$$

τό: π 9 α η ε α η ε 9

$$\frac{\delta}{\pi} \frac{\partial}{\partial \alpha} \frac{\partial}{\partial \beta} \frac{\partial}{\partial \gamma} \frac{\partial}{\partial \delta} \frac{\partial}{\partial \epsilon} \frac{\partial}{\partial \zeta} \frac{\partial}{\partial \eta} \frac{\partial}{\partial \theta} \frac{\partial}{\partial \iota} \frac{\partial}{\partial \kappa} \frac{\partial}{\partial \lambda} \frac{\partial}{\partial \mu} \frac{\partial}{\partial \nu} \frac{\partial}{\partial \xi} \frac{\partial}{\partial \omicron} \frac{\partial}{\partial \pi} \frac{\partial}{\partial \rho} \frac{\partial}{\partial \sigma} \frac{\partial}{\partial \tau} \frac{\partial}{\partial \upsilon} \frac{\partial}{\partial \phi} \frac{\partial}{\partial \chi} \frac{\partial}{\partial \psi} \frac{\partial}{\partial \omega}$$

Ὁ ἦχος πλάγιος τοῦ πρώτου χρησιμο-
ποιεῖ τὴν κλίμακα τοῦ Α' ἤχου κατὰ
τὸ Διαπασῶν σύστημα, θέλει ὡς ἐπὶ
τὸ πλείετον τὸν ζω ὕφρουν μέ αὐτὴν

ραρικόν μέλος ἀτελείς εἰς τοὺς φθόγ-
χους Δι, κε, ἐντελείς εἰς τόν πα, καί
τελικάς εἰς τόν Δι. Τελικάς δέ πρὸς
παῦσιν εἰς τόν πα.

εἰς τὸ παπαδικόν μέλος ἀτελείς εἰς τόν
Δι, καὶ κε, ἐντελείς καὶ τελικάς εἰς τόν πα.

πολλάκις ἡ φθορά τοῦ πα ρ ἐπὶ τοῦ
φθόγχου κε, τιθεμένη, μεταφέρει τὰ τε-
τράχορδα καὶ σχηματίζουν κλίμακα μι-
κτὴν ὡς πρὸς τὰς μαρτυρίας καὶ τὰ δι-
αστήματα δηλαδὴ κατὰ τὸν τροχόν.
Ὅπου τὰ διαστήματα τῶν φθόγχων τοῦ
πλαχίου πρώτου ἤχου κε - ζω - νη - τια-
βου, δηλαδὴ 10-8-12-10 βαίνουν ὡς
πα-βου-χα-δι-κε ἤτοι 10-8-12-12
αἱ δὲ μαρτυρίαι τῶν φθόγχων γίνονται

κ ζ' ν' π' β'
ρ χ' λ' ς' ρ'

Ἡ ἐκ τοῦ διατονικοῦ καὶ ἐναρμονίου μι-
κτὴ κλίμαξ τοῦ πλαχίου πρώτου ἤχου κατὰ
τὴν μουσικὴν ἐπιτροπὴν Κωνσταντινου-
πόλεως τὸ 1881 εἶναι αὕτη.

π 10 β 8 γ 12 Δ 12 κ 6 ζ' 12 ν' 12 π'
ρ χ' λ' ς' ρ' ρ' λ' ς' ρ'

Τό ἦθος τοῦ πλαχίου πρώτου ἤχου κλίνει μέν εἰς τό φιλοικτίρμον καί θρηνηῶδες διά τὰ παπαδικά καί στιχηραρικά μέλη· εἰς δέ τὰ εἰρμολογικά κλίνει εἰς τό διεγερτικόν, χορευτικόν, καί πό χαῦνον. Ἐν τῷ τέλει τῶν τροπαρίων τοῦ ἤχου ἡ Ὀκτώηχος γράφει.

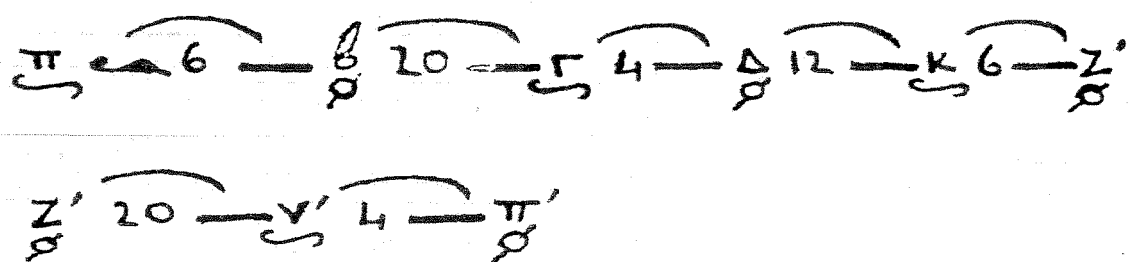
Θρηνηδός εἶ σύ, καί φιλοικτίρμων ἄχαν.
Ἀλλ' εἰς τὰ πολλά, καί χορεύεις εὐρύθμως.
Ὁ μουσικός νοῦς, ὃν ἐγνώρισε τέχνη,
Τίς ἢ παρεκκλίνουσα κλίσις πλαχίων;
Πέμπτον σέ τάξις, ἀλλά πρῶτον τοῦ μόνου,
ἔχει σε καί λέχει σε, Πρῶτε Πλαχίων.

Σημείωσις. Τό μέν θρηνηῶδες αὐτοῦ καταφαίνεται ἐκ τῶν ἔγκωμιων «Ἡ ζωὴ ἐν τάφῳ, καί ἐν τῷ, Ἄξιον ἔστί μεγαλύνειν σε...»· τό φιλοικτίρμον ἐν τῷ «τῷ Σωτῆρι Θεῷ, καί ἐν τῷ καίροις ἀσκητικῶν ἀληθῶς»· τό δέ χορευτικόν ἐν τῷ «πάσχα ἱερόν ἡμῖν σήμερον ἀναδέδεικται, »· τό εἰς ταχεῖαν ἀγωγήν χρόνου· καί τό χαῦνον εἰς τὰς καταβάσις τὰς ψαλλομένας εἰς βραδεῖαν ἀγωγήν χρόνου.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΛΑΓΙΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ. ΗΧΟΥ.

Ὁ πλάγιος τοῦ δευτέρου, ἔκτος κατὰ γειράν ἦχος, ὁ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων καλούμενος ὑπολύδιος, εἶναι παρεμφερὴς πρὸς τὸν δεῦτερον ἦχον (ὥς ἔχοντες στενωτάτην μεταξύ των ευχγένειαν) ἀνήκει εἰς τὸ χρωματικὸν γένος. Μεταχειρίζεται τὴν κατωτέρω χρωματικὴν κλίμακα πού συνίσταται ἀπὸ ἡμιτόνια ὑπερμείζονα τριημιτόνια ἡλαττωμένα ἡμιτόνια καὶ μείζονα τόνον. Ἡ κλίμαξ αὕτη διαιρεῖται εἰς δύο ὅμοια τετράχορδα, τὸ βαρὺ πα, βοῦ, γα, δι, καὶ τὸ ὀξύ κε, ζω, νη, πα, συνδεόμενα μετὸν διαζευκτικὸν φθόγγον δι-κε.

κατὰ τὴν μουσικὴν ἐπιτροπὴν Κων)πό. λεως τοῦ 1881 ἡ ὑποδιαίρεσις τῆς κλίμακος ἔχει ὡς κατωδί.

Ἡ ἀρκτική μαρτυρία τοῦ πλαχίου β'
ἤχου εἶναι αὕτη.

ἤχος π πα

πού ὀρίζει τόν πα ὡς βάσιν τοῦ μέ-
λους. Πολλάκις ὁμως ἡ μαρτυρία γρα-
φεται καί ὡς ἐξῆς.

ἤχος π   ἢ π τότε
ὡς βάσις τίθεται ὁ Δι.

εἰς τὰ εἰρμολογικά μέλη βαδίζει μέ-
τῃν κλίμακα τοῦ δευτέρου ἤχου πού
ἡ μαρτυρία του εἶναι: ἤχος π βου,
πού δεικνύει τόν βου ὡς βάσιν, ἢ
αὐτήν ἤχος π βου πού δεικνύ-
ει ἀνάβασιν κατὰ δύο τόνους ἀπό τοῦ
βου καί ἔχει ὡς βάσιν τόν Δι, καί βα-
δίζει μέ τῃν κλίμακα τοῦ β' ἤχου.

Ἀπήχημα. Ἀπηχεῖται κατὰ τοὺς παλαι-
οὺς μέ τό λεκέακες.

π   π

λε ε κε α α νες

καθ' ἡμᾶς δέ ἀπηχεῖται μέ μόνον τό

λε π π
λε

Δεσπόζοντες φθόγχοι εἶναι εἰς τόστι-
χηραρικόν καί παπαδικόν μέλος οἱ
πα, δι, κε, καί εἰς τό εἰρμολογικόν
οἱ βου, δι, ὡς ἦχος δεύτερος.

καταλήξεις εἰς τό Στιχηραρικόν καί
παπαδικόν μέλος ἔχει ἀτελεῖς εἰς τοὺς
φθόγγους δι, κε, ἐντελεῖς δέ καί τελι-
κάς εἰς τόν πα· ἐνίοτε ποιεῖ καί τελικάς
καταλήξεις εἰς τόν δι, ὅσῳκις πρόκει-
ται νά παύσῃ οἱ χοροὶ ἔνεκα αἰτή-
σεως τοῦ ἱερέως ἢ ἄλλου τινός ἀναγ-
νώσματος, ἀλλά καί διότι ἀπηχεῖται
πολλάκις μέ τό λελαιω, καθὼς εἶναι
τό νεκρῶσιμον, Ἁγιος ὁ Θεός κ.λ.π. τοῦ-
το δέ ἔχει ἰδιάζοντα καί μεγαλοπρεπῆ
τύπον.

εἰς δέ τό εἰρμολογικόν μέλος ἀτελεῖς εἰς
τόν δι, ἐντελεῖς δέ καί τελικάς εἰς τόν
βου, καί τελικάς πρὸς παῦσιν εἰς τόν δι.

φθοραί: Ὁ πλάγιος τοῦ δευτέρου ἦχος
ἔχει δύο φθορές: ἡ ϖ, διὰ τοὺς φθόγ-
γους πα, καί κε, πού τίθεται εἰς τὴν
ἀρχὴν ἐκάστου τετραχόρδου τῆς κλί-

μακος, τίθεται δέ καί εἰς τοὺς φθόγγους
Γα, καί Νη. καί αὕτη ρ διά τόν Δι,
πού τίθεται καί εἰς τόν Βου, καί Ζω.

Μαρτυρίαι εἶναι δύο ρ ἡ πρῶ-
τη διά τοὺς φθόγγους πα, Γα, κε, νη.
καί ἡ δευτέρα διά τοὺς φθόγγους Βου,
Δι, Ζω, πα.

πολλάκις ὁ ἦχος πλάχιος τοῦ δευτέρου
ἐκτός ὁλοκλήρου τῆς χρωματικῆς κλί-
μακος, χρησιμοποιεῖ καί μικτήν κλίμα-
κα μέ χρωματικόν τό βαρὺ τετρά-
χορδον Δι, Γα, Βου, πα, καί διατονι-
κόν τό ὀξύ κε, Ζω, νη, πα, τιθεμέ-
νης διατονικῆς φθορᾶς, π.χ

οἱ Στιχηρарικοὶ Αἵνοι τοῦ Ἀναστασιμα-
ταρίου ὅπου χρησιμοποιεῖται καί ἁμι-
γῆς καί μικτή κλίμαξ.

Εἰς δέ τόν Νενανώ πού ἔχει βάσιν τόν

Δ καί καταλήγει εἰς αὐτόν δίδεται
ἄκουσμα γλυκύ καί ἀπείρως θλιβερόν,
ἀρμόζον καί εἰς τὰ πένθιμα ἄσματα
ὅπως τό ἀρχαῖον καί ἀρχόν νεκρώσιμον
«Ἄγιος ὁ Θεός...» πού χρήζει ἐπισταμέ-

νης μελέτης ὡς λίαν ἔντεχνον. Τὸ Νε-
νανῶ ὀνομάζεται κατὰ παράδοσιν
καί παλατινόν μέλος, διότι ἤρέσκοντο
γὰ τὸ ἀκούουν καί ἐθέλχοντο βασι-
λεῖς καί Αὐτοκράτορες καί ἡ αὐλή τοῦ
βυζαντινοῦ παλατίου ὅπου κατὰ προ-
τίμῃσιν τοῦτο ἐκρησιμοποιεῖτο.

Εἰς τὸν λ β' ἤχον καί εἰς μέλος Νενανῶ
ψάλλεται τὸ προόμοιον κάδισμα
ἐπίσακτον τοῦ Δ' ἤχου «κατεπλάγχ-
ῃωσθήψ 77. «Δεῦτε εἰδωμεν πιστοί
πού ἐγεννήθη ὁ Χριστός 77, καί πολλά
ἄλλα.

Ὁ πλάχιος τοῦ δευτέρου ἔχει μίαν μό-
νον ὀκτάχορδον χρωματικὴν κλίμα-
κα εἰς τὴν διαδεεῖν τοῦ ἀπὸ τὸν φθόγ-
χον π ἕως τὸν ὑψηλὸν π '. οἱ ἀνερχό-
μενοι ἀνω τοῦ ὑψηλοῦ πα φθόγχοι
καί οἱ κατερχόμενοι κάτω τοῦ πα τῆς
βάσεως εἰάν εἶναι ἀναγκαῖον νὰ συνε-
χίζεται ὁ ἤχος τίθεται φθορά ἢ ψ
ἢ ρ ἄλλως οἱ ἀνερχόμενοι καί κα-
τερχόμενοι φθόγχοι εἶναι τῆς διατο-

νικῆς κλίμακος.

χαρακτηριστικόν εἶναι ὅτι οἱ ὕψηλοί
φθόγχοι πα-νη ἢ ἀνερχόμενοι ἢ
κατερχόμενοι εἰς τὴν χρωματικὴν κλί-
μακα τοῦ πλαχίου δευτέρου ἤχου ἔ-
χουν 4 μόρια, ἐνῶ τὸ χαμηλὸν πα-
νη ἔχει διάστημα μείζονος τόνου 12.
ἐνῶ ἔπρεπε νὰ εἶναι 4 μόρια ὡς οἱ ὕψη-
λοί φθόγχοι πα-νη. τοῦτο καὶ μόνον
μαρτυρεῖ ὅτι ὁ πλάχιος τοῦ δευτέρου
ἤχος ἔχει μίαν μόνον ὀκταχορδον χρω-
ματικὴν κλίμακα.

εἰς τὸ τέλος τοῦ ἤχου ἢ Ὀκτώηχος
ἀναφέρει.

"Ἐκτός μελωδός, ἀλλ' ὑπέρπρωτος πέλεις,
ὁ δεύτερος εὐ τῶν μελῶν δευτερεύων.
Τὰς ἡδονὰς εὐ διπλοσυνδέτους φέρεις,
τοῦ δευτέρου πῶς δευτερεύων δευτέρως.
Σέ τόν μελιχρόν, τόν γλυκύν, τόν τέττιχα,
τόν ἐν πλαχίοις δεύτερον τίς οὐ φιλεῖ;

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΒΑΡΕΟΥ ΗΧΟΥ.

Ὁ βαρύς ἤχος ἑβδόμος κατὰ σειράν, ὑποφρύγιος ὑπὸ τῶν ἀρχαίων καλούμενος, δὲν ὀνομάζεται πλάγιος τοῦ τρίτου ἀλλὰ βαρύς, ὡς ἔχων τὴν χαμηλοτέραν βάσιν ἐξ ὅλων τῶν ἄλλων ἤχων. Ὁ βαρύς ἤχος ψάλλεται κατὰ δύο τρόπους εἰς διατονικόν καὶ ἑναρμόνιον.

Ὁ βαρύς ἤχος εἶναι κατ' ἀρχὴν φύσεως διατονικῆς, μεταχειρίζεται τὴν διαπασῶν διατονικὴν κλίμακα.

Ὅταν τεθῶσιν αἱ ἑναρμόνιοι φθοραὶ, βαδίζει ὡς ὁ ἑναρμόνιος τρίτος ἤχος.

Εἰς τὰ εἰρμολογικά καὶ στιχηραρικά μέλη ἔχει βάσιν τὸν Γα, εἰς δὲ τὰ παπαδικά μόνον ἐκ τῆς βάσεως Ζω, διατονικῶς, ἀλλὰ καὶ ἑναρμονίως.

Αἱ κατὰ τὴν μουσικὴν ἐπιτροπὴν κων]πόλεως 1881 δύο κλίμακες δια-

τονική καὶ ἑναρμόνιος μέ βάσιν τὸν
κάτω ζω

Ἡ διατονικὴ κλίμαξ.

ζ	υ	π	β	γ	Δ	κ	ζ'
ζ	υ	π	β	γ	Δ	κ	ζ'
8	12	10	8	Δ1	12	10	
ζω	υη	πα	βου	γα	Δι	κε	ζω

Βαρύ τετράχ. διαζ. τὸν. οξύ τετράχορδον.

Ἡ ἑναρμόνιος κλίμαξ.

ζ	υ	π	β	γ	Δ	κ	ζ'
ζ	υ	π	β	γ	Δ	κ	ζ'
12	12	6	12	12	12	6	
ζω	υη	πα	βου	γα	Δι	κε	ζω

Βαρύ τετράχορδον διαζ. τὸν. οξύ τετράχ.

Ἡ ἑναρμόνιος φθορά τιθεμένη εὐχρόνως
εἰς τὸν ζω καὶ βου σχηματίζει κλίμακα
ἑναρμόνιον μέ δύο ὅμοια τετράχορδα.

Ὅρα Δοξολογίαν Χουρμουζίου.

Ἡ ἑναρμόνιος κλίμαξ ἔχει πέντε μείζο-
νας τόνους καὶ δύο ἡμιτόνια.

Ἀρκτική τοῦ ἑναρμονίου βαρέος ἤχου

μαρτυρία μέ βάσιν τόν Γα εἶναι αὐτή.
 καί ἀπηχεῖται μέ τό Νέ ἐπὶ τῆς
 ὀξύτητος τοῦ Γα.

 νε

Ἀπήχημα τοῦ διατονικοῦ ἐκ τοῦ ζω
 ἀρχομένων μαθημάτων τοῦ ἤχου καί
 πρὸς μεγαλυτέραν ἔμφασιν καί μεγαλο-
 πρέπειαν εἶναι καί τό κατωτέρω πολύ-
 φθογον.

ἤχος ζω

 νε ε ε ε ε ε ε ε ε ε ε

 ε ε ε

τὸ ἀπήχημα ἐκ τοῦ ζω τοῦ ἐναρμονίου
 βαρέος ἤχου εἶναι τό Νέ εἰς τόν κάτω
 ἢ καί τόν ἄνω ζω

 ζω ζω
 νε νε

Ὁ μέγας διδάσκαλος εἰς τήν περίφη-
 μον ἐναρμόνιον δοξολογίαν τοῦ
 Χουρμούζιος, ζητεῖ ὅπως ὁ φθόγγος
 τοῦ ὑψηλοῦ ζω νά παραλλαχίζεται

ως Γα. Ἀλλά καὶ ὁ χρύσανθος ἀναφέρει ὅτι ὅταν ὁ ἦχος ἄπτεται τῆς ἐναρμονίου κλίμακος τίθεται ἢ ἐναρμόνιος φθορά ρ ἐπὶ τοῦ Γα, ἢ ἐπὶ τῆς ὑφέξεως τοῦ Ζω ἢ τοῦ Βου.

Ὅταν ὁδεύει διατονικὴν κλίμακα ἔχει τὴν φθοράν ξ πού τίθεται ἐπὶ τοῦ Ζω.

Δεσπόζοντες φθόγχοι εἰς τὰ ἐναρμόνια μέλη εἶναι οἱ Γα, Δι, Ζω, καὶ εἰς τὰ διατονικά οἱ Ζω, πα, Γα, Δι.

καταλήξεις εἰς τὰ εἰρμολογικά καὶ στιχηρарικά μέλη ἔχει ἀτελεῖς εἰς τοὺς φθόγγους πα, Γα, Δι, καὶ ἐντελεῖς καὶ τελικὰς εἰς τὸν Γα.

Εἰς τὴν διατονικὴν κλίμακα τοῦ Ζω, ἀτελεῖς ἔχει εἰς τοὺς Ζω, πα, Γα, Δι, ἐντελεῖς καὶ τελικὰς εἰς τὸν Ζω.

Ἡ ἑκτασις τῶν ἐκ τοῦ Γα εἰρμολογικῶν, στιχηρарικῶν καὶ παπαδικῶν μελῶν ἐκτείνεται συνήθως μέχρι τοῦ νη, ἢ πα ἐπὶ τὸ ὀξύ, καὶ μέχρι τοῦ νη ἐπὶ τὸ βαρὺ. Τὰ διατονικά μέλη

ἐκ τοῦ ζω ἐκτείνονται ἀπό τούς χαμη-
λούς τόνους. ζω, κε, δι, καί φθάνουν ἐ-
πὶ τὸ ὅζυ τούς φθόγγους βου, γα.

Διαφοραὶ Τρίτου καὶ Βαρέος ἤχου.
Ἄν καὶ οἱ δύο αὐτοὶ ἤχοι ἔχουν τὴν
ἰδίαν βάσιν γα, καὶ τὸ ἴδιον ἐναρμό-
νιον τετραχόρδον γα-ζω ὕφεις, ἐν
τούτοις διαφέρουν καὶ διακρίνονται
ἀπ' ἀλλήλων.

Ἡ διαφορὰ ἔγκειται εἰς τούς δεσπόζον-
τας φθόγγους καὶ τὰς καταλήξεις.

Ὁ τρίτος ἔχει δεσπόζοντας φθόγγους
τούς γα, κε, ὁ βαρύς τούς γα, δι. Ὁ
τρίτος ἤχος ἀτελεῖς καταλήξεις ποιεῖ
εἰς τὸν κε, ὁ βαρύς εἰς τὸν δι. Ὁ τρί-
τος ἤχος κἀμνει ἐντελεῖς καταλήξεις
εἰς τὸν πα, καὶ ἐνίοτε εἰς τὸν νη, ὁ
βαρύς ἐντελεῖς καταλήξεις ἔχει εἰς
τὸν γα.

εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ διαzeugτικός τόνος
τῶν τετραχόρδων τῶν ἤχων εἶναι
μείζων 12 μόρια.

Ὅμως εἰς τὸν βαρύν ἐκ τοῦ ζω, δια-

τονικόν ἤχον ὁ διαzeugτικός φθόγγος
 Βου-Γα, εἶναι τόνος ἐλάχιστος 8
 μόρια (κατὰ τήν κλίμακα τῶν τρι-
 ῶν διδασκάλων.)

Εἰς ὀρισμένα μέλη τοῦ ἐκ τοῦ ζω ἀρχομέ-
 νου βαρέος διατονικοῦ ἤχου, π.χ.

τριδάχιον τοῦ Ἀποστόλου, καί ὅταν τό
 μέλος περιστρέφεται ἐπὶ τῶν φθόγγων
 Βου, Γα, Δι, Γα, ἐκ πολλῶν μουσικῶν
 ὁ φθόγγος Γα, ψάλλεται μέδιεσιν σ.
 ὀξύτερον τοῦ φυσικοῦ Γα, ἐνῶ ὅταν
 τό μέλος περιστρέφεται περί τούς
 φθόγγους Δι, Γα, Βου, Πα, ὁ φθόγγος
 τοῦ Γα ἐκτελεῖται εἰς τήν φυσικήν
 αὐτοῦ ὀξύτητα, ὡς ὁ πρῶτος ἤχος.
 π.χ. χερουβικόν φωκαέως, Νικολάου
 Σμύρνης, καθὼς καί τό Ἄνωθεν οἱ
 προφῆται κ.λ.π.

Τό ἥθος τοῦ βαρέος ἤχου κλίνει εἰς τό
 ἡδυσχαστικόν· καί μάλιστα ὅταν χρησι-
 μοποιεῖ τήν ἐναρμόνιον κλίμακα, εἰσφέρει
 χαρακτήρα χαλῆνιον, εἰρηνικόν, καί
 δυνάμενον μετριάζειν τό ἐξορμητικόν

τοῦ τρίτου ἤχου καὶ κατακοιμίζειν τὰ πνεύματα.

ἐν τῷ τέλει τοῦ ἤχου ἡ Ὀκτώηχος οὕτως ἐκφράζεται διὰ τὸ ἦθος αὐτοῦ.

Ὀπλιτικῆς φάλαγγος οἰκεῖον μέλος,
ὃ τοῦ βάρους εὐ κλῆσιν εἰληφώς φέρεις.
ἦχον τὸν ἀπ' λοῦν, τὸν βάρους ἐπώνυμον,
ὃ τοὺς λογισμούς ἐν βοαῖς μεσῶν φιλεῖ.
Ἀνδρῶν δέ ἄσμα δευτερότριτε βρέμεις,
ὧν ποικίλος δέ, τοὺς ἀπλοὺς ἔχεις φίλους.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΛΑΓΙΟΥ ΤΕΤΑΡΤΟΥ ΗΧΟΥ.

Ὁ ὄχθος καὶ τελευταῖος κατὰ σειράν ἦχος πλάγιος τοῦ τετάρτου ὃ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ὀνομαζόμενος ὑπομιζολύδιος, ἀνήκει εἰς τὸ διατονικὸν γένος.

Μεταχειρίζεται κλίμακα διατονικὴν κατὰ τὸ διαπασῶν σύστημα καὶ ἔχει βάσιν τὸν φθόγγον Νη.

Ἡ ἀρκτική μαρτυρία τοῦ ἤχου εἶναι αὕτη:

ἦχος $\lambda \pi \delta \eta \nu \eta$

φθοραί. Ὁ ἦχος μεταχειρίζεται τὰς

διατονικάς φθοράς αποκλειστικόν
ὅμως σημείον φθοράς αὐτοῦ εἶναι
τό τοῦ φθόγγου Νη αὕτη 2 τοῦ δέ
ὕψηλοῦ Νη αὕτη 2

Ἀπήχημα. κατὰ τοὺς παλαιούς ἀπη-
χεῖτο μέ τό υεαχιε μέ τὰ διαστή-
ματα, Νη, Πα, Βου, Νη, Νη· οὕτω

Νη υε α χι ε Νη

καί φανερώνει τόν εαυτόν του.
Σήμερον ἀπηχεῖται ἀπλῶς διά τῆς
λέξεως Νε. Νη υε Νη

Δεσπόζοντες φθόγγοι εἰς ὅλα τὰ
μέλη εἰρμολογικά, Στιχηραρικά,
καί Παπαδικά μέ βάσιν τόν Νη, εἶ-
ναι οἱ νη, βου, δι.

καταλήξεις ποιεῖ εἰς ἅπαντα τὰ μέ-
λη αὐτοῦ ἐκ τοῦ νη, ἀτελεῖς εἰς τοὺς
φθόγγους βου, δι, ἐντελεῖς δέ καί τε-
λικάς εἰς τόν Νη.

Ὅλοι οἱ ἦχοι μετὰ τὰς τελικάς ὀριστι-
κάς καταλήξεις τοῦ μέλους δέν δέ-

χονται μαρτυρίαν.

Ὁ ἦχος πλάγιος τοῦ τετάρτου χρη-
σιμοποιεῖ ὅλα τὰ ὅρια τῆς ἀνθρω-
πίνης φωνῆς. κατέρχεται καί κάτω
τῆς βάσεως ἕως τὸν χαμηλὸν Δι,
καὶ ἀνέρχεται καί εἰς τὸν ὑψηλὸν
Γα, τῆς νήτης.

Ἐχει ὁμῶς καὶ πολλὰ τροπάρια κα-
νόνες, παρακλητικούς κανόνες, Ἀπο-
λυτικά καδίσματα καὶ ἄλλα πού
δέν ἀνέρχονται πέραν τῶν τεσσά-
ρων ἢ πέντε φθόγγων καὶ ἡ βάση
τοῦ Νη εἶναι χαμηλὴ διὰ ὅλα τὰ
ἀνωτέρω, διὰ τοῦτο χρησιμοποιεῖ
καὶ τὸ κατὰ τριφωνίαν σύστημα.
Ἀνερχόμεθα εἰς τὸν φθόγγον τοῦ Γα
ἐπὶ τοῦ ὁποίου τίθεται ἡ φθορά 2 τοῦ
νη καὶ τότε καὶ τὰ σημεῖα τῶν μαρ-
τυριῶν γίνονται διαφορετικά καθὼς
φαίνεται εἰς τὴν ἐξῆς κλίμακα.

Σι	σα	χα	Στ	σα	κα	μη	Σι
2	0	8	2	0	8	2	2
νη	πα	βο	λα	πα	βο	λα	Δι

ἔξετάζοντες τὴν παρούσαν κλίμακα βλέπομεν ὅτι μέ τὴν τεθεῖσαν φθορὰν τοῦ νη 2 εἰς τὸν φθόγγον Γα σχηματίζεται μικτὴ κλίμαξ ὡς πρὸς τὰ διαστήματα καὶ τοὺς φθόγγους. ἔτσι ὁ Γα, εἶναι καὶ Νη, ὁ Δι, εἶναι καὶ Πα, ὁ Κε, εἶναι καὶ Βου, ὁ Ζω καὶ Γα, καὶ καθ' ἑξῆς. Οὕτω τὰ μὲν ἄνω ὀνόματα τῶν φθόγγων μαρτυροῦν τὴν ὁξύτητα αὐτῶν. ἐπὶ τῆς κλίμακος τὰ δὲ κάτω μαρτυρικὰ σημεῖα τὴν παραλλαγὴν τῶν φθόγγων ἐπὶ τῆς κλίμακος.

Ἐπέρχεται καὶ ἀλλαγὴ τῆς ὁξύτητος τῶν φθόγγων. οὕτω: τὸ φυσικόν

$\Gamma \xrightarrow{12} \Delta \xrightarrow{12} \text{Κ} \xrightarrow{10} \text{Ζ}' \xrightarrow{8} \text{Υ}'$ μετατρέπεται εἰς

$\overset{2}{\Gamma} \xrightarrow{12} \underset{9}{\Delta} \xrightarrow{10} \underset{\text{Ν}}{\text{Κ}} \xrightarrow{8} \underset{\text{ν}}{\text{Ζ}'} \xrightarrow{12} \underset{\text{δ}}{\text{Υ}}$
νη πα βου Γα Δι

εἰς ὀρισμένα μέλη τοῦ ἤχου ἐναλλάσσονται αἱ βάσεις νη καὶ Γα ὅπως εἰς τὰς καταβάσεις « Σταυρόν χαράζας Μωϋσῆς ... » καθὼς καὶ εἰς τὸν μέγαν παρακλητικὸν κανόνα

Στίχοι ὀρισμένων προσομοίων τοῦ ἤ-
χου π.χ ὡ τοῦ παραδόξου θαύματος,
καταλήγουν εἰς τὸν βου.

ν
 θη Αι νει τε τον κυ ρι ον παν τα

 τα ε θνη ε παι νε βα τε αυ

 τον παν τες οι λα οι

 ω του πα ρα δο ξου θαυ μα τος θη

Ἀξιοσημεῖωτον εἶναι ὅτι, παλαιοί με-
γάλοι μουσικοὶ γεροψάλλται καὶ ἐξ
Ἀλεξανδρείας καὶ ἐκ τοῦ Πατριαρχεί-
ου Κων)πόλεως τοὺς στίχους τοῦ ἀνω-
τέρω προσομοίου κατέληγον εἰς τὸν
πα.

 θη παν τες οι λα οι π
 9

πού ἔχει ὄντως ὠραιώτατον ἄκουσ-
μα πού συνδιάζεται ἁρμονικῶς μέ-
τῳ ἐν συνεχείᾳ ἀνω προσόμοιον καὶ
δέν δά τό θεωροῦσα μουσικόν λάθος
ἂν τις τό ψάλλει ἔτσι καί σήμερον.

εἰς τὸ εἰρμολογικὸν μέλος τὸ «Δόξα
πατρὶ τῶν Ἑσπερίων (ὄρα Ἀναστασι-
ματάριον) καταλήγει εἰς τὸν νη, εἰς
δὲ τὰ Ἀπόστιχα εἰς τὸν Δι, ὅπως εἰς
τὸν Δι καταλήγει καὶ εἰς τὸν μέγαν
παρακλητικὸν κανόνα, ὡδὴ ζ' καὶ
Η'. καθὼς καὶ τό: «ὑπεραγία Θεοτόκε
ἑῷον ἡμᾶς καταλήγει εἰς τὸν Δι, ε-
νῶ τὸ «καὶ νῦν...» καταλήγει πάντο-
τε εἰς τὸν νη.

πολλὰ εἶναι τὰ ἔντεχνα μέλη τοῦ ἤ-
χου ὅπως τὸ Δοξαστικὸν τῆς Μεγά-
λης Τρίτης «Κύριε ἡ ἐν πολλαῖς ἁ-
μαρτίαις...». Μεγάλης Πεντητης «ἤδη
βάπτεται ἡ ἄλαμος...» «Ὅτε οἱ ἔν-
δοξοι μαθηταί...» καὶ ἄλλα.
Οἱ στίχοι τῆς Ὀκτωήχου λέγουν περὶ αὐτοῦ.

Ἥχων εφραγίς τέταρτε βύ τῶν πλαγίων,
ὡς ἐν σεαυτῷ πᾶν καλὸν μέλος φέρων.
Ἀνευρύνεις βύ τοὺς κρότους τῶν ἀεμάτων,
Ἥχων κορωνίς ὡς ὑπάρχων καὶ τέλος.
ὡς ἄκρον ἐν φθόγχοις τε καὶ φωνῶν στάσει,
Ἄκρον σε φωνῆς δῖς βέ καλῶ καὶ τέλος.

ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ

ΤΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Σέ τρεῖς κατηγορίες κατανέμεται ἡ ὕλη τῆς Ὁρθογραφίας τῆς Βυζαντινῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς ἐκ τῆς ἀναλόγου φύσεως καί ἐνεργείας τῶν χαρακτήρων ποσότητος καί ποιότητος.

Α'. Ὁρθογραφία καί πλοκή τοῦ ἡθους καί τῶν χαρακτήρων ἀναβάσεως.

Β'. Ὁρθογραφία καί πλοκή τῶν χαρακτήρων καταβάσεως.

Γ'. Ὁρθογραφία τῶν καλλωπιστικῶν σημείων καί τῶν χρονικῶν τοιούτων τῶν αὐξανόντων τόν χρόνον, καί τῆς ἐνεργείας αὐτῶν ὡς πρὸς τὴν ἀπαγγελίαν.

Ἡ Ὁρθογραφία τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς βασίζεται σέ ὀρισμένους κανόνες καί εἰδικώτερον ἐπὶ τοῦ τονισμοῦ τῶν λέξεων – τονικός ρυθμός. Ὁ τονισμός εἶναι ἀπαραίτητα εἰς τὸ ἰσχυρό μέρος τοῦ μέτρου (θέσις) καί ἀκολουθεῖ ὁποιαδήποτε κατάβασις. κυρίως ὁ τονισμός γίνε-

ται διά τῶν χαρακτήρων ποσότητος Ολί-
γου καί πεταστής καί διά τῶν χαρακτή-
ρων ποιότητος Βαρείας καί ψηφιστοῦ.

ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΟΝΙΣΜΟΥ

Ὅταν μετά τήν τονιζομένην συλλαβήν ἀ-
κολουθεῖ μία κατιοῦσα φωνή χωρίς ἀλ-
λαγήν τῆς συλλαβῆς, τότε πρό τῆς το-
νιζομένης συλλαβῆς τίθεται Βαρεία.

π. χ. $\overset{\Delta}{\Sigma\eta} \sim \gamma \overset{\Gamma}{\eta} \overset{\text{K}}{\eta} \sim \tau \overset{\Delta}{\Sigma\eta}$
χα α η γ τι ι

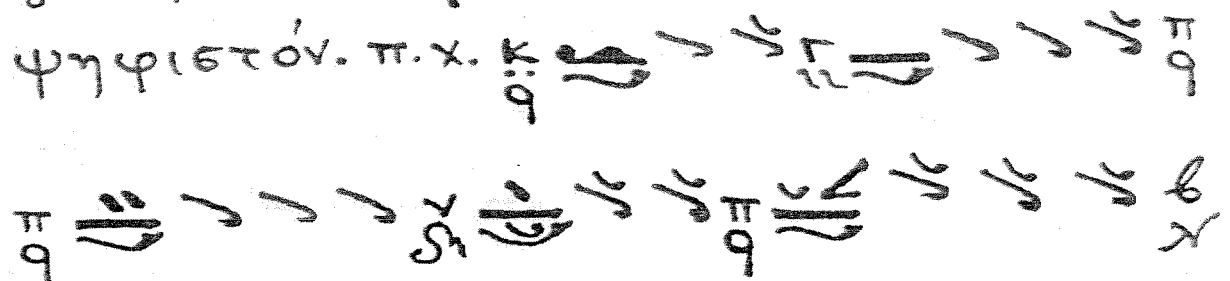
Εἰς τὰς ἐξαιρέσεις τοῦ κανόνος δίδεται
ἡ εὐκαιρία εἰς τόν γράφοντα μελωδίαν
καί διά ἰδιαίτερον τονισμόν νά μή θέ-
σῃ βαρείαν ἀλλά νά τονίσει τήν συλ-
λαβήν μέ πεταστήν καί ὡς ἀκολουθεῖ
κατάβασις μέ τήν ἰδίαν συλλαβήν.

π. χ. $\overset{\Delta}{\Sigma\eta} \sim \tau \epsilon \epsilon$

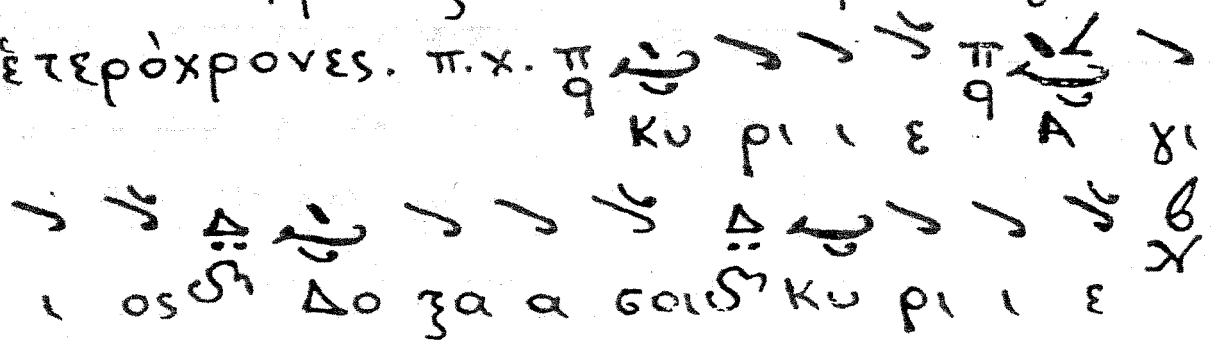
Ὅταν μετά τήν τονιζομένην συλλαβήν
ἀκολουθεῖ μία Ἀπόστροφος μέ νέαν
συλλαβήν, τότε ἡ τονιζομένη συλλαβή
γράφεται μέ πεταστήν. π. χ. $\overset{\Delta}{\Sigma\eta} \sim \kappa \upsilon \rho \overset{\Delta}{\delta} \circ \zeta \alpha$
κυ ρι δο ζα

Ὅταν μετά τήν τονιζομένην συλλαβήν

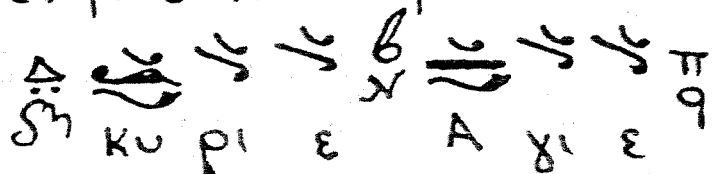
ἀκολουθοῦν δύο ἢ περισσότερες ἰσόχρο-
νες καταβάσεις, τότε κάτω ἀπό τόν φθόγ-
γο τῆς τονιζομένης συλλαβῆς τίθεται
ψηφιστόν. π.χ.

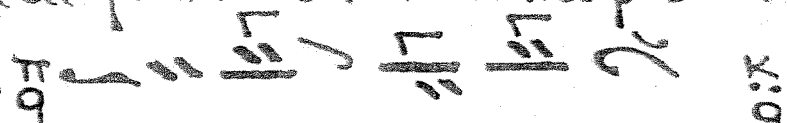

Ὅταν μετά τήν τονιζομένην συλλαβήν
ἀκολουθοῦν δύο ἢ περισσότερες καταβά-
σεις καί ἡ τονιζομένη συλλαβή χρειάζε-
ται κλάσμα, τότε τονίζουμε μέ τήν πε-
ταστή ἐνῶ οἱ φωνές πού κατεβαίνουν
καί δέν χρειάζονται κλάσμα λέγονται
ἑτερόχρονες. π.χ.

Ὅταν κατερχόμεθα δύο ἢ περισσότερες
φωνές μέ κλάσμα-ἰσόχρονες, τότε εἰς
τήν τονιζομένην συλλαβήν τίθεται ψη-
φιστόν. π.χ.

προφέρονται μαλακά καὶ χωρὶς διακοπήν. π.χ.

πα α ρ α α α σ χ ο υ

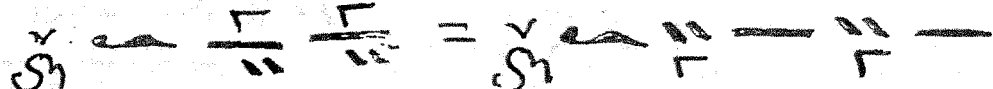
Ὅταν ἀκολουθεῖ ἀνάβασις ἢ ἰσότης

π.χ.

κυ υ ρ ι ε δο ζ α α βο ι

κεντήματα γράφονται ὅπως ἀνωτέρω, χωρὶς συμπλοκήν μέ τό Ὀλίγον, καί εἰς ὀριζόντιον εὐθείαν γραμμήν.

Τά κεντήματα ὅταν εἶναι κάτω ἀπό τό Ὀλίγον ἀνωθεν τοῦ ὁποίου ὑπάρχει Γοργόν, τό Γοργόν ἀνήκει στά κεντήματα καί λαμβάνεται εἰς τήν ἄρσιν.

π.χ.

Ἐπίσης ὅταν τά κεντήματα εἶναι ἀνω ἀπό τό Ὀλίγον μέ Γοργόν, πάλιν λαμβάνονται εἰς τήν ἄρσιν ὅπου θά ἔχει θέσιν πρῶτον τό Ὀλίγον καί ἄρσιν τά κεντήματα μέ τό Γοργόν. Ὅρος λοιπόν εἶναι: ὅταν ὑπάρχει συμπλοκή Ὀλίγου καί κεντημάτων μετὰ Γοργοῦ, ἢ κάτω ἀπό τό Ὀλίγον εἶναι τά κεντήματα.

καί ἄνω τοῦ Ὀλίγου τό Γοργόν ἢ κά-
τω τό Ὀλίγον καί ἄνω τὰ κεντήμα-
τα μέ τό Γοργόν, πάντοτε τό Γοργόν
ἀνήκει στα κεντήματα.

$$\text{π.χ. } \gamma \text{ } \underline{\underline{\gamma}} \text{ } \frac{\gamma}{\gamma} = \gamma \text{ } \underline{\underline{\gamma}} \text{ } \frac{\gamma}{\gamma} -$$

$$\gamma \text{ } \underline{\underline{\gamma}} \text{ } \frac{\gamma}{\gamma} = \gamma \text{ } \underline{\underline{\gamma}} \text{ } \frac{\gamma}{\gamma}$$

Τὰ κεντήματα δέν ἐπιδέχονται
νέαν ευλλαβήν οὔτε χρόνον κλάσ-
μα ἢ Ἀπλήν. Γράφονται δέ κάτω
ἀπό τό Ὀλίγον ὅταν συνεχίζεται
ἡ ἰδία συλλαβή καί ἐπὶ τοῦ Ὀλίγου.

$$\text{π.χ. } \gamma \text{ } \underline{\underline{\gamma}} \text{ } \frac{\gamma}{\gamma} \text{ } \beta \text{ } \underline{\underline{\beta}} \text{ } \frac{\beta}{\beta} \text{ } \gamma \text{ } \underline{\underline{\gamma}} \text{ } \frac{\gamma}{\gamma}$$

και αι κυ υ ρι

Ἀκόμη ὅταν τὰ κεντήματα ἄνωθεν
τοῦ Ὀλίγου συνεχίζουν τήν συλλα-
βήν τοῦ Ὀλίγου. π.χ

$$\pi \text{ } \underline{\underline{\pi}} \text{ } \gamma \text{ } \underline{\underline{\gamma}} \text{ } \frac{\gamma}{\gamma} \text{ } \alpha \text{ } \underline{\underline{\alpha}} \text{ } \frac{\alpha}{\alpha} \text{ } \tau \text{ } \underline{\underline{\tau}} \text{ } \frac{\tau}{\tau} \quad \pi \text{ } \underline{\underline{\pi}} \text{ } \frac{\pi}{\pi} = \underline{\underline{\pi}} \text{ } \frac{\pi}{\pi}$$

πα α α α τερ λε λε ε

περίδιπλῆς συνεχούς καταβάσεως
μετά Γοργοῦ.

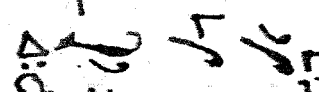

Γιά νά κατέλθωμεν δύο φωνές

συνεχῶς μετὰ Γοργου ὑπάρχουν τρεῖς τρόποι.

Α' κατερχόμεθα μέ ὑπορροή ὅταν συνεχίζεται ἡ ἰδία συλλαβή, καί εἰς δύο καταβάσεις. π.χ.
 ὦ μο ο νε

Β' κατερχόμεθα μέ τό συνεχές ἔλαφρόν ὅταν ἀλλάζει ἡ συλλαβή εἰς τήν δευτέραν κατάβασιν.

π.χ. — —
 ε λε ον ει ὦ κυ ρι ε

Γ' κατερχόμεθα μέ δύο ἀποστροφούς ὅταν ἀλλάζει ἡ συλλαβή καί ἡ συλλαβή. π.χ.

ὦ κυ ρι ε Δοξα σοι

ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΙΣΟΥ

Τό "Ισον εἶναι ἡ βάση τῆς μελωδίας. Εἶναι χαρακτηῆρας ἰσότητος. Ὅταν τεθεῖ εἰς τήν ἀρχήν τῆς μελωδίας ἐπαναλαμβάνει τόν φθόγγον τῆς πρό αὐτοῦ μαρτυρίας, καί ἐν μέσῳ ἄλλων φθόγγων ἐπαναλαμβάνει τόν προηγηθέντα φθόγγον καί τήν ὀξύτητα αὐτοῦ. Χωρίς τό

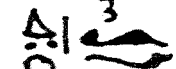

Ἦσον δέν ὑπάρχει οὔτε ἀνάβασις οὔτε
κατάβασις. Γράφεται καί εἰς τήν ἀρχήν
καί εἰς τό τέλος τῆς μελωδίας. Πρό τοῦ
Ἦσου μπορεῖ νά γραφεῖ ὅποιοσδήποτε
χαρακτήρας ἐκτός τῆς πεταστῆς. Μετά
τό Ἦσον δύναται νά γραφεῖ ὅποιοσδήποτε
χαρακτήρας.

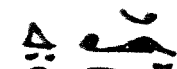
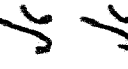
Ὄταν μετά τό Ἦσον ἀκολουθεῖ μία Ἀπό-
στροφος πού χρειάζεται ἓνα ἤ περισσό-
τερους χρόνους, τότε πρό τοῦ Ἦσου γρά-
φεται βαρεία, καί ἡ Ἀπόστροφος δέν
ἐπιδέχεται κλάσμα, ἀλλά Ἀπλήν δι-
πλήν ἢ Τριπλήν. καί χωρίς πρόθε-
τον χρόνον εἰς τήν Ἀπλήν γράφεται
βαρεία. π.χ

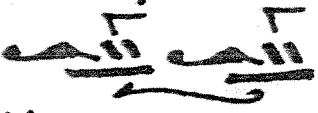

Ὄταν μετά τό Ἦσον ἀκολουθοῦν δύο
ἤ περισσότερες Ἀπόστροφες ἰσόχρο-
νες τοῦ Ἦσου, τότε κάτωθεν αὐτοῦ γρά-
φεται ψηφιστόν. π.χ.

Δι
Ση κυ ρι ε

Δι
Ση κυ υ ρι ε

Δι
Ση κυ ρι ε

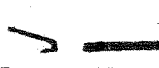

βήν νά γραφεί ἡσων μέ κεντήματα,
 πάλιν τό ἡσων ὑποτάσσει τό ὀλίγον καί
 κάτωθεν γράφεται Σύνδεσμος καί ἐξαγ-
 χέλεται ἡ συλλαβή ἀχωρίστως καί μέ
 κυματισμόν. π. χ.

Δ Δ
 χει ει ρας δι φω στη ηρ ο

Ὅταν γράφονται τρία ἡσα καί τό δεύ-
 τερο θέλει ὀργχόν, τότε πρό τοῦ πρώτου
 ἡσου τίθεται βαρεία, καί κάτω μεταξύ
 πρώτου καί δευτέρου γράφεται τό ὀ-
 μαλόν διά κυματισμόν.

π. χ. Δ
 το ο ο δι

Ὅταν μετά τό ἡσων ἀκολουθεῖ συνεχές
 ἑλαφρόν καί ἡ συλλαβή τοῦ ἡσου δέν
 χρειάζεται τονισμόν, γράφεται μόνον
 τό ἡσων.

π. χ. Δ
 εν τη πε τρα της ο μολο γι ι

Ὅταν ὅμως ἡ συλλαβή τοῦ ἡσου θέλει
 ζωηρότητα ἢ ἰδιαίτερον τονισμόν τότε
 γράφεται ψηφιστόν ἢ ὑποτάσσει

π.χ.

Αι νει ει ει ει τε

Ὅταν ὑπό τήν ἰδίαν συλλαβήν γρά-
φονται τέσσαρα ἢ πέντε ἴσα τὸ δέ
τελευταῖον ὑποτάσσει τὸ ὀλίγον ἀκο-
λουθοῦν δέ κεντήματα μέ Γοργὸν καί
κατάβασις, τότε μετὰ τὸ πρῶτο ἴσον
γράφεται βαρεῖα. Κάτωθεν δέ τὸ ὀμα-
λὸν μεταξύ δευτέρου καί τρίτου, κάτω-
θεν δέ μεταξύ τῶν δύο τελευταίων Σύν-
δεσμος. π.χ.

κ
ε ε ε λ π ι ι ι ι ι ι ι ι

Ὅταν μετὰ τὸ ἴσον ἀκολουθεῖ μία Ἀπό-
στροφος μέ ἄλλην συλλαβήν τότε τὸ ἴσον
ὑποτάσσει τήν Πεταστήν διὰ τονισμόν.

π.χ.

Ὡς Αι νει τε τὸν Κυ ρι ον

καὶ ὑπό τήν ἰδίαν συλλαβήν ὅταν ἀκο-
λουθεῖ μία Ἀπόστροφος καὶ θέλομεν νά
δώσωμεν τὸν τονισμόν τῆς Πεταστῆς
ὑποτάσσεται ὑπό τοῦ ἴσου καὶ γράφε-
ται κάτωθεν αὐτοῦ.

π.χ.

Δ Π
 δῆ Κυρι ι ε 9

Όταν τόΐσον χρειάζεται κλάσμα καί
 ἀκολουθεῖ ὑπορροή μέ Γοργόν, τότε γρά-
 φεται ψηφιστόν κάτωθεν τοῦ ΐσου.

π. χ. Δ
 δῆ φυ υ υ βι ις γε ραι ρουου βαα

Όταν τόΐσον ἀκολουθοῦν κεντήματα
 μέ Γοργόν καί ἄλλο ΐσον, τότε χρειάζε-
 ται τό στήριγμα τοῦ Ὀλίγου καί γράφε-
 ται οὕτω.

ν
 δῆ Αλ λη λου ου ου ου ι ι ι ι
 α δῆ

Έδῶ γράφεται βαρεία μετά τά κεντή-
 ματα καί τό Γοργόν λαμβάνει στήζιν
 στό δεξιόν μέρος.

Διά λόγους καλαισθητικούς δύναται
 νά γραφεῖ κάτωθεν τοῦ ΐσου Ἀπό-
 στροφος ὑπό τήν ἰδίαν ευλαβήν ἀ-
 φροῦ γραφεῖ πρό τοῦ ΐσου βαρεία.

π.χ

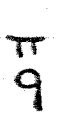

ω ω ω ω δ υ υ υ μ ι ι ι

Τό "Ισον δέχεται μίαν Ἀπλήν ἀντί τοῦ
κλάεματος μόνον μέ Ἀντικένωμα κάτω.
δεν αὐτοῦ καί ὅταν ἀπαραιτήτως ἀκο-
λουθεῖ μία κατάβασις μέ Γοργόν καί προ-
φέρονται οἱ δύο φθόγχοι ἐνωμένοι καί
«ὥσεί κρεμάμενοι» ὑπό τήν ἰδίαν συλ-
λαβήν. π. χ

Ἐάν τό "Ισον ἔχει ἀνάγκην τοῦ τονισμοῦ
τῆς Πεταστῆς ὑποτάγει αὐτήν, ἔάν χρειά-
ζεται καί κλάσμα καί ἀκολουθοῦν δύο
Ἀπόστροφαι ὑπό τήν ἰδίαν συλλαβήν τό-
τε μετά τό "Ισον γράφεται βαρεία καί ἀ-
κολουθοῦν Ἀπόστροφαι.

π. χ. Δ

Όταν γράφονται δύο Ψα υπό τήν ἴδιαν
 συλλαβήν τό δέ δεύτερον Ψον ἔχει ὑπο-
 τάζει τό Ὀλίγον καί ἀκολουθοῦν κεντή-
 ματα μέ Γορχόν, τότε μεταξύ πρώτου καί
 δευτέρου Ψου γράφεται κάτωθεν ὁ Σύν-
 δεσμος διά κυματισμόν καί προφοράν ἐ-
 νωμένην χωρίς διακοπήν.

π.χ. π | ου ου α α νε και αι

πρό τοῦ Ψου δέν γράφεται ποτέ βαρεία
 ὅταν ἀκολουθεῖ συνεχές ἐλαφρόν.

π.χ.   τη ηρ οι οι κτι ι ιρ

Όταν γράφονται τρία Ψα υπό τήν ἴδιαν
 συλλαβήν καί χρειάζεται κυματισμός γρά-
 φεται μεταξύ πρώτου καί δευτέρου Σύν-
 δεσμος. π   π

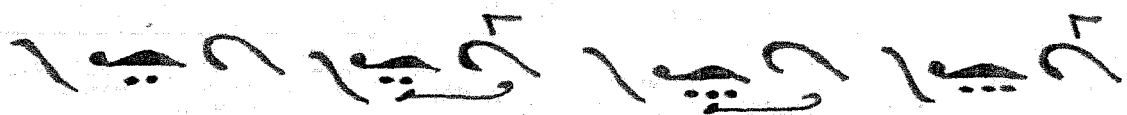
Τό Ψον δέχεται ἐπάνω ἕναν μόνον χρο-
 νικόν χαρακτήρα τό κλάσμα. Κάτω δύο
 καί τρεῖς Ἀπλές, καί μίαν Ἀπλήν δέχεται
 μόνον μέ Ἀντικένωμα, καί ἐφ' ὅσον

ἀκολουθεῖ κατάβασις μέ Γοργόν.

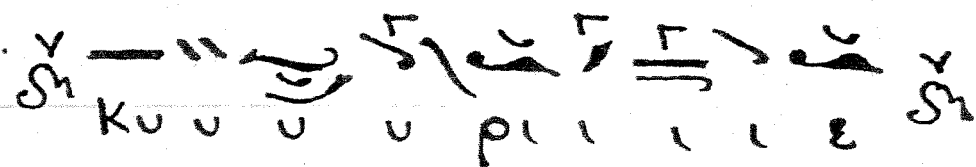
π.χ.

Ὄταν χρειάζεται νά προστεθοῦν δύο ἢ τρεῖς Ἀπλές κάτω ἀπό τό Ἰσον καί ἀκολουθεῖ χαρακτήρας καταβάσεως μόνον Ἀπόστροφος ἢ Ἐλαφρόν, γράφεται κάτωθεν Σύνδεσμος γιά ἀχώριστον προφοράν μέ ἔλαφρόν κυματισμόν, καί πρό τοῦ Ἰσου γράφεται βαρεία πού ἐγερθεῖ ἐπὶ τοῦ τελευταίου χρόνου τοῦ Ἰσου.

π.χ.

Ὄταν τό Ἰσον χρειάζεται κλάσμα καί ἀκολουθεῖ ὑπορροή μέ Γοργόν, τότε πρό τοῦ Ἰσου γράφεται βαρεία.

π.χ.
 Κυ υ υ υ ρι ι ι ι ε

Ὄταν μετά τό Ἰσον ἀκολουθεῖ Ἀπόστροφος μέ Γοργόν καί μετά ἀνάβασις, γράφεται πρό τοῦ Ἰσου βαρεία. π.χ.

 τη φωνή η η η η η τη η η ης δε

Όταν μετά τό'ἴσον ἀκολουθεῖ Ἀπόστρο-
 φος μέ Γοργόν καί ἕτερον ἴσον ὑπό τήν ἰδί-
 αν συλλαβήν, τότε πρό τοῦ πρώτου ἴσου
 γράφεται βαρεία, καί σύνδεσμος κάτω
 ἀπό τήν Ἀπόστροφον καί τό δεύτερον
 ἴσον, διά κυματισμόν καί προφοράν ἑνω-
 μένην. π.χ

 ε ε ε ε ε ε ε ε ε χερ σιν

ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ ΤΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΩΝ ΑΝΑΒΑΣΕΩΣ

περί τῆς συμπλοκῆς τοῦ Ὀλίγου.

Ὀνομάσθη Ὀλίγον — ὁ χαρακτήρας αὐ-
 τός τῆς ἀναβάσεως διότι ἀναβιβάζει ἀνά
 ἓνα φθόγγο, ὀλίγον-κατ' ὀλίγον τήν φω-
 νήν.

Όταν θέλωμεν νά ἀνέλθωμεν συνεχῶς
 ὁρισμένους φθόγγους ἕκαστος τῶν ὁποί-
 ων λαμβάνει νέαν συλλαβήν τότε γρά-
 φωμεν τό Ὀλίγον ἄνωθεν ἑκάστης

συλλαβῆς. π.χ.

π
 εν τω ουρανῳ τα ὄμματα

π 9
Tas ε επε ρι νας η μων ευ χας

Ὅταν ἀνερχόμεθα συνεχῶς πολλούς φθόγ-
γους ὑπὸ τὴν ἴδιαν συλλαβὴν γράφωμεν
τὰ κεντήματα κάτωθεν τοῦ ὀλίγου.

$\pi. x. \pi$
 9
 $Ku p l e e e$
 $x: 9$

Ἐάν χρειάζεται ἀνάβασις μέ ζευγος συ-
λαβῶν πού θέλουν κεντήματα καί αἱ
δύο, τότε γράφωμεν αὐτά ἄνωθεν τῶν
δύο ὀλίγων.

γ
 ϵ | \parallel \parallel \curvearrowright (ὄρα κεκραγῆριον ἱακῶβου.)
 ει βα κου σο

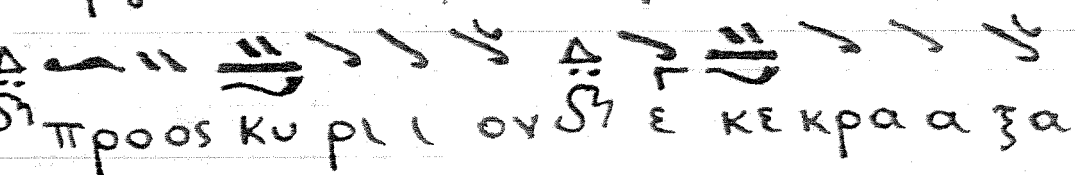
Γ ς | = = ≡ > / ζ γ ω > π
 δοζολογού μεν γε ε 9
 (Δοζολογία Ἰακώβου· Ήχος α' κε)

Εἰς ὅλας τὰς ἄλλας περιπτώσεις ὅταν
ἀνωθεν τοῦ Ὀλίγου γράφωμεν κεντή-

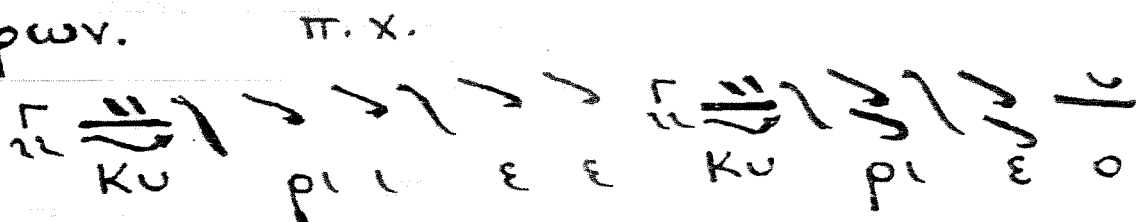
ματα ἀκολουθεῖ ἰσότης ἢ κατάβασις.

π.χ. Δο ζα πα α τρι

Ὄταν ἄνωθεν τοῦ Ὀλίγου χρειάζονται κεντήματα πού ζητοῦν ζωηρότητα καὶ ἀκολουθοῦν ἀπαραιτήτως δύο ἢ περισσότερες καταβάσεις Ἀποστροφῶν τότε γράφωμεν κάτωθεν τοῦ Ὀλίγου τὸ ψηφιστόν πού ἐνεργεῖ ἐπὶ τῶν κεντημάτων.

π.χ. πρὸς κυ ρι ι ον ε κε κρα α ζα

Ὄταν ἄνωθεν τοῦ Ὀλίγου ὑπάρχουν κεντήματα ἀκολουθεῖ δὲ Ἀπόστροφος ἔνσημος, δευτέρα Ἀπόστροφος ὑπὸ τὴν ἰδίαν συλλαβὴν καὶ ἐν συνεχείᾳ ἄλλη Ἀπόστροφος ἔνσημος καὶ ἄλλη μὲ ἰδίαν συλλαβὴν, τότε τίθεται ψηφιστόν κάτωθεν τοῦ Ὀλίγου, καὶ προτάσσεται ἡ βαρεῖα πρὸ ἐκάστου ζεύγους τῶν Ἀποστροφῶν.

π.χ. κυ ρι ι ε ε κυ ρι ε ο

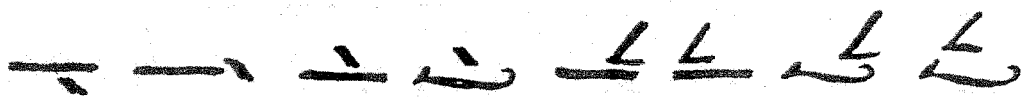

 Κυ ρι ε ε δο ο ο ζα α α

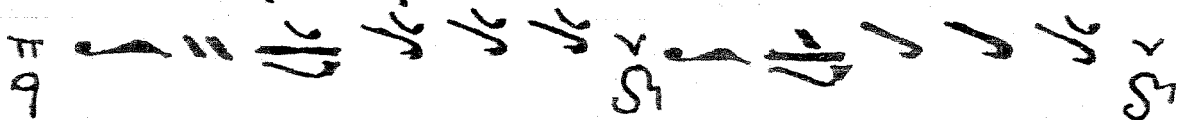
βοι

Τό Όλιγον συμπλέκεται μέ ὅλους τούς χαρακτήρες ποσότητος.

Τό Όλιγον καί ἡ Πεταστή ἀνήκουν εἰς ὑποτακτικά σημεῖα τῆς μουσικῆς καί λέγονται σώματα. Γίνονται ὑποτακτικά τῶν πνευμάτων κεντήματος καί ὑψηλῆς. Τά πνεύματα δέν ἐκφωνοῦνται οὔτε γράφονται μόνα των. Ἐκφωνοῦνται καί γράφονται ὅταν στηρίζονται εἰς σώματα Όλιγου καί Πεταστῆς.

Τό Όλιγον δέχεται ψηφιστόν ὅταν ἀκολουθοῦν δύο ἢ περισσότερες καταβάσεις. Σπανίζουν οἱ περιπτώσεις πού τό Όλιγον δέχεται ψηφιστόν ὅταν ἀκολουθεῖ μία μόνον κατάβασις. π.χ.

Τό Ὀλίγον δέχεται ψηφιστόν ὅταν ὑ-
πάρχουν κεντήματα ἄνωθεν αὐτοῦ μέ-
την ἰδίαν συλλαβὴν καὶ ἀκολουθοῦν
δύο οἱ περισσότερες καταβάσεις. π.χ.

π Δ ε β ο τ α κ υ ρ ι ε δ θ
9 Δ ε β ο τ α κ υ ρ ι ε θ

Ἐάν τό Ὀλίγον χρειάζεται κλάσμα καί
ζωηρότητα καὶ ἀκολουθεῖ μία Ἀπόστρο-
φος μέ κλάσμα μέ ἰδίαν ἢ ἄλλην συλλα-
βήν, γράφεται κάτωθεν μεταξύ τῶν δύο
φθόγγων Ὁμαλόν καὶ διά κυματισμόν.

π β α ο τ α κ υ ρ ι ε δ θ
π β α ο τ α κ υ ρ ι ε θ

Ὅταν μετὰ τό Ὀλίγον ἀκολουθεῖ ἴσον
ὑπό τήν ἰδίαν συλλαβὴν γράφεται κά-
τωθεν Ὁμαλόν. π.χ

χ α ι α ι ρ ε π α α ν τ α
χ αι αι ρε πα αν τα

Ἐάν κάτωθεν τοῦ Ὀλίγου ἢ ἄνωθεν αὐ-

τοῦ ὑπάρχουν κεντήματα μέ Γοργόν πάν-
τοτε τό Γοργόν ἀνήκει στά κεντήματα.

$\frac{\Gamma}{\text{---}}$ $\frac{\Gamma}{\text{---}}$ $\frac{\Gamma}{\text{---}}$

Τό Ὀλίγον ὅταν ἔχει κάτωθεν τὰ κεν-
τήματα δέν ἐπιδέχεται νέαν συλλαβήν
συνεχίζει τήν προηγουμένην. Ὅταν τὰ κεν-
τήματα εἶναι ἄνωθεν δέχεται συλλαβήν.

π.χ. $\frac{\beta}{\chi}$ $\frac{\Gamma}{\text{---}}$ $\frac{\chi}{\delta}$ $\frac{\Gamma}{\text{---}}$ $\frac{\chi}{\delta}$
πα ρα α εχου πα ρα α εχου

Τό Ὀλίγον ὅταν δέν χρειάζεται κλάσμα
ἢ Ἀπλές καί ἀκολουθεῖ Συνεχές Ἐλαφρόν
ἢ Ὑπορροή μέ Γοργόν δέχεται ψηφιστόν

$\frac{\text{---}}{\text{---}}$ $\frac{\text{---}}{\text{---}}$ $\frac{\text{---}}{\text{---}}$

Τό Ὀλίγον δέχεται ψηφιστόν ὅταν ὑπάρ-
χει καί μία ἰσόχρονος κατάβασις καί ἑ-
τερόχρονοι κατιόντες φθόγγοι. π.χ.

$\frac{\Delta}{\text{---}}$ $\frac{\text{---}}{\text{---}}$ $\frac{\text{---}}{\text{---}}$ $\frac{\text{---}}{\text{---}}$ $\frac{\text{---}}{\text{---}}$ $\frac{\text{---}}{\text{---}}$ $\frac{\text{---}}{\text{---}}$ $\frac{\text{---}}{\text{---}}$
ο τι θε ε ε ος ος ε τε ε

Οἱ ἑχχρονες ὑποστῶσσις Ἀρχόν, Ἡμιόλιον,
καί Δίαρχον, πού διακροῦν κοί αὐξάνου-
τόν χρόνον, τίθονται μόνον ἄνωθεν τοῦ

Ὀλίγου, κάτωθεν τοῦ ὁποίου ὑπάρχουν
κεντήματα.

$$\frac{7}{\text{u}} \quad \frac{4}{\text{u}} \quad \frac{3}{\text{u}}$$

καὶ οἱ τρεῖς ἔχχρονες ὑποστάσεις δια-
ροῦν μέ Γοργόν καὶ προθέτουν ἀνάλο-
γον χρόνον.

$$\frac{7}{\text{u}} = \frac{1}{\text{r}} - \frac{1}{\text{r}} \quad \frac{4}{\text{u}} = \frac{1}{\text{r}} - \frac{1}{\text{r}} \quad \frac{3}{\text{u}} = \frac{1}{\text{r}} - \frac{1}{\text{r}}$$

Ὁ Σταυρός + καὶ ἡ Σιωπή, (παῦσις \))
γράφονται καὶ πρό, καὶ μετὰ τὸ Ὀλίγον.

φθορές τῶν ἤχων, Διέσεις καὶ Ὑφέσεις
γράφονται ἄνωθεν καὶ κάτωθεν τοῦ
Ὀλίγου. Ἡ βαρεία προγράφεται τοῦ Ὀλί-
γου, οἱ δὲ χαρακτῆρες ποιότητος κάτω-
θεν αὐτοῦ.

$$\text{u} + \text{---} \text{---} \text{---} \text{---} \text{---} \text{---} \text{---} \text{---}$$

$$\frac{\text{u}}{\text{u}} \quad \frac{\text{r}}{\text{r}} \quad \frac{\text{u}}{\text{u}} \quad \frac{\text{r}}{\text{r}} \quad \frac{\text{u}}{\text{u}} \quad \frac{\text{r}}{\text{r}} \quad \frac{\text{u}}{\text{u}} \quad \frac{\text{r}}{\text{r}}$$

$$\frac{\text{u}}{\text{u}} \quad \frac{\text{r}}{\text{r}} \quad \frac{\text{u}}{\text{u}} \quad \frac{\text{r}}{\text{r}}$$

ΠΕΡΙ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΗΣ ΠΕΤΑΣΤΗΣ.

Ἡ πεταστή ἀναβαίνει μίαν φωνήν (ε-

να φθόγγον) καὶ ἐκτελεῖται μέ διαφο-
ρετικήν ἐξαγγελίαν ἐκ τῶν ἄλλων κα-
ρακτῆρων ἀναβάσεως. Ζητεῖ ζωηρότη-
τα μετὰ κύκλου περί αὐτήν, καὶ πέταγμα
(τίναγμα) τῆς φωνῆς πρὸς τὰ ἄνω ὥστε
νά πλησιάζει τὸν ἀμέσως ὀξύτερον φθόγ-
γον.

Ὁ χρύσανθος ἀναφέρει εἰς τὸ μέγα θεω-
ρητικόν διὰ τὴν διαφορὰν τῆς ἐντόσεως
τοῦ φθόγγου τοῦ χαρακτῆρος τῆς πετα-
στῆς ὅτι θέλει ἀνάβασιν τῆς φωνῆς ὀλί-
γον περισσότερον ἀπὸ τὴν φυσικὴν ὀ-
ξύτητα τοῦ τυχόντος φθόγγου, καὶ τὴν
ἐκτέλεσιν αὐτὴν ζητεῖ καὶ ὅταν ὑπο-
τάσσεται ἀπὸ τὸ ἴσον καὶ ἄλλους κα-
ρακτῆρας καταβάσεως.

Ἡ πεταστὴ δύναται νὰ τεθεῖ εἰς τὴν
ἀρχὴν κάθε μέλους, οὐδέποτε ὅμως εἰς
τὸ τέλος.

Πρὸ τῆς πεταστῆς γράφεται ὅποιοσδήποτε
χαρακτῆρας. Μετὰ ὅμως τὴν πεταστὴν
δὲν γράφεται οὔτε ἴσον οὔτε χαρακτῆ-
ρας ἀναβάσεως. Ἀπαραιτήτως ἀκολουθεῖ
κατάβασις.

Ἡ πεταστή δέχεται μίαν μόνον ἰσόχρο-
νον κατάβαιν με τήν ἰδίαν ἢ ἄλλην
συλλαβήν. π.χ

κ: 9 9
Οι οι μοι τι ω μοι ω θην ε χω

κ: 9 9
ε πι τον λιθον κα θη μενον

Δ: 3 3
ον ευρησει ρα α θυ υ μουουντα

π: 9 9
Α ρι ος ε ε ε λε ε η η μο

Δ: 3 3
δα πα νη η η η η σα α α ας

6 6
πλου ου λου ου ου ου σι ι ι

π: 8 8
α α α α ντι ι ι ι λη

Όταν ἡ πεταστή χρειάζεται κλάσμα τότε

ἀκολουθοῦν ἀπαραιτήτως μία ἢ δύο ἢ περισσότεροι χαρακτῆρες καταβάσεως ἄνευ ἑτεροχρόνου. π.χ.

κ
9
Κυ ρι ε α μα ρ τα νων ου παυ ο μαι

κ
9
Κυ ρι ε και τον φο βον βου πτο ου ου μαι

π
9
Κυ ρι ι ε ε κε ε κρα α α ζα α

Ἐάν ἡ πεταστή χρειάζεται κλάσμα καὶ ἀκολουθοῦν ζεύγη Ἀποστρόφων μέσῃ συλλαβῇ ἐπὶ τῆς πρώτης Ἀποστρόφου κάθε ζεύγους, τότε προτάσσεται ἡ βαρεία πρό ἑκάστου ζεύγους τῶν Ἀποστρόφων. π.χ.

Δ
9
ῥαι νε βα τω ω το ον Κυ υ ρι ι

Γ
9
ι ι ον

Ὅταν ὅμως κάθε δεύτερη Ἀπόστροφος ἔχει νέαν συλλαβὴν δὲν τίθεται βαρεία.

τε ε ρι ρε ε ρι ρε ε ρεμ

Εάν μετά τήν Πεταστήν ὁ κατιών χα-
 ρακτήρ χρειάζεται κλάσμα, τότε δύναται
 νά ἀκολουθοῦν καί ἄλλοι κατιόντες χα-
 ρακτήρες. π.χ.

Α'

Όταν ἡ Πεταστή δεχεται κλάσμα καί ἀ-
 ἀκολουθοῦν ὑπό τήν ἰδίαν συλλαβήν
 δύο ἐτερόχρονες καταβάσεις τότε γρά-
 φεται μετά τήν Πεταστήν βαρεία.

μου ου ου ου

Όταν ἡ Πεταστή χρειάζεται κλάσμα
 καί ἀκολουθοῦν ὑπό τήν ἰδίαν συλλα-
 βήν δύο χαρακτήρες συνεχούς κατα-
 βάσεως μετά Γοργου τότε ἐπὶ τοῦ
 πρώτου γράφεται ὑπορροή. π.χ.

ε χωω

Ἐάν ὁ δεύτερος χαρακτήρας καταβάσεως ἔχει συλλαβὴν καὶ ὁ πρῶτος θέλει Γοργόν τότε γράφεται συνεχὲς ἔλαφρόν. π.χ.

Δι ε γω δε

πα τε ρα γι ον

Ἡ πεταστή ἀπὸ τὰς χρονικὰς ὑποστάσεις δέχεται κάτωθεν μόνον τὸ κλάσμα καὶ τὴν Ἀπλήν πάντοτε ὑπὸ τὸ Ἀντικένωμα.

π.χ.

Ἡ πεταστή δέχεται ἐν μίαν μόνον περίπτωσιν κάτωθεν κλάσμα μετὰ ψηφιστοῦ ὅταν ἀκολουθεῖ μία μόνον Ἀπόστροφος μετὰ Γοργοῦ.

π π
9 Ky υ υ υ υ ρι ι ι ι ε 9

Ἡ πεταστή ἐκ τῶν σημείων ἀλλοιώσεως δέχεται ἄνωθεν μόνον τὴν ἄφρεσιν καὶ ἐν καμίαν περίπτωσιν Δίεσιν. Αἱ φθοραὶ γράφονται ἄνωθεν καὶ κάτωθεν.

Ἡ πεταστή ὑποτάσσεται ἀπὸ τὸ ἥβον
καὶ ἀπὸ τὴν ὑψηλὴν ὅταν τίθεται εἰς
τὸ δεξιὸν μέρος αὐτῆς.

≡ ἐκτελεῖται τὸ ἥβον μέ τὴν ποιό-
τητα τῆς πεταστῆς. ↵ ἐκτελεῖται ἡ
ὑψηλὴ ἀνερχομένη 4 αρες φωνές μέ τὴν
ποιότητα τῆς πεταστῆς.

Ὅταν τίθεται ἡ ὑψηλὴ εἰς τὸ ἀριστερόν
μέρος τῆς πεταστῆς ἀνερχόμεθα 5 φω-
νές καὶ συνεκφωνεῖται μέ τὴν ποιότη-
τα τῆς πεταστῆς ↵

Γράφεται πεταστή ὅταν ἀκολουθοῦν δύο
ἀπόστροφοι ἐκ τῶν ὁποίων ἡ δευτέρα ἔ-
χει γοργόν καὶ ἀκολουθεῖ ἥβον. π.χ.

κ ↵ ↗ 5 ↵ Δ ≡ ↗ 5 ↵
9 το ο ο τε 9 ὅ ο ο ὅταν

Ἡ πεταστή καὶ ὅταν ὑποτάσσεται καὶ
ὅταν συνεκφωνεῖται διατηρεῖ τὴν ποιο-
τικὴν τῆς ἐνέργειαν.

Ἡ πεταστή δέχεται πρό αὐτῆς τὴν βα-
ρεῖαν καὶ κάτωθεν τὸν σύνδεσμον μέ

χρόνον. Δέχονται μόνον χαρακτήρας
 πού διαιροῦν τὸν χρόνον Γοργόν δι-
 χοργον καὶ Τρίχοργον. Τὸ Γοργόν γρά-
 φεται καὶ ἄνω καὶ κάτω ἀπὸ τὰ κεν-
 τήματα. Τὸ Δίχοργον καὶ τὸ Τρίχοργον
 γράφονται ἄνω ἀπὸ τὰ κεντήματα.
 Μετὰ ἀπὸ τὰ κεντήματα ἀκολουθεῖ
 ἄλλος χαρακτήρας διότι ἐκαμίαν πε-
 ρίπτωσιν δέν γράφονται δύο φορές κεν-
 τήματα ἔστω καὶ ἂν συνεχίζεται ἡ ἴδια
 συλλαβή. Προφέρονται ἑλαφρά καὶ ἡ ἀνά-
 βας εἶναι ἐνωμένη καὶ συνεχῆς μετὰ
 τοῦ προηγουμένου φθόγγου. (χωρὶς δια-
 κοπήν.) Τίθονται πάντοτε ἐς συνεχῆ ἀ-
 νάβασιν, καὶ λαμβάνονται εἰς τὴν ἄρσιν
 τοῦ μέτρου. Γράφονται καὶ κάτω καὶ
 ἄνω ἀπὸ τὸ Ὀλίγον. Ὅταν εἶναι κάτω
 ἐκτελοῦνται πρῶτον τὰ κεντήματα καὶ
 μετὰ τὸ Ὀλίγον. Ὅταν εἶναι ἄνω ἐκτελεῖ-
 ται πρῶτον τὸ Ὀλίγον καὶ μετὰ τὰ κεν-
 τήματα. Ὅταν κάτω ἀπὸ τὸ Ὀλίγον ὑ-
 πάρχουν κεντήματα καὶ ἄνω τοῦ Ὀλί-
 γου Γοργόν, $\frac{\Gamma}{\ll}$ τὸ Γοργόν ἀνήκει εἰς τὰ κεν-
 τήματα καὶ λαμβάνεται εἰς τὴν ἄρσιν.

Όταν τὰ κεντήματα εἶναι ἄνω ἀπὸ τὸ Ὀλίγον καὶ μέ Γοργόν, πάλιν τὸ Γοργόν ἀνήκει εἰς τὰ κεντήματα, ὅποτε ἔχει θέ-
 ειν τὸ Ὀλίγον καὶ ἄρβιν ἔχουν τὰ κεν-
 τήματα. Δηλαδή καὶ εἰς δύο διαφορε-
 τικὲς περιπτώσεις τὸ Γοργόν ἀνήκει εἰς τὰ
 κεντήματα. π.χ

$$\pi \text{ — } \frac{\Gamma}{9} = \pi \text{ — } \frac{\Gamma}{9} \text{ — } \frac{\Gamma}{9}$$

$$\pi \text{ — } \frac{\Gamma}{9} \text{ — } \frac{\Gamma}{9} \text{ — } \frac{\Gamma}{9} \text{ — } \frac{\Gamma}{9} = \pi \text{ — } \frac{\Gamma}{9} \text{ — } \frac{\Gamma}{9} \text{ — } \frac{\Gamma}{9} \text{ — } \frac{\Gamma}{9}$$

$$\pi \text{ — } \frac{\Gamma}{9} \text{ — } \frac{\Gamma}{9} \text{ — } \frac{\Gamma}{9} \text{ — } \frac{\Gamma}{9} \text{ — } \frac{\Gamma}{9} \text{ — } \frac{\Gamma}{9} \text{ — } \frac{\Gamma}{9} \text{ — } \frac{\Gamma}{9} \text{ — } \frac{\Gamma}{9}$$

Όταν ἄνω τοῦ Ὀλίγου ὑπάρχει τὸ Ἄρ-
 χόν ἢ τὸ ἡμιόλιον ἢ τὸ Δίαρχον καὶ
 κάτω ὑπάρχουν τὰ κεντήματα, ἡ δι-
 αίρεσις τοῦ χρόνου πού γίνεται διὰ Γορ-
 γοῦ μέ τούς ἄνω τρεῖς χαρακτήρες πού
 διαιροῦν καὶ αὐξάνουν τὸν χρόνον ἀ-
 νήκει εἰς τὰ κεντήματα καὶ ὁ πρόσθετος
 χρόνος προσμετράται εἰς τὸ Ὀλίγον. Νά
 σημειωθεῖ ὅτι καὶ οἱ τρεῖς ἄνω χαρακ-
 τήρες γράφονται μόνον ἄνωθεν τοῦ

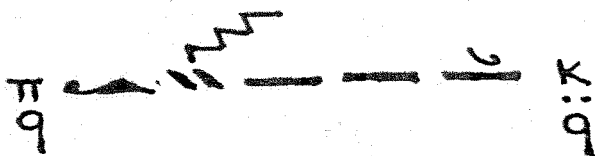
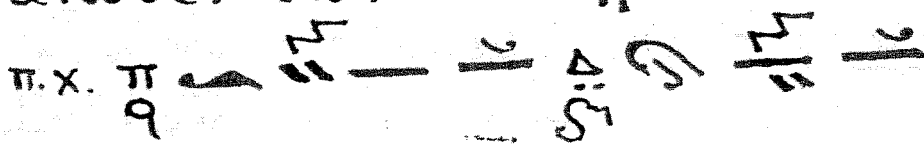
Ὀλίχου κάτωθεν τοῦ ὁποίου ὑπάρχουν
τὰ κεντήματα.

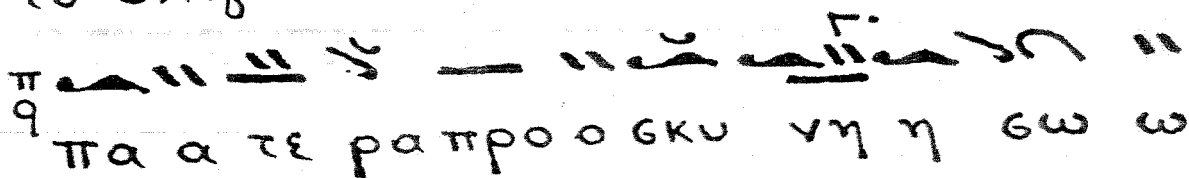
Ἐπειδὴ τὰ κεντήματα δὲν δέχονται οὔτε
τὸ κλάσμα οὔτε Ἀπλήν ἔάν χρειάζονται
χρόνον γράφεται ἴσον μετὰ τὰ κεντήματα.

Τὸ Δίχορχον καὶ τὸ Τρίχορχον γράφονται
ἄνωθεν τῶν κεντημάτων.

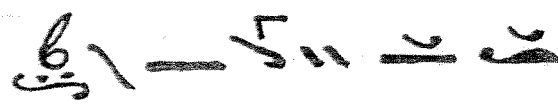

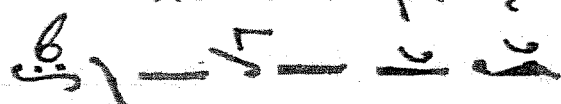
Ὅταν τὰ κεντήματα γράφονται ἄνωθεν
τοῦ Ὀλίχου ἢ καὶ μετὰ ἀπὸ αὐτό, τότε
τὸ Ὀλίχον δέχεται νέαν συλλαβήν. π.χ.

μεν κ
9

ὑπὸ τὴν ἰδίαν συλλαβὴν μετὰ Ἀπόστρο-
φον μέ Γοργόν δέν γράφονται ποτέ κεν-
τήματα ἂν χρειάζεται ἀνοδος μίας φω-
νῆς ἀλλὰ ὀλίγον.

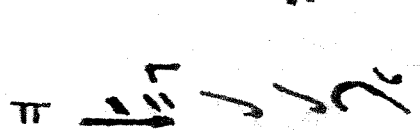
 λάθος γραφή.
κυ υ υ ρι ε

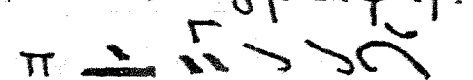
 σωστή γραφή.
κυ υ υ ρι ε

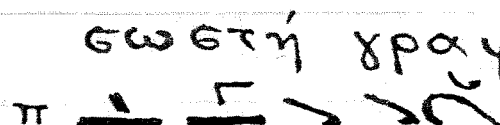
 Δε ε ε σπο τα κυ υ υ υ υ υ

 ρι ι ι ι ε

πρὸς ἀποφυγὴν συγχύσεως ἀντὶ κεντη-
μάτων γράφεται ὀλίγον ὅταν προϋπάρ-
χει κέντημα.

 λάθος γραφή.
τα αυ της

 σωστή γραφή.
τα α αυ της

 τα α αυ της

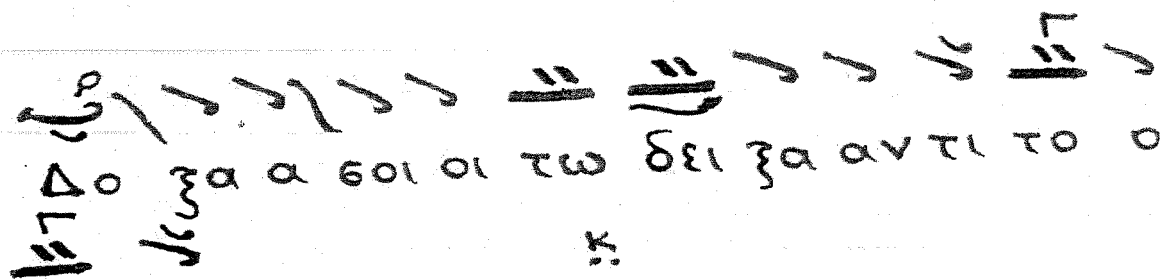
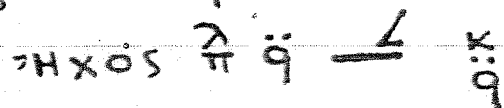
Ὅταν τὰ κεντήματα γράφονται ἀνω-

θεν τοῦ Ὀλίγου πρέπει μετὰ τὰ κεντήμα-
τα νὰ ἀκολουθεῖ ἰσότης ἢ κατάβασις.

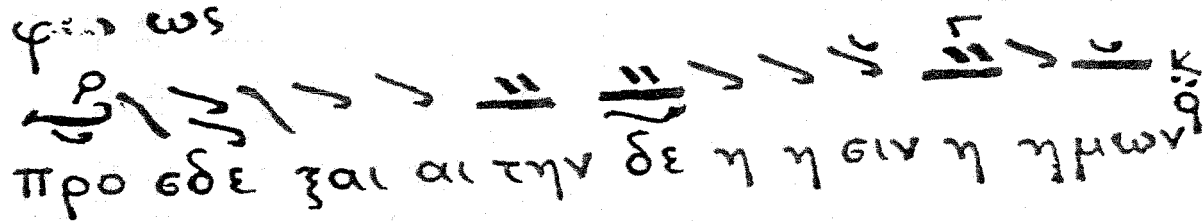

Ὅταν ὅμως εἶναι ἀνάγκη ἀναβάσεως μέ-
ζεῦχος συλλαβῶν πού χρειάζονται κεντή-
ματα, γράφομεν αὐτὰ ἐν συνεχείᾳ ἀναβά-
σει ἄνωθεν τῶν Ὀλίγων. π.χ.

Δοξολογία Πέτρου Βυζαντίου.

φως

ΠΕΡΙ ΚΕΝΤΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΥΨΗΛΗΣ

Τὸ κέντημα ἔχει ὑπερβατὴν ἀνάβασιν δύο
φωνῶν καὶ ἡ ὑψηλὴ τεσσάρων φωνῶν.
Τὸ κέντημα καὶ ἡ ὑψηλὴ ὀνομάζονται
πνεύματα καὶ ὡς πνεύματα δὲν τίθενται

ποτέ μόνα των ἄλλὰ συμπλέκονται μετὰ
τῶν βωμάτων Ὀλίχου καὶ πεταστῆς. Τό
κέντημα ὅταν τεθεῖ κάτω ἀπὸ τὸ Ὀλί-
χον, ἢ ἀμέσως μετὰ καὶ πολὺ πληγίον
αὐτοῦ, τό μηδενίζει καὶ τὸ Ὀλίχον ἔχει
δέσιν στηρίχματος, καὶ ἀνερχόμεθα δύο
φωνές ὑπερβατῶς. π.χ. $\text{ῥ} \xrightarrow{\frac{2}{\text{ῥ}}} \text{ῥ} \xrightarrow{\frac{2}{\text{ῥ}}}$

Ὅταν τεθεῖ ἄνωθεν τοῦ Ὀλίχου ἢ τῆς
Πεταστῆς τότε ἀνερχόμεθα τρεῖς φωνές
ὑπερβατῶς διότι προστίθεται καὶ συνεκ-
φωνεῖται καὶ ἡ ἀξία τοῦ Ὀλίχου καὶ
τῆς πεταστῆς. $\underline{\underline{3}} \quad \underline{\underline{3}}$

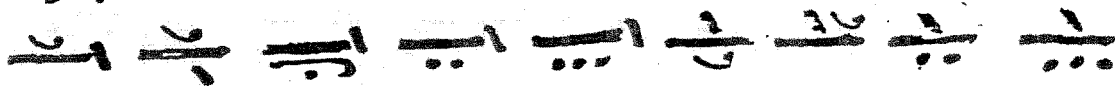
Ἡ ὕψηλὴ τιθεμένη εἰς τὸ ἄνω δεξιὸν μέρος
τοῦ Ὀλίχου ἀνέρχεται 4 αρες φωνές διότι
μηδενίζει τὸ Ὀλίχον καὶ τό ἔχει ὡς στήρι-
γμα. Ὅταν τίθεται εἰς τὸ ἄριστερόν ἄνω
μέρος τοῦ Ὀλίχου συνεκφωνεῖται καὶ ἀνέ-
ρχεται 5 φωνές προστιθεμένης τῆς ποσο-
τικῆς ἀξίας τοῦ Ὀλίχου.

Ἡ ὕψηλὴ ὅταν τίθεται εἰς τὸ δεξιὸν ἄνω
μέρος τῆς πεταστῆς ἀνέρχεται 4 αρες φω-
νές ὑπερβατῶς μηδενίζει τὴν πεταστήν

καὶ χρησιμοποιεῖ τὴν ποιοτικὴν τῆς μό-
νον ἐνέργειαν. Ὄταν τίθεται εἰς τὸ ἄνω
ἀριστερόν μέρος τῆς πεταστῆς ἢ ὕψηλῃ
συνεκφωνεῖται μέ αὐτὴν ὅπου γίνεται
χρῆσις τόσον τῆς ποσοτικῆς ὅσον καὶ
τῆς ποιοτικῆς ἐνεργείας τῆς πεταστῆς.

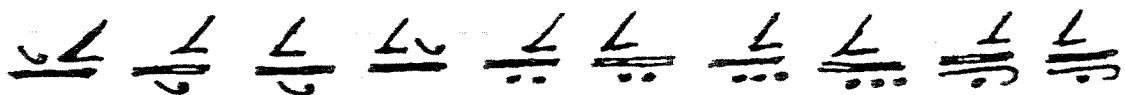
Ἡ συμπλοκὴ τοῦ κεντήματος μετὰ τοῦ
ὀλίγου δέχεται τὰ σημεῖα χρόνου ὡς
ἐξῆς.

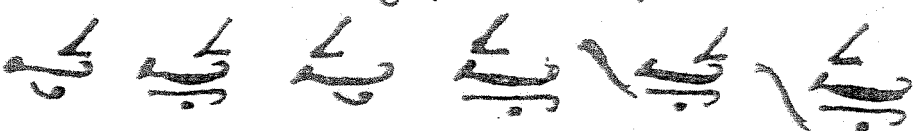
Ἡ συμπλοκὴ τοῦ κεντήματος μετὰ τῆς
πεταστῆς δέχεται τὰ χρονικά σημεῖα
ὡς ἐξῆς.

Ἡ συμπλοκὴ τῆς ὕψηλῃς μετὰ τοῦ ὀλί-
γου δέχεται τὰ χρονικά σημεῖα ὡς ἐξῆς.

Ἡ συμπλοκὴ τῆς ὕψηλῃς μετὰ τῆς πετα-

στῆς δέχεται ὡς ἐξῆς τὰ χρονικά ση-
μεῖα.

Ὁρθογραφία κατιόντων χαρακτήρων.

ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΡΟΦΟΥ.

Ἡ Ἀπόστροφος καταβαίνει μίαν φωνήν καί γράφεται καί εἰς τήν ἀρχήν καί εἰς τό τέλος τοῦ μέλους, καί ἐν μέσῳ ἄλλων χαρακτήρων ὅπου ὑπάρχει ἀνάγκη καταβάσεως ἐνός φθόγγου. Διά συνεχῆ κατὰ φθόγγον κατάβασιν εἴτε ἐν τῇ ἰδίᾳ συλλαβῇ εἴτε μέ ἁλλαγῇ συλλαβῆς χρησιμοποιοῦμεν τήν Ἀπόστροφον ὡς μόνην ἐκ τῶν χαρακτήρων ποσότητος πού κατέρχεται ἀνά ἓνα φθόγγον.

Ἀπό τὰ χρονικά σημεῖα λαμβάνει ἄνωθεν μόνον τό κλάσμα κάτωθεν δέ ὅταν ὑποτάσσει τό Ὀλίγον ἤ τήν Πεταστήν καί κάμνει χρῆσιν τῆς ποιοτικῆς αὐτῶν ἐνεργείας. Κάτωθεν δέχεται Ἀπλήν Διπλήν Τριπλήν.

~ ~ ~ ~ ~

Δέν δέχεται κλάσμα ἀλλά Ἀπλήν ὅ-
ταν κατέρχεται ὑπό τήν ἰδίαν συλ-
λαβήν τοῦ προηγηθέντος χαρακτῆρος
ὅπου προγράφεται ἀπαραιτήτως ἡ
βαρεία. ~ ~ ~

Ἀπό τά σημεία διαιρέσεως τοῦ χρό-
νου δέχεται τό Γοργόν ἄνω καί κά-
τω, τό Δίχοργον καί Τρίχοργον ἄνω.
Δέν δέχεται Ἀρχόν Ἡμιόλιον καί Δί-
αρχον. φθορές δέχεται ἄνω καί κά-
τω. Διέσεις δέχεται κάτω καί ὑφέ-
σεις ἄνω.

ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΥΠΟΡΡΟΗΣ

Ἡ ὑπορροή κατέρχεται δύο φωνές
συνεχῶς ὡς δύο Ἀπόστροφοι ἀλλά
ὑπό τήν ἰδίαν συλλαβήν ρέουσα
(« ὑπό-ροήν ») προφέρεται δηλαδή
ένωμένη μετά τοῦ πρό αὐτῆς χαρα-
κτῆρος, ἄνευ διακοπῆς τῆς φωνῆς με-
τά τῶν δύο φθόγγων καταβάσεως.

Ἀπὸ τοὺς χαρακτῆρας χρόνου δὲν δέ-
χεται τὸ κλάσμα. Δέχεται κάτωθεν
μόνον, Ἀπλήν, Διπλήν καὶ Τριπλήν.

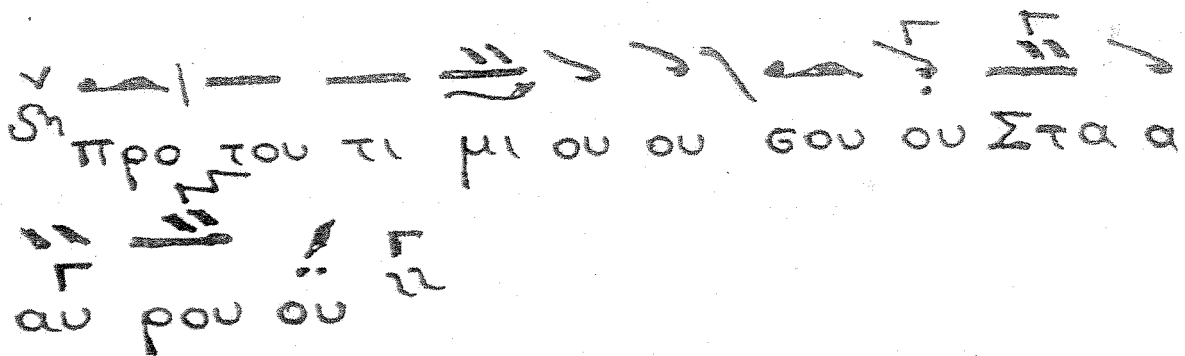
Οἱ χαρακτῆρες διαιρέσεως τοῦ χρό-
νου Γοργόν, Δίχορχον καὶ Τρίχορχον,
γράφονται ἄνωθεν καὶ ἡ ἐνέργειά των
ἀρχίζει ἀπὸ τὸν πρῶτον φθόγγον κατα-
βάσεως τῆς ὑπορροῆς.

Δὲν τίθεται εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ μέλους
διότι πρέπει νὰ ἔχει προγραφῇ ἄλλος
φθόγγος μετὰ τοῦ ὁποίου συνδέεται
καὶ συνεχίζει τὴν ἰδίαν συλλαβήν.

Συνήθως δὲν γράφεται ὑπορροή με-
τὰ τὰ κεντήματα.

ὑπάρχουν ὅμως μαθήματα παλαιῶν
διδασκάλων μέ τὴν ὑπορροήν μετὰ
τὰ κεντήματα.

 αυ της α ζι ω σο ο ον με ε

 Σω ω ω τη ηρ

φθοραί τίθενται ἄνωθεν μὲν ὅταν ἡ ἐνέργειά των ἀρχίζει ἀπὸ τὸν πρῶτον φθόγγον τῆς ὑπορροῆς, κάτωθεν δέ ὅταν ἡ ἐνέργειά των ἀρχίζει ἀπὸ τὸν δεύτερον φθόγγον αὐτῆς.

Ἐκ τῶν σημείων ποιότητος δέχεται κάτωθεν καὶ πάντοτε διὰ τὸν δεύτερον φθόγγον ἡ ὑπορροή, τὸ Ἀντικένωμα μέ Ἀπλήν, τὸ Ὁμαλόν καὶ τὸν Σύνδεσμον.

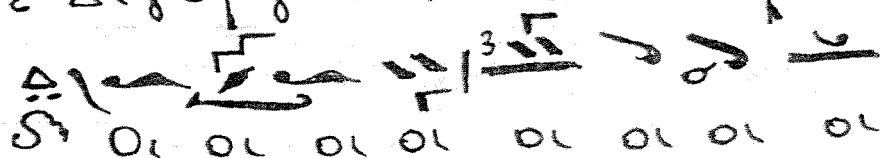
Διάφορα παραδείγματα.

Ὅταν χρειάζεται τραχύς ἢ ὁμαλός κυματισμός μετὰ τὴν ὑπορροήν τίθεται ἡ βροντὴ πού συνδέεται με αὐτὴν ἀπὸ Σύνδεσμον ἢ Ὁμαλόν. Ἡ ὑπορροή μέ Γοργόν καὶ κάτωθεν Σύνδεσμον ἐκτελείται μέ ἑλαφρόν κυματισμόν.

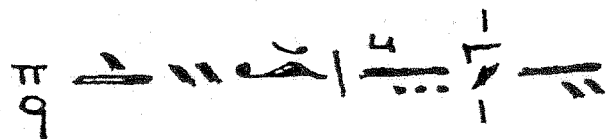
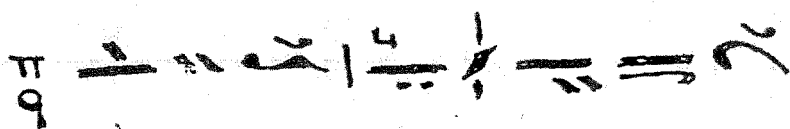

ΧΕ

Ἡ ὑπορροή δι' ἐλαφρόν κυματισμόν
μέ διχορχον καί σύνδεσμον.

Ἡ ὑπορροή ἀπαγγελιομένη ἄνευ διακοπῆς
τῆς φωνῆς μεταξύ τοῦ φθόγγου τοῦ πρό
αὐτῆς χαρακτῆρος καί τῶν δύο αὐτῆς
φθόγγων ἐλαφρῶς καί ὡς ὑπο-ροήν.

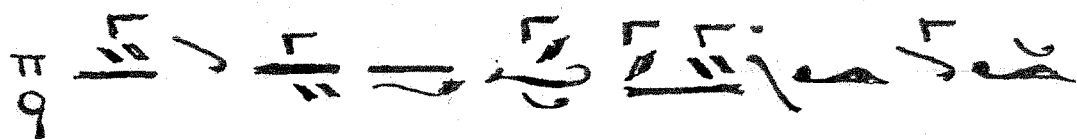
καί εἰς τὰς δύο ἄνω περιπτώσεις εἰς τήν
πρώτην πού ἡ ὑπορροή δέν ἔχει Γορ-
χόν καί εἰς τήν δευτέραν πού ἔχει, ἡ
ἐκτέλεσις γίνεται διά μιᾶς εἰσπνοῆς
ὅλων τῶν φθόγγων χωρίς διακοπὴν

τῆς φωνῆς συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν κεντημάτων μετὰ τοῦ Ὀλίγου
 πού ἀκολουθοῦν μετὰ τὴν Ὑπορρο-
 ῇ, διότι συνεχίζουν τὴν ἰδίαν συλλα-
 βήν.

Ὅταν εἰς τὸν δεῦτερον φθόγγον χρει-
 αζεται ζωηρότης ἢ ὀξύτης τότε τί-
 θεται ἄνωθεν τῆς πεταστῆς μέ κλά-
 σμα, τὴν ὁποίαν ὑποτάσσει.

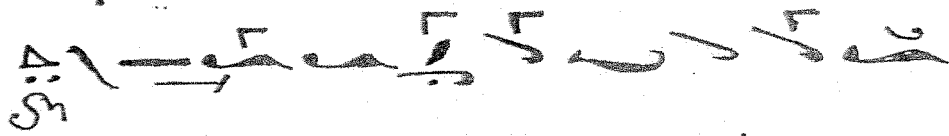

Ἡ Ὑπορροή ὑποτάσσει καὶ τὸ Ὀλί-
 γον ὡς στήριγμα καὶ γράφεται ἄνω-
 θεν αὐτοῦ, καὶ δίπλα αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ
 ἰδίου Ὀλίγου τὰ κεντήματα.

Ἐάν ἡ Ὑπορροή χρειάζεται Ἀπλήν καὶ ἀκο-
 λουθεῖ Ἀπόστροφος μέ Γοργόν ὑπὸ τὴν ἰ-
 διαν συλλαβὴν τότε ἀπαραιτήτως ἡ Ἀπ-
 λή τίθεται μετ' Ἀντικενώματος. Ἐάν δέ λά-
 βει Διπλήν ἢ Τριπλήν ὑπὸ τὴν ἰδίαν συλ-
 λαβὴν ἀπαραιτήτως τίθενται μετὰ συν-

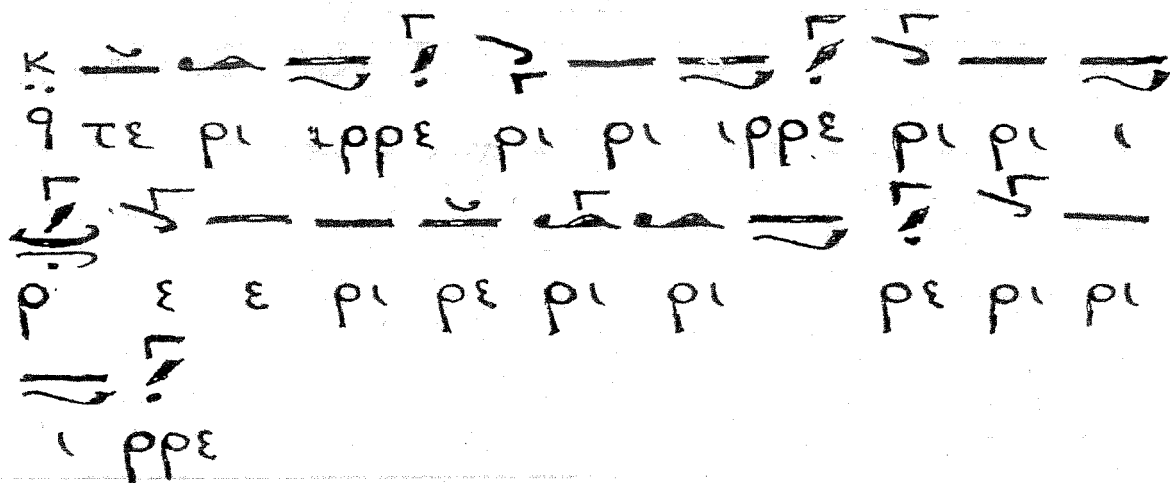
δέσμου.

Μέτριπλήν
 τε ε ε ε ε ε ε τε

εἰς τὰς ἀνωτέρω περιπτώσεις ἢ Ἀπόστροφος πού ἀκολουθεῖ μέ Γοργόν μετά τοῦ Ἀντικενώματος καί τοῦ Συνδέσμου ὑπό τήν ἰδίαν συλλαβήν προφέρεται ἀχωρίστως.

Ἡ Ὑπορροή οὐδέποτε λαμβάνει συλλαβήν πλήν τῶν τερερισμῶν τῶν κρατημάτων.

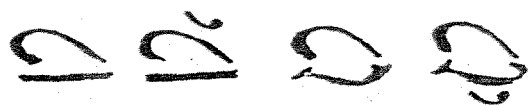

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΛΑΦΡΟΥ

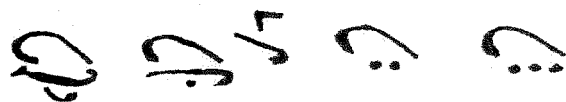
ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΝΕΧΟΥΣ ΕΛΑΦΡΟΥ

Τό ἔλαφρόν κατέρχεται δύο φωνές ὑπερβατῶς καί μέ ἔλαφράν τήν φωνήν καί διά τόν λόγον αὐτόν ὀνομάσθη ἔλα-

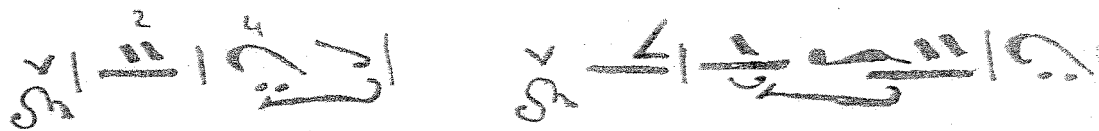
φρόν. Τό'ελαφρόν δέχεται ευλλαβήν.
 Όταν χρειάζεται ιδιαίτερον τονισμόν
 υποτάσσει τό'ολίγον καί τήν πεταστήν
 τά μηδενίζει καί κρατεῖ τήν ποιοτι-
 κήν των ἐνέργειαν.

Τό'ελαφρόν δέν δέχεται τό'Αρχόν, τό'Η-
 μιόλιον καί τό Δίαρχον. Δέχεται τό κλά-
 σμα ἄνωθεν. Κάτωθεν δέχεται τό κλά-
 σμα μόνον καί εφ' ὅσον ἔχει υποτάζει
 τήν πεταστήν. Δέχεται κάτωθεν τήν
 Ἀπλήν πάντοτε μετ' Ἀντικενώματος.
 Δέχεται κάτωθεν Διπλήν καί Τριπλήν
 χωρίς ἄλλο γημεῖον.

Τό'ελαφρόν δέχεται Διπλήν ἢ καί Τρι-
 πλήν μέ Σύνδεσμον ὅταν ἢ μετά τό
 ἔλαφρόν Ἀπόστροφος συνεχίζει τήν
 ἰδίαν ευλλαβήν. Δέχεται τό'ελαφρόν
 καί Διπλήν χωρίς Σύνδεσμον.

Τό Συνεχές Έλαφρόν εἶναι συμπλοκή τῆς Ἀποετρόφου μετά τοῦ Έλαφροῦ. Ὄταν ἡ Ἀπόετροφος τίθεται πολύ πλησίον τοῦ Έλαφροῦ συμπλέκονται οἱ δύο χαρακτήρες καί κατερχόμεθα δύο φωνές συνεχῶς ὡς δύο Ἀποετρόφους μέ ἐνέργειαν Γοργοῦ εἰς τήν Ἀπόετροφον.

Τό Συνεχές Έλαφρόν δέχεται συλλαβήν εἰς τό Έλαφρόν μόνον, τό ὅποῖον τονίζεται εἰς τήν θέσιν ἡ δέ Ἀπόετροφος ὡς νά λαμβάνει Γοργόν εἰς τήν ἄρειν συνεχίζουσα τό τέλος τῆς προηγουμένης συλλαβῆς.

Τό Συνεχές Έλαφρόν δά ἦτο δυνατόν νά τό παρομοιάσωμεν μέ τήν Ὑποροήν μετά Γοργοῦ, ἀλλά ὑπάρχει ἡ διαφορά ὅτι ἡ Ὑποροή δέν δέχεται συλλαβήν, ἐνῶ τό Συνεχές Έλαφρόν δέχεται πάντοτε νέαν συλλαβήν εἰς τόν δεύτερον φθόγγον πού εἶναι τό Έλαφρόν.

παράδειγματα.

π πα α ρα α έχου

παράδειγμα μέ ὑπορροήν.

π λε ε δο ο ζα α σοι οι

παράδειγμα μέ Ἀποστρόφους.

π κυ υ ρι ε

Εἰς τὰ κρατήματα <<τενενά>> ἀπαρα-
τήτως τίθεται συνεχές ἑλαφρόν.

κ τε ε κηα τε ε κηα

πρό. τοῦ συνεχοῦς ἑλαφροῦ ἢ καὶ τῆς
ὑπορροῆς μετὰ Γοργοῦ ὅταν ἔχομεν
χαρακτῆρα ποσότητος ἄνευ ἑτεροχρό-
νου θέτομεν ψηφιστόν. π.χ.

π θε ο ο ο ον η η μω ω ω

ων

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΧΑΜΗΛΗΣ

Ἡ χαμηλή κατέρχεται 4 ἄρες φωνές
 ὑπερβατῶς. Δέχεται τὸ κλάσμα. Κάτω
 δέχεται τήν Ἀπλήν πάντοτε μετ' Ἀντι-
 κενώματος. Δέχεται συλλαβήν. Ἐάν
 χρειάζεται ἰδιαίτερον τονισμόν ὑπο-
 τάσσει τὸ Ὀλίγον καί τήν Πεταστήν.
 Δέχεται φθορές τῶν ἤχων. Τὸ μέλος
 δύναται νά ἀρχίζει μέ χαμηλήν.

π. χ. κ|³ψ → ψ|³ψ → ψ|³ψ → ψ|³ψ
 ἧγε ε ε ε ἧθαυμαστηη

↘ ↘ ↘

η η

Ἀπό τούς χαρακτῆρες ποσότητος τὸ
 Ἰσόν —, τὸ Ὀλίγον —, ἡ Πεταστή
 —, ἡ Ἀπόστροφος —, τὸ Ἐλαφρόν
 —, καί ἡ χαμηλή ψ, δέχονται συλ-
 λαβήν λέξεως καί ἐκφέρουν τήν φω-
 νήν χωριστά ἀεχέτως πρὸς τὸν προη-
 γούμενον ἢ τὸν ἐπόμενον χαρακτῆρα,
 καί χι' αὐτὸ ὀνομάζονται κύριοι χαρα-
 κτῆρες.

Ἀπό τούς χαρακτήρες ποσότητος ἢ Πεταστή , ἔχει ἰδιαιτέραν ποιοτικὴν ἐνέργειαν, τὰ κεντήματα , καὶ ἡ ὑπορροή . Ἡ πεταστή πάντοτε ἀκολουθεῖται ἀπὸ κατιόντας χαρακτήρας ἐκφέρει τὸν φθόγγον μὲ κύκλον καὶ ἐν εἴδει πετάχματος πρὸς τὰ ἄνω.

Τὰ κεντήματα προφέρονται μαλακῶς καὶ ἥπιως, καὶ συνεχίζουν τὴν συλλαβὴν τοῦ προηγουμένου φθόγγου ἀχωρίστως καὶ ἀπὸ τοῦ ἐπομένου ὑπὸ ἰδίαν συλλαβὴν. π.χ.

 λε ε Δο ο ο ζα λε ε πα α

 α βα α πνο ο η

Ἡ ὑπορροή ὅπως τὰ κεντήματα συνεχίζει τὴν συλλαβὴν τοῦ προηγουμένου φθόγγου καὶ ἐκφέρει τοὺς δύο φθόγγους τῆς καταβάσεως χωρὶς διακοπὴν καὶ ἥπιώτερον τοῦ προηγουμένου φθόγγου. ὁ δεῦτερος φθόγγος τῆς ὑπορροῆς ἀπαγχέλεται πάντοτε εἰς τὴν θέσιν. Τὸ κέντημα καὶ ἡ ὑψηλή ὡς πνεύματα

λαμβάνουν τήν ποιότητα τοῦ Ὀλίγου
καί τῆς Πεταστῆς μετά τῶν ὁποίων συμ-
πλέκονται.

Ὅταν ὑπάρχει συμπλοκή κεντήματος καί
Ὀλίγου — 1 καί χρειάζονται κεντήματα,
πρός ἀποφυγὴν εὐχύσεως, γράφονται
ἄνωθεν τοῦ Ὀλίγου 1

περί διαφορᾶς τῶν χρονικῶν ὑποστάσεων
κλάσματος καί Ἀπλῆς.

Ἡ Ἀπλή γράφεται κάτω ἀπὸ τοὺς χαρα-
κτῆρες πλὴν τῶν κεντημάτων καί προε-
θέτει ἀπλῶς ἓνα χρόνο ἐπὶ τὸν φθόγγο χω-
ρὶς ἄλλην ἐνέργειαν.

Τὸ κλάσμα γράφεται ἄνω καί κάτω ἀ-
πὸ τοὺς χαρακτῆρες πλὴν κεντημάτων
προθέτει ἓνα χρόνο καί κατὰ τήν хро-
νοτριβὴν ἢ φωνὴν κυματίζεται.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΩΝ ΠΟΙΟΤΗΤΟΣ

Τὰ σημεῖα ποιότητος πού λέγονται καί
τροπικά ἢ ἐκφραστικά εἶναι ἕξ (6)
χωρίζονται εἰς δύο κατηγορίες. Τονικοί

καί καλλωπιστικοί.

Τονικοί εἶναι ἡ βαρεία καί τό ψηφιστόν.

Καλλωπιστικοί εἶναι τό ὀμαλόν τό
ἄντικένωμα ὁ σύνδεσμος ἡ ἕτερον
καί τό ἐνδόφωνον.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΒΑΡΕΙΑΣ.

Ἡ βαρεία \sim τίθεται πρό πάντων τῶν
χαρακτήρων ποσότητος πλήν τῶν κεν-
τημάτων καί τῆς ὑπορροῆς.

Ἡ βαρεία γράφεται διά δύο λόγους.
πρῶτον διά τονισμόν. Ὄταν γράφεται
ἡ βαρεία ζητεῖ ὁ φθόγγος πού τίθεται
μετά ἀπό αὐτήν νά ἔχει βαρύν τονισ-
μόν πού νά διαφέρει καί ἀπό τόν προη-
γούμενον καί ἀπό τόν ἐπόμενον φθόγ-
γον. Ὁ δεύτερος λόγος εἶναι τρόπος
(εὐστάσις γραφῆς) ὅταν μετά τήν βα-
ρείαν γράφονται μία, δύο, ἢ καί τρεῖς
ἀπλές πού ἐκτελοῦνται ὡς χρονικές
ἀξίες μέ παύσιν (σιωπήν) τῆς φωνῆς.

\sim \sim $\sim \dots$

παύσεις 1 2 3

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΨΗΦΙΣΤΟΥ.

Τὸ ψηφιστόν ἀνήκει καὶ αὐτό
 εἰς τοὺς τονικούς χαρακτήρες ποιότητος
 δίδει ζωηρότητα εἰς τὸν φθόγγον
 κάτωθεν τοῦ ὁποίου τίθεται. Ἡ ζω-
 ηρότης ἀναβιβάζει τὸν φθόγγον τόσον
 πού πλησιάζει τὸν ἀμέσως ὀξύτερον
 φθόγγον. Συνδέεται δέ μὲ τὸν προη-
 γούμενον τοῦ φθόγγου καὶ ἀκολου-
 θοῦν πάντοτε δύο ἢ περισσότεροι ἰσό-
 χρονοι καταβάσεις.

Σπανίως τίθεται ὅταν ἀκολουθεῖ
 μία μόνον ἰσόχρονος κατάβασις.

Γράφεται κάτωθεν τῶν χαρακτήρων
 ἀναβάσεως πλὴν τῶν κεντημάτων.

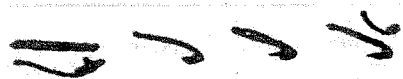
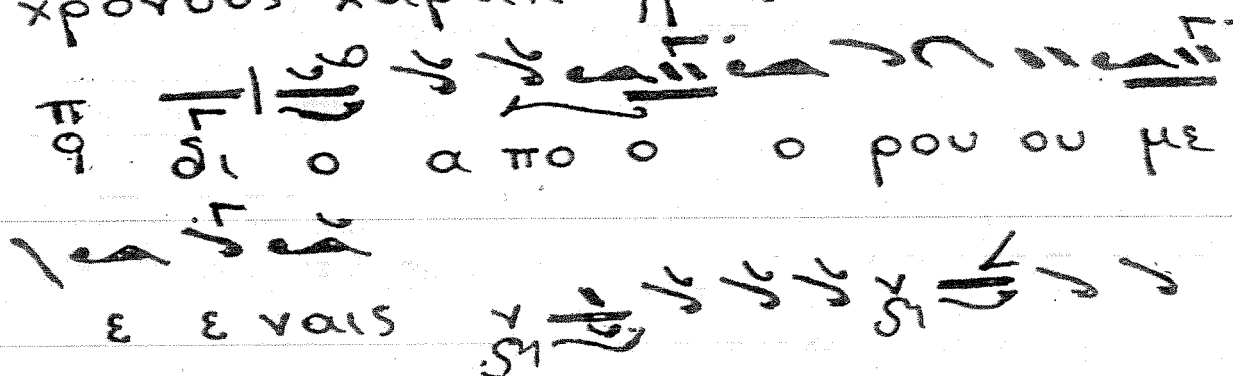
Γράφεται καὶ ἐπὶ χαρακτήρων κατα-
 βάσεως ὅπου ὅμως μεταξὺ τοῦ χα-
 ρακτήρος καταβάσεως καὶ ψηφι-
 στοῦ γράφεται τὸ ὀλίγον ὥς στή-
 ριγμα.

Ὅταν τὸ ψηφιστόν γράφεται κά-
 τωθεν τοῦ ὀλίγου ἀνωθεν τοῦ ὁποί-
 ου ὑπάρχουν κεντήματα ἐνέρχει ἐπὶ

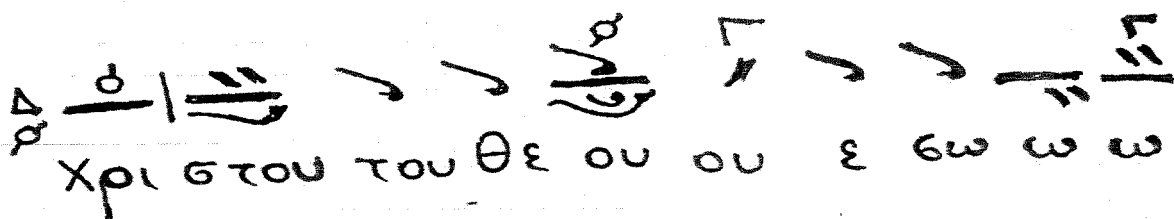
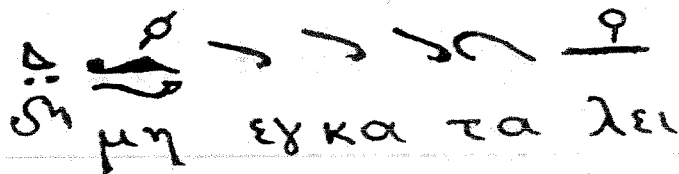
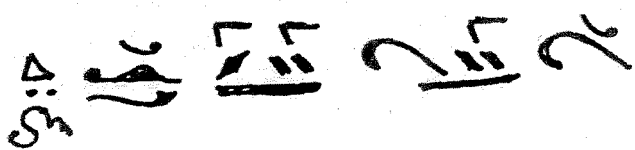
τῶν κεντημάτων ὡς τελευταίου
φθόγγου τῆς ἀναβάσεως.

ψηφιστόν μέ ἀκολουθώντας ἰσο-
χρόνους χαρακτήρας.

Ἄλλαι καταβάσεις μέ ψηφιστόν.

Τό ψηφιστόν ἐνεργεῖ ἐπὶ τοῦ Ὀλίγου ὅ-
ταν κάτωθεν αὐτοῦ ὑπάρχουν κεντήμα-
τα. πάντοτε τό ψηφιστόν ἐνεργεῖ, ἐ-
πὶ τοῦ τελευταίου φθόγγου τῆς ἀναβάσε-
ως. π 9

Γράφεται ψηφιστόν καί κάτωθεν τοῦ
ἡβου ἢ τοῦ Ὀλίγου ὅταν ἀκολουθεῖ συ-
νεχές ἑλαφρόν ἢ ὑπορροή μέ Γοργόν.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΟΜΑΛΟΥ.

Τό Ὁμαλόν — ἀνήκει εἰς τοὺς καλλωπι-
στικούς χαρακτήρας ποιότητος. Ὀνομά-
ζεται Ὁμαλόν ἀλλὰ ζητεῖ τό ἀντίθετον
τοῦ ὀνόματός του.

Γράφεται κάτω καί μεταξύ δύο χαρα-
κτήρων ἰδίας ἢ διαφορετικῆς ὀξύτητος
ζητεῖ νά προφερθοῦν ἐνωμένοι καί μέ
τραχύν-εκληρόν κυματισμόν παλλόμε-
νον ἐπὶ τό ὀξύ πλησιάζοντα τάχιστα

τόν ἀμέσως ὀξύτερον φθόγγον.
 Τό Ὀμαλόν γράφεται κάτω ἀπό ὅλους
 τοὺς χαρακτῆρες ποσότητος πλήν τῆς
 πεταστῆς καὶ τῶν κεντημάτων.

$\delta\eta$ $\underline{\underline{\nu}}$ $\underline{\underline{\gamma}}$ $\underline{\underline{\pi}}$ \searrow $\underline{\underline{\nu}}$ $\delta\eta$ $\underline{\underline{\nu}}$ $\underline{\underline{\gamma}}$ $\underline{\underline{\pi}}$ \searrow $\underline{\underline{\nu}}$ \searrow
 πα βα πνο ο η Δο ζα πα α τρι ι ι

Ἀνάλυσις σχετική με τὴν ἐκτέλεσιν.

$\delta\eta$ $\underline{\underline{\nu}}$ \searrow $\underline{\underline{\gamma}}$ $\underline{\underline{\pi}}$ \searrow $\underline{\underline{\nu}}$ $\delta\eta$ $\underline{\underline{\nu}}$ \searrow $\underline{\underline{\gamma}}$ $\underline{\underline{\pi}}$ \searrow $\underline{\underline{\nu}}$ \searrow
 πα α βα πνο ο η Δο ο ζα πα α τρι ι

Ἀνάλυσις

$\delta\eta$ $\underline{\underline{\nu}}$ \searrow $\underline{\underline{\gamma}}$ $\underline{\underline{\pi}}$ \searrow $\underline{\underline{\nu}}$ $\delta\eta$ $\underline{\underline{\nu}}$ \searrow $\underline{\underline{\gamma}}$ $\underline{\underline{\pi}}$ \searrow $\underline{\underline{\nu}}$ \searrow
 τε ε ε ε δ τε ε ε ε

Ἀνάλυσις

$\delta\eta$ $\underline{\underline{\nu}}$ \searrow $\underline{\underline{\gamma}}$ $\underline{\underline{\pi}}$ \searrow $\underline{\underline{\nu}}$ $\delta\eta$ $\underline{\underline{\nu}}$ \searrow $\underline{\underline{\gamma}}$ $\underline{\underline{\pi}}$ \searrow $\underline{\underline{\nu}}$ \searrow

Τό Ὀμαλόν γράφεται καὶ εἰς τὰς τελί-
 κας καταλήξεις ἀρχῶν καὶ συντόμων
 μελῶν, ὅταν κάτωθεν τοῦ ὀλίγου ὑπάρ-
 χουν κεντήματα καὶ ἄνωθεν αὐτοῦ τό
 Ἄρχον ἀλλὰ καὶ ἄνευ Ἀρχοῦ.

π $\underline{\underline{\nu}}$ $\underline{\underline{\gamma}}$ $\underline{\underline{\pi}}$ \searrow $\underline{\underline{\nu}}$ π \searrow $\underline{\underline{\nu}}$ $\underline{\underline{\gamma}}$ $\underline{\underline{\pi}}$ \searrow $\underline{\underline{\nu}}$
 ο ο ος ο ο ος

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΝΤΙΚΕΝΩΜΑΤΟΣ.

Τὸ Ἀντικένωμα γράφεται κάτωθεν τοῦ Ὀλίχου μέ Γορχόν ἢ ἄνευ Γορχοῦ καί ζητεῖ ὅπως ὁ φθόγγος τοῦ Ὀλίχου ἐκτελεσθεῖ μέ τίναγμα τῆς φωνῆς πρὸς τὰ ἄνω πού νά πλησιάζει τὸν ἁμέως ὀξύτερον φθόγγον καί ἀκολουθεῖ ἀπαραιτήτως κατάβασις καί λαμβάνεται εἰς τὴν ἄρ-
ειν.

π — " — 5 — 5 — 5 — 5 — π
 9 — 9 — 9 — 9 — 9 — 9 — 9 — 9 —
 κυ υ υ υ ρι ι ι ι ε 9

π — 5 — 5 — 5 — 5 — π — 5 — 5 — 5 —
 9 — 9 — 9 — 9 — 9 — 9 — 9 — 9 —

5 — 5 — 5 — 5 —

εἰς ὅλας τὰς ἄλλας περιπτώσεις γράφεται κάτωθεν τῶν χαρακτήρων ποσότητος πλὴν τῶν κεντημάτων, καί κάτωθεν φέρει τὴν Ἀπλήν ἀπαραιτήτως δέ ἀκολουθεῖ κατάβασις μέ Γορχόν καί οἱ φθόγγοι προφέρονται ἐνωμένοι καί «ὥσεί κρεμάμενοι.

Kyrie Eleison

Kyrie Eleison

Kyrie Eleison

εἰς τὰς ἄνω δύο τελευταίας περιπτώσεις
 τὸ Ἀντικένωμα ἐνεργεῖ ἐπὶ τοῦ Ὀλίγου.

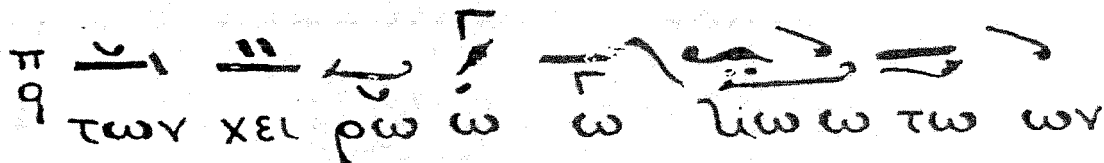
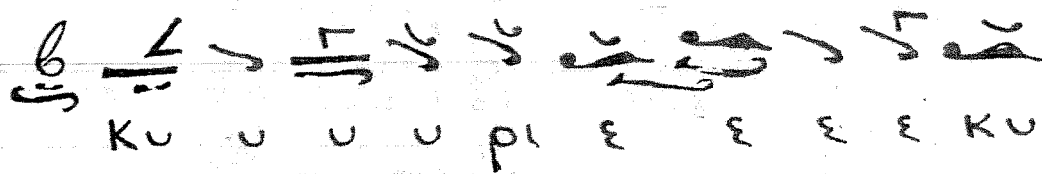
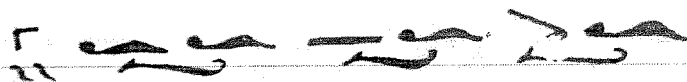
τὸ Ἀντικένωμα γράφεται καὶ κάτωθεν
 τῆς Πεταστῆς καὶ πρὸ αὐτῆς ἡ βαρεῖα
 διὰ ζωηρότερον τονισμόν καὶ τὴν ἐ-
 νωμένην καὶ «ὥσεί κρεμώμενην» προ-
 φοράν μετὰ τοῦ κατιόντος χαρακτή-
 ρος φέροντος Γοργόν. π.χ.

Kyrie Eleison

Kyrie Eleison

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ Η ΕΤΕΡΟΥ.

Ο σύνδεσμος ἢ ἑτερον γράφεται κάτω ἀπό τούς χαρακτῆρας ποσότητος καί συνδέει δύο χαρακτῆρας ἰδίας ἢ διαφορετικῆς ὀξύτητος ὑπό τήν ἰδίαν συλλαβήν, πού προφέρονται χωρίς διακοπήν τῆς φωνῆς καί μέ ἑλαφρόν κυματισμόν.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΝΔΟΦΩΝΟΥ

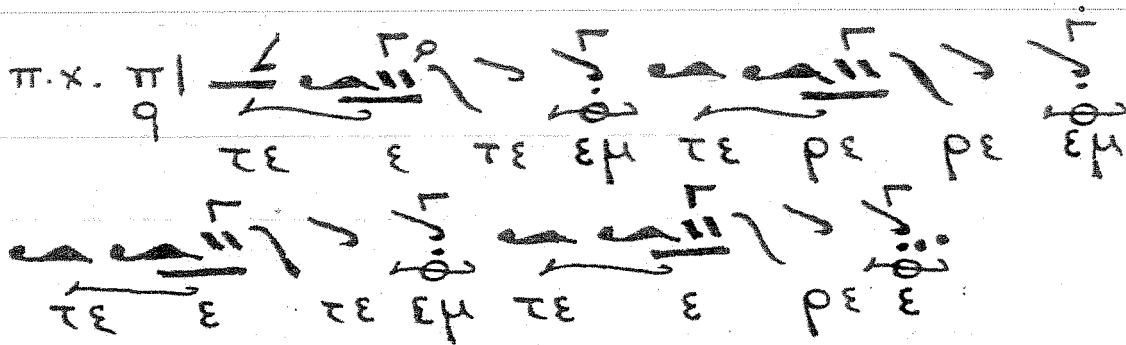

Τό ἑνδόφωνον τοῦ ὁποίου ἡ χρῆσις ἐπανίζει θῆμερον προφέρει φθόγγους διά τῆς ρινός κεκλεισμένου τοῦ στόματος. Τό εὐρίσκομεν κάτω ἀπό τούς χαρακτῆρας ποσότητος καί ἐκ κρατήματα

παλαιῶν διδασκάλων.

Σήμερον επανίως τό χρησιμοποιοῦν ὀ-
ρισμένοι καλοί μουσικοί συνήθως εἰς
τά ἀπηχήματα, καί ἐν μέσῳ μεγάλων
μαθημάτων χερουβικῶν - κοινωνικῶν
- "Ἄξιον ἔστίν -

καί διά μίαν ἢ δύο φορές πρὸς καλλω-
πισμὸν λέξεων ποῦ δίδουν ἰδιαίτερον ἁ-
κουσμα μέ τήν ἐνρινον προφοράν του.

Τέλος

καί τῷ Θεῷ δόξα.

Πάτρι Δεκεμβρίου 20 - 2004.

Σπύρος Γεωργακόπουλος.

πρωτοψάλτης Ι. Ν. Αγ. Νικολάου Πατρῶν.

καθηγητής Βυζαντινῆς Μουσικῆς.

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ

1. Ακολουθία των εγκαινίων
2. Α' τόμος Δοξαστάριο του ενιαυτού
3. Β' τόμος Δοξαστάριο του ενιαυτού
4. Ακολουθία Βαπτίσματος, Γάμου, Κηδειών, Ακαθίστου
5. Τριώδιον
6. Μεγάλη Εβδομάς
7. Πεντηκοστάριον
8. Παρακλητικοί κανόνες
9. Ακολουθία Εσπερινού - Όρθρου
10. Λειτουργία
11. Αλληλουϊάρια